

#7 09/2020

LITERAUTICA

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ALTE MOFTURI

Alin BUZOIANU

Cornel BĂLAN

Laurențiu Daniel GINGHINĂ

Irina LUPU

Camil MOISA

Pavel NEDELCU

Alexandra NICULESCU

Michel A. PAVELESCU

Mihai POPA

Ionel RITI

Adrian SCRIMINȚ

Ioana SEROTA

Lidia TRĂUȘAN-MATU

Martina VIANОВI

CUPRINS

EDITORIAL

003 | Libertatea datelor și noua revoluție –
Cornel Bălan

INTERVIU

027 | Cristian Vicol: mi-aș fi dorit să fiu Spooky Mulder

PROZĂ

008 | Cealaltă jumătate – Martina Vianovi

011 | Peisajul deplin nu se află nicăieri –
Laurențiu Daniel Ginghină

023 | Zidul de cauciuc – Michel A. Pavelescu

033 | Când America a invadat Afganistanul –
Alexandra Niculescu

040 | Tăișul zimțat al nopții – Mihai Popa

045 | Nura – Camil Moisa

055 | Post Solar Saints – Cornel Bălan

071 | Izolatria – Adrian Scriminț

078 | Ficus – Irina Lupu

084 | Căderea – Pavel Nedelcu

095 | Moíra – Ionel Riti

099 | În ceață – Ioana Serota

101 | Rucsacul – Alin Buzoianu

RECENZIE

050 | Un istoric în căutarea originilor personalităților reprezentative ale românilor –
Lidia Trăușan-Matu

080 | Aș vrea să țip mai tare decât florile de cireș, de Cristina Gorun – Cornel Bălan

106 | Exalare, de Ted Chiang –
Cornel Bălan

Conținutul acestei reviste este protejat prin copyright.

Orice reproducere a conținutului este interzisă prin lege, cu excepția cazurilor în care se primește acordul autorilor.

Autorii sunt singurii responsabili pentru propriile creații.

ECHIPA

Daniela Albu

Vasile Baghiu

Cornel Bălan

Daniel Dorosan

Florin Giurcă

Cosmin Leucuța

Gabriel Florin Macsim

Pavel Nedelcu

Alexandra Niculescu

Mihail Victus

EDITORI NUMĂR CURENT

Cornel Bălan

Pavel Nedelcu

Alexandra Niculescu

Mihail Victus

Imagine copertă:

Olga Kamieshkova

EDITORIAL

Libertatea datelor și noua revoluție

CORNEL BĂLAN

Intro: În 2013, Aaron Swartz, un hacker genial în vîrstă de numai 26 de ani se sinucide în apartamentul său din Brooklyn. Swartz era adept înfocat al libertății informației și în 2008 publicase *Guerrilla Open Access Manifesto* în care cerea exact asta: *trebuie să luăm informația, pe orice server sau computer s-ar afla stocată, apoi să o copiem și să o oferim tuturor, trebuie să facem download la toate jurnalele științifice și să le facem facem open access de pe serverele noastre.* Aaron Swartz nu se mulțumește să arunce vorbe în vînt. Nemulțumit că o bază de date din educație, JSTOR, pretinde abonament pentru accesarea milioanele de articole științifice stocate pe serverele lor, Swartz face copie la sute de mii de jurnale pe care plănuiește să le facă *open source*. Este arestat și judecat așa că alege să se spînzure decît să stea în închisoare. Alți hackeri lansează o campanie de represalii asupra site-urilor academice și a altor instituții de stat pînă cînd, sub presiunea acestei acțiuni

și a opiniei publice, JSTOR își cere scuze pentru partea lor de vină în această tragedie și în prezent *permite accesul gratuit la conținutul de pe serverele lor.*

Am scris ultimul editorial despre copyright care implicit înseamnă îngrădirea sau protejarea unor date (contra cost) și am mai spus cu altă ocazie că nu întotdeauna aceste restricții sînt benefice umanității – exemplul meu preferat aici fiind grija inventatorilor insulinei de a lăsa acest produs liber de patente pentru binele umanității dar iată că de la 1922, cînd a fost pentru prima oară utilizată insulina, au trecut o sută de ani și „băieții deștepți” au găsit modalități de a-i patentă „îmbunătățirile” (în realitate nu există) pentru a o vinde sub licență cu 275\$ sau fără nume, sub formă de „generic drug”, cu 137\$. E vorba de prețul din Statele Unite.

În momentul acesta asistăm de ceva timp la un război deschis între cele două concepte de desfășurare a activităților de orice fel, politice, cultural-educative sau economice: există cei care doresc mai multe îngrădiri (așa cum spuneam luna trecută s-a ajuns ca durata protejării copyrightului să fie mutată de la 50 de ani, la 70 de ani) dar pe de altă parte sînt din ce în ce mai mulți susținători ai conceptului *open source*. Avem deja un nou val de inovatori și inventatori tineri, crescuți în era internetului care susțin

cauza libertății informației și a invențiilor pentru beneficiul tuturor, și aici trebuie să-l amintim pe Elon Musk care în 2018 face senzație cu decizia de a pune „la liber” patentele companiei Tesla. Practic, Dacia Pitești poate folosi sistemul patru motoare electrice individuale de propulsie la fiecare roată inventat și folosit la mașinile Tesla.

În domeniul artelor aș începe luînd ca exemplu formația Metallica. Prin anul 2000, cu mult înainte să apară Youtube, piratasem un album Metallica (vremurile Napster) și m-am trezit din senin cu un email din partea avocaților care reprezentau formația, în care eram numit

într-un proces alături de o mulțime de alți *illegal downloaders*. După un timp informația cum că Metallica își dă în judecată proprii fani a început să facă vîlvă prin media și realizînd că pierde popularitate au renunțat la proces. Probabil că și-au dat seama că pot face destui bani din concerte sau prin alte modalități de comercializare a brandului lor. Odată cu apariția internetului toată industria bazată pe „profit pentru acces la conținut” începea să fie zguduită din temelii. Era începutul mișcării *free data for everyone*.

Să ne întoarcem puțin la acea perioadă și să ne reamintim ce însemna. Muzica se cumpăra de la tarabă. Un film se închiria de la Blockbuster pentru 48 de ore cu 6\$ (acum, un abonament Netflix pe o lună costă 10\$). O carte de Analiză Matematică de anul I de universitate costa 115\$ (cu taxe). Accesul la un singur articol dintr-un jurnal științific cum ar fi *Annals of Probability* sau *The Journal of Pressure Vessels* costa 40\$, dar universitățile nord-americane cumpărau un abonament „de grup” pentru toți cei din mediul academic. În anii ăia, cei de la IMAR (Institutul de Matematică al Academiei Române) nu aveau fonduri de aruncat pe așa ceva (să plătească abonamente la jurnale de matematică din afară) așa că ditamai profesorii emeriți rugau pe cîte un fost elev ajuns prin State să le scaneze cine știe ce articol și

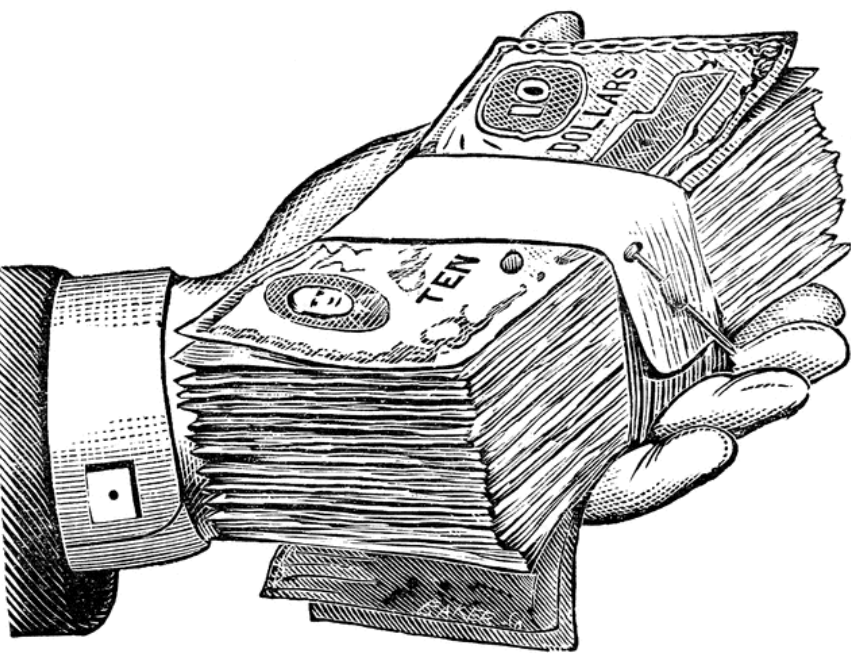
să li-l trimită prin email (universitățile americane plăteau pentru acces și toți studenții lor puteau accesa orice) sau, când se duceau la conferințe în afară puneau acolo mîna pe vreun material nou pe care îl fotocopiau. Reveneau în țară cu valizele burdușite de foi. Primele versiuni de Autocad se vindeau la Romană piratate pe CD-Rom. Ce vremuri!

Nu știu exact cît costa o licență pentru S, un limbaj de programare pentru lucrat cu date statistice și graficele necesare analizelor gen sondaje șamd, și nici cine au fost inventatorii, dar aceste lucruri au devenit irelevante din momentul cînd doi statisticieni-programatori de la Universitatea Auckland din Noua Zeelandă se hotărăsc să lanseze R – un limbaj aproape identic cu S, dar oferit pe gratis. Erau începuturile a ceea ce numim acum *open acces*. În R orice utilizator care își dezvoltă o formulă utilă de calcul o împarte cu toți utilizatorii și are acces la rîndul lui la toate librăriile create de alții. *Open acces* reprezintă viitorul nu doar pentru că e accesibil și celui lipsit de resurse materiale ci pentru că duce la o muncă de colaborare și la simplificare. Nu trebuie să codezi din nou ceea ce a fost creat de altul, atîta timp cît totul e la liber. Teoretic, ideea asta conduce la un avans tehnologic mai rapid.

Orice idee avangardistă are pe lîngă beneficii și dezavantaje. Pe măsură ce volumul de date și viteza lor de

transmitere crește, proceduri fundamentale ce stau la temelia guvernării statelor democratice, cum ar fi alegerile electorale, pot fi perturbate sau manipulate. Legislația, constituirea partidelor politice sau modul cum de desfășoară activitatea Parlamentului au fost inventate pe vremea cînd aparatul politic se mișca mai repede decît tehnologia. De cîteva decenii s-a intrat într-o horă în care tehnologia a lăsat mult în urmă procesul politic, sistemul de votare și legiferarea parlamentară (mulți parlamentari, să zicem cei în vîrstă sînt pe dinafară în ce privește tehnologia). Sistemul pierde controlul asupra democrației, deoarece pe de o parte dinozauri ca Trump ajung în fruntea unei mari puteri mondiale iar pe de alta o companie de care nu auzise nici naiba, Cambridge Analytica, influențează (cu ajutorul datelor obținute de la Facebook) rezultatul alegerilor SUA și rezultatul sondajului Brexit (în favoarea ieșirii Angliei din UE). Mark Zuckerberg e chemat să depună mărturie în fața Senatului în aprilie 2018, cînd Cambridge Analytica își încheiase demult treaba (în 2016) ajutîndu-l pe Trump să cîștige cu doi ani înainte fotoliul prezidențial. Similar, deabia acum o lună Jeff Bezos, șeful Amazon, e audiat în fața Congresului pentru a fi chestionat în legătură cu competiția neloială pe care o face Amazon firmelor mici – lucru ce se știa de ani de zile: cum

apare un produs care se vinde bine pe Amazon, managerii rețelei sînt primii care o află iar conglomeratului (cu resurse infinit mai mari) îi e extrem de ușor să fabrice un produs similar în timp record, sugrumînd astfel firmele mici. Legile nu țin pasul cu realitatea iar avocații companiilor mari știu cum să evite penalizările. Cine se poate lua la trîntă cu 196 miliarde de dolari, valoarea netă a lui Jeff Bezos (cam cît tot GDP-ul României într-un an bun)?

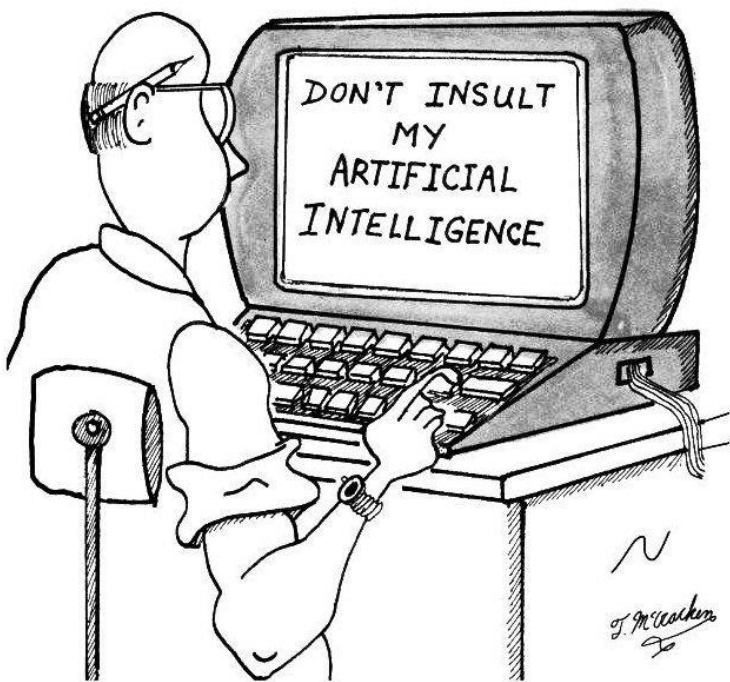

Aparatul birocratic, moștenire a vremurilor post Război Rece e prea greoi pentru a ține pasul cu avalanșa de date care îl copleșesc din toate direcțiile. Și degeaba au toate statele acum sisteme de ascultare (a se vedea filmul bazat pe fapte reale *Official Secrets* din 2019) cînd atîtea fișiere cu convorbiri și emailuri ale unor oameni de stat de cel mai înalt nivel sînt divulgate *open acces* pe

site-uri precum Wikileaks. *Tu ne ascuți pe noi dar la rîndul nostru ți-am citit emailurile și nu ești mai breaz.* După Wikileaks, oamenii obișnuiți au putut spune asta diplomaților sau șefilor de stat. Deși sînt judecați pentru spionaj, atît Julian Assange cît și Edward Snowden (a se vedea filmul *Snowden* 2016) nu pot fi etichetați drept spioni din moment ce nu vînd datele altui stat (ci le pun la liber pentru întreaga planetă) și nici nu au vreun avantaj personal. Din contră, ambii au numai probleme, la fel ca și Katharine Gun – angajata MI-5 din *Official Secrets*, menționat mai devreme.

Devine din ce în ce mai clar votanților ca mine și ca tine că votul nu mai contează la fel și că sufragiul universal nu mai e echivalent cu democrația, atîta timp cît manipularea se face mai ușor ca oricînd. Odată cu libertatea datelor și accesul la internet a tuturor, manipularea maselor a devenit o știință, o ramură a probabilităților. Atunci cînd omul de rînd își pierde puterea votului dar totodată cînd și aparatul de stat își pierde puterea de influență și credibilitatea te întrebi cine sînt cei care cîștigă? Ei bine, aș zice că cei care cîștigă sînt noii miliardari, conducătorii celor mai puternice firme de high tech (FB, Google, Amazon, etc) precum și cei care sînt într-o poziție de a *beneficia ilegal* de avantajul pe care ți-l dă accesul la informație (cei ca Putin, Erdogan și Trump).

Revenind la *open access*, acum chiar în perioada pandemiei, cînd milioane de studenți vor începe anul academic studiind de acasă prin Zoom, mulți dintre ei cu venituri (ale lor sau ale părinților) reduse de efectele închiderii economiei vor trebui să plătească aceleași taxe de școlarizare pentru un nivel mult scăzut al educației. Pentru că examenele vor fi „pe laptopul de acasă”, multe universități vor cere studenților o „taxă de examen”, mai exact să plătească pentru accesul la un program numit Möbius care generează întrebările examenelor în ordine aleatorie. Möbius, Zoom și cîte alte companii *web based* devin staruri peste noapte.

Programele de *co-op* în care cursanții vor lucra de acasă îi vor lipsi pe studenți de șansa contactului față în față și a

stabilirii contactelor pentru un prim job după absolvirea facultății. Un program MBA în care nu întâlnești posibili angajatori nu își justifică prețul exorbitant. De ce mai este necesară o diplomă de la o anume universitate cînd toată informația de care ai nevoie îți vine direct pe laptopul din apartament și e disponibilă gratuit pe net? E foarte posibil ca mulți tineri din generația de azi să fi acumulat la sfîrșitul liceului mult mai multă informație decît, să zicem, un absolvent de facultate din anii '90 (de exemplu de limba engleză). Informație recentă și cu adevărat utilă timpurilor în care trăim.

Poate chiar informații necesare pentru a pune bazele următoarei Cambridge Analytica. ☺

Surse:

<https://www.nbcnews.com/health/health-news/why-should-americans-be-grateful-137-insulin-germans-get-it-n987916>

<https://www.rollingstone.com/culture/culture-news/the-brilliant-life-and-tragic-death-of-aaron-swartz-177191/>

PROZĂ

Cealaltă jumătate

MARTINA VIANOVİ

Traducere din limba italiană:

Pavel Nedelcu

Dar e stricată.

Nu e stricată.

Copilul întinde o mână spre pară și o apasă cu vârful degetului. În locul unde a apăsător rămâne o adâncitură. Ai văzut?, îi spune bunicii.

Uită-te la partea cealaltă, spune bunica.

Copilul ridică para de codiță, care se desprinde și îi rămâne între degete, în timp ce fructul cade și se leagănă de câteva ori pe marmura mesei. Copilul îi arată codița bunicii. Ea apucă para și o așază în fața nepotului.

Uită-te la partea corectă.

Ce să văd, mă rog?

Ce ai în față.

O pară stricată.

O pară bună.

Copilul își apropie fața de pară, o miroase.

Doar coaja e neagră, dar para e bună.

Dacă spui tu.

Decojește-o.

Nu vreau s-o mănânc.

Nu ți-am spus s-o mănânci. Decojește-o.

E scârboasă.

Bunica alege un cuțit dintre tacâmurile proaspăt spălate, îl usucă pe șorț și i-l înmânează nepotului pe o farfurie albă, cu marginea proaspăt ciobită.

Copilul privește para, farfuria, bunica. O cojești tu?, întreabă.

Bunica se așază lângă nepotul ei și își apropie farfuria. Cu un gest precis, taie para la jumătate. Sunetul cuțitului atingând farfuria este singura excepție de la tăcerea bucătăriei, împreună cu ticăitul ceasului atârnat pe perete. Copilul observă mâinile bunicii umezindu-se de zeamă. Vede lama intrând sub coajă și alunecând de-a lungul curbei fructului. Începe să-i simtă aroma plăcută.

Bunica împinge farfuria în fața nepotului. Jumătate de pară este tăiată cuburi. Cealaltă jumătate, mai neagră, este întreagă și împinsă spre margine, departe de jumătatea bună.

Haide, spune.

Copilul își pune degetul arătător pe un cubuleț. Ridică degetul, și-l duce în fața ochilor. Observă suprafața strălucitoare a vârfului arătătorului: un cerculeț lăcuit acolo unde degetul a atins para. Își bagă degetul în gură, se uită la bunica sa și, cu degetul încă în gură, zâmbește.

Ce ți-am spus eu, spune bunica.

Copilul ridică cubulețul și îl face să dispară în gură. Este atât de mic, încât se topește sub presiunea slabă a limbii. Apucă un alt cub, ce îi cade în farfurie.

Alunecă, spune copilul, și râde.

Pentru că e coaptă, de asta e așa ze-moasă, explică bunica. Își observă nepotul în timp ce mănâncă, apoi privește afară. Conturul fabricilor, neclar din pricina ceții, fumul coșurilor, amestecat cu norii joși. Acea lumină de culoarea gălbenușului. Marea, care nu se vede, dar pe care ea o știe în spatele clădirilor.

Îmi dai și mie o bucățică?, întreabă bunica în timp ce se uită pe fereastră, și întinde mâna spre nepotul ei fără să aștepte răspunsul.

Copilul se uită la farfurie. Au mai rămas doar două cubulețe. Vrea să ia unul, dar apoi îl alege pe celălalt, mai mare, și îl așază pe palma deschisă a bunicii.

Bunica își pune cubul în gură, apoi își șterge mâinile de șorț și închide ochii. Simte cum aroma pereii coapte se răspândește pe limbă.

Afară, vântul pare tăcut.

Vrei să-mi spui ce s-a întâmplat azi?, întreabă.

Copilul vrea să apuce ultimul cub, însă se oprește. Rămâne nemișcat pentru câteva ticăituri, apoi privește în jos și-și retrace ambele mâini de-a lungul coapselor slabe. Respirația lui accelerează, în

acord cu ritmul mai rapid al băților inimii.

Haide, spune bunica.

Nimic, răspunde nepotul cu voce joasă. Nimic, repetă din nou, mai încet, pentru a doua oară.

Bunica deschide ochii și, continuând să privească pe fereastră, își așază o mână pe umărul mic al nepotului. Îi mângâie clavicula. Își mișcă degetul mare între protuberanța și golul formate de os.

Ce s-a întâmplat?

Copilul inspiră, înghite aerul. Nu răspunde.

Haide, spune.

Râd de mine, răspunde el în șoaptă.

Asta știu. Te întreb de ce o fac. De ce au făcut-o azi.

Copilul își lasă capul în jos încă imperceptibil. Linia coloanei vertebrale formează un unghi drept cu cea a gâtului, fruntea aproape că atinge marginea farfuriei. Bunica se întoarce spre el, îi ridică bărbia cu degetul arătător îndoit.

Ridică-te, spune, stai drept. Și atenuază imperativul cu o altă mângâiere. Nu se întâmplă nimic dacă-mi spui.

E ceva urât.

Cât de urât poate fi? Și o să vezi că, dacă-mi spui, va părea altfel.

Copilul fixează farfuria. Privește cubulețul, ultimul, în albul inundat de zeamă.

E din cauza rucsacului?

Nu.

A părului?

Nu.

Atunci de ce?

Păi... pentru că ești...

Eu? Râd de mine?

Puțin.

Și ce spun?

Spun că ești diferită de celelalte mame.

Cum adică?

Păi, că ești...

Sunt?

Bătrână.

Liniște.

Ceasul, fereastra, lumina.

Bunica inspiră.

Sunt o bunică, nu o mamă. Bineînțeles că sunt diferită de celelalte mame. Sunt două mame distanță între mine și tine, nu doar una. Am anii mei, plus anii tăi, și cei ai mei dinaintea voastră.

Bunica respiră puternic, acoperă ticăitul ceasului.

De aceea nu m-ai salutat azi la ieșire și ai fugit în stație?

Copilul dă din cap afirmativ și ochii îi devin strălucitori la fel ca degetul umed cu zeamă de mai devreme.

Uite cum facem. De acum încolo am să te aștept în stația de dinainte. Tu te urci singur în autobuz și, la a doua oprire, apari în fața ușilor, eu voi fi acolo și, când te văd, mă urc și eu. Așa o să ne întoarcem acasă împreună, dar în mare secret. Ce spui?

Copilul se uită la bunica sa, se aruncă asupra ei.

Ușor, că mă strivești. Doar sunt bătrână, vorba aia.

Râd.

Bunica simte corpul subțire al acelei ființe, îi aude respirația, ritmul inimii mai rapid decât ticăitul ceasului, oasele pe care i le-ar putea număra. Își strânge nepotul la piept fără să-l strângă, îl îmbrățișează fără să-l constrângă. Îl susține doar, în speranța că se va desprinde singur.

Când îmbrățișarea se destramă, bunica îl privește. Îi poartă acea buclă arămie după ureche și i-o așază în așa fel încât să rămână acolo.

Termină para asta, ori chiar va trebui s-o dăm la gunoi în curând, spune bunica, în timp ce se ridică și aruncă o privire la poza fiicei sale, decolorată,

agățată pe perete, lângă ceas. Își trece apoi mâinile peste șorț.

Copilul apucă ultimul cubuleț. Cât pe ce să-l mănânce, se oprește apoi întreabă: îl vrei tu?

O să mă duc să cumpăr altele mai târziu.

Atunci copilul își aruncă cubul în gură cercetându-și cu limba colțurile buzelor în căutarea aceluiași gust.

Bunica ia farfuria vrând să arunce jumătatea de pară rămasă la gunoi.

Stai, spune copilul.

Bunica se uită la el.

Zeama. E partea cel mai bun.

E partea cea mai bună, așa e, spune bunica, în timp ce-și privește nepotul care soarbe lichidul direct de pe marginea imperfectă a farfuriei.

Ușor, vezi că-mi picuri pe jos. Acum o putem arunca, sau o vrei și pe asta până la urmă?

Nu, aia e stricată.

Dar cealaltă jumătate cum era?

Perfectă.

Zâmbesc, au două zâmbete diferite.

Ți-am spus că era doar exteriorul, spune bunica.

Lasă resturile să alunece în coș, ridică piciorul de pe pedală. Buf, capacul se închide.

Era exteriorul, repetă, a fost coaja cea care te-a păcălit.

PROZĂ

Peisajul deplin nu se află nicăieri

LAURENȚIU DANIEL GINGHINĂ

What is the significance of these similarities, overlaps and coincidences? Are they rebuses of memory, delusions of the self and of the senses, or rather the schemes and symptoms of an order underlying the chaos of human relationships, and applying equally to the living and the dead, which lies beyond our comprehension?

– A Place In The Country, W.G. Sebald

The ruin, to put it probably too preciously, is rune: a cipher or mark whose very enigmatic character qualifies it both for occult significance and as a sign of the constant threat of an insignificant social world threatened at all moments with the omnipresence of guaranteed oblivion.

– Three kinds of Ruin: Heidegger, Benjamin, Sebald.

One should never tell anyone anything or give information or pass on stories or make people remember beings who have never existed or trodden the earth or traversed the world or who, having done so, are now almost safe in uncertain, one-eyed oblivion. Telling is almost always done as a gift, even when the story contains and injects some poison, it is also a bond, a granting of trust, and rare is the trust or confidence that is not sooner or later betrayed, rare is the close bond that does not grow twisted or knotted and, in the end become so tangled that a razor or knife is needed to cut it.

– Fever and Spear, Javier Marías

Sunt chipuri care întorc privirea de la obiectiv, siluete retrase sau împinse la marginea vizualului și decupate ori secerate de marginile zimțate ale

fotografiilor ce nu rețin din ele mai mult de un braț pe după un umăr sau o jumătate de zâmbet sau – datorită unei sincronizări insolite între declanșator și brusca mișcare ori răsucire a celui surprins – dâre de culoare și lumină care se întind și mânjesc și slutesc întregul ca o pensulă hotărâtă să șteargă sau să acopere și să refacă iarăși totul, sunt trupuri pe care le compui răsturnând în poală cutia de pantofi unde-i păzită arhiva familială, priviri străine, nume stâlcite și șoptite care nu evocă nimic, rude îndepărtate, nu cunoști despre ele mai mult de câteva anecdote, fapte de bravadă sau exemple de proastă conduită, sunt cei care nu-ți trimit vederi din călătoriile lor și pe care nu-i suni să-i feliciți, sunt cei despre suferințele sau nevoile ori moartea căroră afli mult prea târziu, când nu se mai poate face nimic, nimic nu se mai poate recupera, sunt cei care alcătuiesc o mitologie discretă, o istorie care nu se aliniază ori supune celei aprobate de memoriile apropiaților. Iadul e familia, ar fi putut spune Max, toți acei străini care-ți sunt vârâți pe gât încă din prima zi de viață, de care ești legat și de care te legi tot mai mult pe zi ce trece fără să vrei și fără să ai vreo altă opțiune, care apoi te constrâng și te învinovătesc sau condamnă dacă nu le întorci la rândul tău favorul, te vezi nevoit să le duci micul dejun, să le sortezi corespondența având grijă să pui deoparte scrisorile

care le-ar putea provoca suferințe inutile, să le faci comisioane și să le speli haine, să le ascuți în receptor, cu foșnetul specific din fundal, de parcă propriile amintiri s-ar măcina și ruina sub greutatea uitării, poveștile pe care se încăpățânează să le sădească în tine, agățându-se de tăcerea ta aprobatoare, își simt sfârșitul năvălind fără întârziere și iremediabil și vor, într-un ultim gest egoist și disperat, să-ți ofere totul, râvnesc să-și fortifice evocarea în faldurile creierului tău, pentru câteva zile îndepărtate în care s-au asigurat că mănânci sau că dormi cât timp părinții erau plecați trebuie acum să le răspunzi la scrisori, să-i întrebi despre sănătate și dacă le-ai putea fi de folos în vreun fel. Se scurseseră aproape două săptămâni de la ultima conversație telefonică cu Max când, într-o seară în care priveam impresionat norii cum se prăvăleau cu furie peste străzile Clujului, am auzit în spatele meu alerta unui e-mail nou. *Poate n-ar fi rău să-i faci totuși o vizită, ai cheie.* Răspunsul lacunar și expeditiv al tatei m-a descumpănit și a făcut să pară neîntemeiată sau cel puțin naivă îngrijorarea mea legată de tăcerea bunicului din ultimele zile. Iată, mi-am spus, obligația a fost formulată, datoria emisă, aveam responsabilitatea de-a mă asigura că bunicului îi era bine și că nu i se întâmplase nimic în răstimpul ultimei conversații și

tonul pe care îl tot ascultasem în receptor bătând cu un deget în măsura din sufragerie în ultimele zile. *La vérité ne fait pas tant de bien dans le monde que ses apparences y font du mal* (Adevărul nu face atâta bine în lume cât rău fac aparențele sale), spusese bunicul acum două săptămâni înainte de-a închide, iar eu am recunoscut citatul din La Rochefoucauld târziu în noapte, cu ceafa afundată în pernă, așteptând somnul și revizitând cu ochii minții istorisirea sa despre operațiunea Gomorrah, bombardarea Hamburgului – peste patruzeci de mii de morți, mai bine de treizeci și șapte de mii de răniți, aproape un milion de germani puși pe fugă din orașul transformat în rug într-o singură noapte, în jur de două sute cincizeci de mii de case și clădiri sfărmate sub distrugerea adusă de peste nouă mii de tone de explozibil. Niciodată, îmi spusese bunicul după o scurtă pauză în care îi ascultasem respirația sacadată, niciodată n-am văzut un foc mai mare și mai roșu care să cuprindă fiecare clădire, depozitele de cherestea și alte materiale ușor inflamabile ridicau înspre cer colonade negre, iar eu revedeam, în imaginație, tabloul lui John Martin despre pedepsirea orașelor viciate *Sodoma* și *Gomora*, – care inspirase și numele operațiunii de altfel – cum se suprapunea cu o precizie ireală peste nimicirea dezlănțuită de furia britanică, era zi în plină noapte,

fuseserăm avertizați de un posibil atac aerian, în serios însă numai eu și Erich Andres luaserăm acea atenționare, eram pe un deal la câțiva kilometri de oraș, totuși camera mea, un Kodak 35mm RangeFinder, când am dezvoltat fotografiile mult mai târziu, nu izbutise să redea din acel carnagiu fierbinte decât o crevasă de foc care se deschisese ca un rânjet sinistru în bezna cea mai adâncă, mulți ani am purtat apoi în nări mirosul de piele arsă, iar în urechi urletele disperate care au străbătut în acea noapte văzduhul ca un clinchet sinistru, multe femei, din cauza șocului, născuseră în plină stradă, Daniel, printre leșuri de cai și nori negri de fum. Atât de ridicate fuseseră temperaturile, încât, de unde ne aflam Erich și cu mine, Hamburgul tremura în zare asemeni unei halucinații deșertice. În ziua dinaintea bombardamentului, spusese Max în încheiere, și asta am citit-o de curând, într-un sanatoriu elvețian, cu un aer mai curat și mai viguros decât cel din Hamburg, Carl Seelig, prietenul și protectorul și ulterior cel care avea să se îngrijească de scrierile lui Robert Walser, îi

zâmbea, văzându-l cum se apropie de după porțile metalice ale institutului, acestui scriitor timid aflat parcă sub melancolica zodie a lui Saturn și, din păcate, sub tratament psihiatric în ultimele luni, care purta după sine la orice ieșire o umbrelă neagră, pregătindu-se amândoi să facă o plimbare întremătoare în munții Bernei, primul ascultând, celălalt povestind despre scrierile sale, neștiind niciunul că, mulți ani mai târziu, despre coincidența întâlnirii lor în ajunul distrugerii, W.G. Sebald urma să scrie un volum în introducerea căruia avea să sublinieze: *the idea behind the first lecture came from Carl Seelig's account of an excursion he made in the summer of 1943 with Robert Walser, then a patient in a mental hospital, on the very day before the night when the city of Hamburg went up in flames*. Cuvintele din introducerea cărții *On the Natural History of Destruction* le-am citit după ce conversația cu Max se încheiase, iar eu rămăsesem năucit de tot ce îmi povestise. Cum îl știam calculat, seducător, un orator cu o neobișnuită abilitate de a-și încolți ascultătorii cu subiecte și idei care să-i aducă în punctul pe care el îl stabilea de la bun început, o minte cu o pătrundere dintre cele superioare, pomnirea lui Walser nu putea fi decât aparent întâmplătoare. Bunicul cunoștea bine preferințele mele literare (de altfel, într-o mare măsură îmi dirijase

lecturile de-a lungul anilor), iar Walser și mai apoi Sebald erau invitații sau ispite sau capcane pe care bătrânul mi le întindea încercând să mă ademenească, să mă momească în tunelul adânc al memoriei sale. În acea noapte, tulburat de obligația cu care tata mă împovărase prin mesajul său, negăsindu-mi somnul sub acoperișul peste care norii continuau să se reverse violent, m-am așezat la masă și, între țigările pe care le aprindeam una după alta și imagini cu Max răpus de un posibil atac de inimă și căzut într-un mod absurd și poate amuzant la picioarele patului sau printre fotografiile prinse în cârlige de rufe și puse la uscat în improvizatului său laborator de dezvoltare, am deschis *A place in the Country* și am început să citesc bucăți din eseul dedicat lui Walser, *Le Promeneur Solitaire. Nowhere was he able to settle, never did he acquire the least thing by way of possessions. He had neither a house, nor any fixed abode, nor a single piece of furniture, and as far as clothes are concerned, at most one good suit and one less so*, scria Sebald despre acel călător singuratic, iar pentru mine Walser întrupa, prin acea descriere, atitudinea lui Max, bunicul meu care, în ceea ce privea viața lumească sau exterioară sau palpabilă, semăna total acestui actor ratat, singura deosebire fiind aceea că primul își dedicase anii tinereții fotografiei, celălalt scrisului, amândoi hoinari însă ai

unei lumi aflate la marginea disoluției. Am lăsat să treacă alte două zile până când m-am hotărât să-i fac bunicului o vizită. Îmi era teamă de ce aş fi putut găsi odată trecut de uşa apartamentului pe care îl ocupa de câțiva ani în centrul Clujului împreună cu Evola, un motan bătrân și gras, pe care mi-l aminteam mereu așezat la picioarele sale când citea sau survola cocoșat cu o lupă groasă hărți ori hârtii vechi păstrate într-un geamantan din carton urcat pe singura piesă de mobilier din dormitorul său, un șifonier vechi în care își ținea pe un umerăș costumul bun, cum îl numea, în care rareori avusesem ocazia să-l văd îmbrăcat. Cheia a pătruns în ușa cu cea mai mare ușurință, am aruncat în jur o privire înainte de-a păși înăuntru. În semiobscuritatea holului am observat la picioarele mele doi ochi felini – Evola. Aerul stătut și volutele de praf care se rostogoleau odată cu înaintarea mea până la cea mai apropiată fereastră, pe care am deschis-o cu poticneli, m-au făcut să mă întreb dacă nu cumva bunicul părăsise apartamentul cu mai multe săptămâni în urmă de la ultima noastră discuție sau poate că ultimele sale ape-luri nici măcar nu fuseseră formate din acest apartament, iar sacul cu mâncare pentru pisici deschis și răvășit pe jos în bucătăria minusculă mi-a întărit și mai mult această bănuială. Pe măsuta pliantă de lângă fereastră, care-i slujea

drept birou de lucru în acel apartament sărăcăcios și înghesuit de biblioteca care învelea pereții, se aflau tocul ochelarilor săi, un pachet de *Lucky Strike* pe jumătate golit, un număr din *Hamburger Abendblatt* vechi de câteva luni și două cărți: *The Garden of Cyrus*, de Sir Thomas Browne și *Eseurile* lui Montaigne. Deasupra biroului, prinse în piuneze pe un panou din plută, zeci de fotografii tremurau imperceptibil în bătaia aerului răcoros care intra pe fereastră. Imagini ale distrugerii, cadavre înțepenite în poziții imposibile, câțiva copii desculți urinau pe o uniformă SS, o femeie sobru îmbrăcată împărțea fiole cu cianură unui grup de tinere. În rarele ocazii când îl întrebam de ce nu publicase nicăieri acel material, Max îmi răspundea că durerea și rușinea care-l legau de acel volum de muncă, care se întindea pe zeci de ani, îl făceau să se simtă dezgustat, iar gândul că ochi neștiutori ar putea privi acele atrocități ale istoriei cu un dezinteres turistic îl întrista profund. Nimeni nu înțelege, îmi mărturisise cândva, amploarea acelei perioade doar privind câteva fotografii. Îl înțelegeam într-o măsură, recent urmărisem la televizor un documentar despre Primul Război Mondial, în care se spunea că, odată reveniți acasă, soldații britanici nu erau crezuți sau erau luați în seamă numai pe jumătate când povesteau civililor despre ceea ce trăiseră pe front.

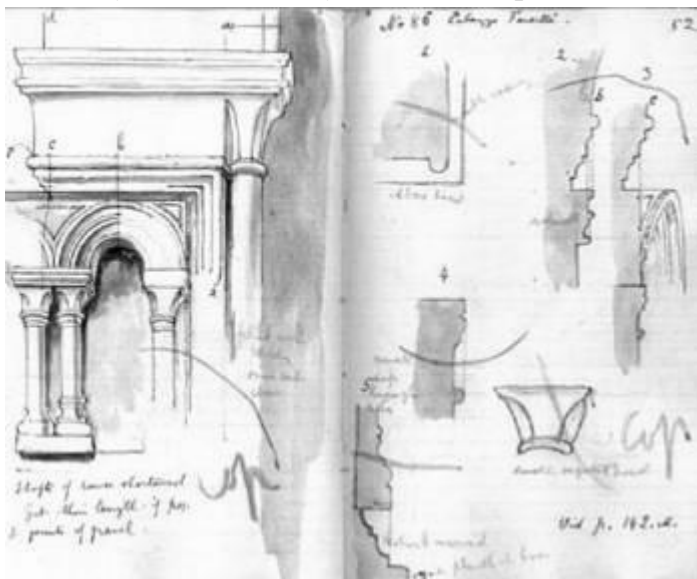
Între paginile *Eseurilor* se zărea colțul unei fotografii pe care am tras-o cu grijă și, după ce am aprins lampa și mi-am rulat o țigară, am rămas câteva minute bune în scaun privind-o cu interes: pe spate, cu un scris grăbit, se puteau distinge numele fotografului, locul și data la care fusese făcută – Erich Andres, Berlin Olympics, 1936. Numele nu-mi era străin, îl mai auzisem de multe ori la Max. Fusese, asemeni lui, fotograf și se numărase printre puținii fotojurnaliști care avuseseră ocazia să documenteze

dezastrul de la Hamburg, care după noaptea bombardamentului, după ce norii de funingine se ridicaseră, se transformase într-un crater lunar, niciun suflet cât vedeai cu ochii, îmi spusese Max. Descumpănit și neștiind cum să-mi explic toate acele lucruri, mi-am îndreptat atenția către numărul din *Hamburger Abendblatt*, pe care l-am frunzărit grăbit, cunoștințele mele de germană erau modeste, am remarcat însă, în secțiunea dedicată anunțurilor mortuare, un decupaj pe care cel mai probabil Max îl făcuse folosind cuțitul de scrisori a cărui

lamă scripise ca o semilună pe birou când am aprins lampa. Max era de modă veche, continua să scrie scrisori, era abonat la ziare europene și respingea metodic toate încercările mele de-al familiariza cu publicațiile online, nu mi-au trebuit însă mai mult de câteva minute să găsesc pe Internet numărul din *Hamburger* pe care îl avea pe birou și să descopăr, în locul tăieturii, numele și cauza morții celui din anunț: Erich Andres, mort într-un accident rutier. Legiștii au constatat că inima încetase să-i mai bată cu puține momente înainte de-a pierde controlul volanului. Max e un arhitect al frânturilor, mi-a spus tata, cu care-mi dădusem în ziua aceea întâlnire într-o cafenea din apropierea apartamentului pe care-l părăsisem în grabă, cu fotografia și ziarul în buzunarul paltonului. Lumea lui interioară e incomplet alcătuită, ca acele schițe de Ruskin cu peisaje care irump direct din albul hârtiei, formațiuni arhitectonice venețiene pe care le străbate mental în neobosita încercare de-a recupera un trecut care l-a expulzat, creneluri și fortificații în formă de stea, unde așteaptă și rumegă izolat o nenorocire pe care el o presimte dintotdeauna și care nu mai vine. Ce-ți spun acum, a continuat după ce-a sorbit din cafea, sunt lucruri pe care le-am auzit de la mama sau de la alți apropiați, despre unele am citit, iar altele pur și simplu mi le-am imaginat, la Max totul e fracturat

și cețos. Mama nu a fost prima lui iubire, e știut că în România a venit să se ascundă sau să încredințeze uitării un trecut involburat, mama a fost colacul de care s-a agățat, familia pe care și-a făcut-o aici a fost un paliativ, iar Erich, – a făcut o pauză, lăsând pe masă fotografia după ce o privise câteva clipe – Erich i-a fost prieten încă din copilărie sau adolescență, amândoi și-au descoperit inte-

resul sau pasiunea pentru fotografie într-un atelier care, în Hamburgul secolului trecut, era specializat în portrete de familie, au intrat ageamii acolo și au deprins arta asta. Și tot amândoi, iar asta intră în rândul amănuntelor din viața lui pe care eu le-am dedus și imaginat, s-au îndrăgostit de aceeași femeie cam în aceeași perioadă. Tata a tăcut. Max are o casă la periferia Hamburgului, l-am vizitat în câteva rânduri, a continuat după o pauză. Și-a terminat cafeaua și a cerut nota. Fă-i o vizită, Daniel. Poate încercă să-ți spună ceva. Înainte să ne despărțim, mi-a lăsat pe colțul unui

șervețel adresa lui exactă și, după câteva zile, în care mi-am pus în ordine la facultate puținele cursuri pe care ar fi trebuit să le țin, am cumpărat un bilet către Hamburg. Am petrecut cele patru ore de zbor recitind eseul lui Sebald despre Walser și m-am întrebat dacă aceste două nume mai avuseseră în vocea bunicii alt rost decât acela de a-mi stârni curiozitatea și de-a mă face să mă îndrept acum către el. Conservă memoria trecutul sau îl anihilează, m-a întrebat Max. Era de parcă nu ne despărțiserăm mai mult de cinci minute, iar acum reluam o conversație suspendată. Aș zice, a continuat fără să mă lase să-mi revin din uimirea în care mă surprinsese în fața porții casei sale, că ceea ce păstrează e o versiune alterată a trecutului, falsificată de vocile pe care le-am ascultat, de cărțile pe care le-am citit, amintiri care ieri încă erau Acum, iar astăzi sunt Atunci, adăugăm de la noi, suntem povestași, inventatori, tălmaci și intriganți, nu vrea nimeni să știe cum se petrec lucrurile, ne mulțumim cu narațiunea, ce altceva seduce mai plăcut și mai iremediabil decât limbajul, această panteră care te paralizează cu privirea ei fixă și pătrunzătoare și care se apropie de frageda carnația a imaginației tale ca s-o consume. L-am urmat în cofetăria de peste drum, de unde ieșise mai devreme când zărise probabil prin fereastră cum dădeam târcoale porții și cum mă

chinuiam să văd mișcare în interstițiile gardului. Ne-am așezat la o măsuță joasă, rotundă, cu o față de masă de un alb care m-a făcut să strâng din ochi pentru o clipă. Își reluase prăjitura pe care o abandonase, în mână cu degete groase și păroase lingurița părea jucăria unui set de păpuși. Spune-mi, am încercat eu, ascultând cum spărgea între dinți perlele micițe din zahăr, de ce nu ai anunțat pe nimeni că pleci, ar fi fost mult mai ușor pentru toată lumea, nu crezi? A cerut câte o cafea pentru amândoi și, după ce a cules cu vârful linguriței câteva resturi de frișcă rămase de la prăjitură și a scufundat-o în ceașcă, mi-a zâmbit. Daniel, îmi amintesc că tu scriai nuvele și povestiri și-mi mai amintesc că acum ceva timp când te-am întrebat de ce nu ai încercat niciodată să publici mi-ai relatat o istorie interesantă, pe care, dacă nu te superi și vrei să-i faci pe plac bunicului tău, aș vrea să mi-o reamintești. Într-adevăr, existase un motiv pentru care nu publicasem niciodată până atunci, însă nu-mi aminteam să-i fi povestit vreodată bunicului despre asta, poate doar să-i fi dat de înțeles în vreo noapte cu ploaie sau zăpadă, când mă simțeam singur și trist privind luminile orașului închis ca o fondantă într-un bol de cristal și când cafeaua cu rom, pe care mi-o preparam singur, mă îndemna să vorbesc mai mult decât ar fi trebuit. Manuel, profesorul de teorie literară, la

cursurile căruia mă prezentam cu o regularitate fanatică, avea o privire tristă, pierdută, un om învins de mult și din care nu mai rămăseseră întregi decât acei ochi scufundați în lichidul propriei melancolii, care-mi aminteau de unele tablouri de Peter Weiss văzute cu mulți ani în urmă la Uppsala. *Fiction should have a ghostlike presence in it somewhere, something omniscient. It makes it a different reality*, ne scrisese pe

tablă la un moment dat și, la sfârșitul orei, după ce ne provocase cu un rânjef mefistofelic să scriem câte o povestire pentru următorul curs, continuase să noteze pe tablă, în vreme ce noi ne strângeam lucrurile: *It's hard to write something original about Napoleon, but one of his minor aides is another matter*. Mă surprinseseră acele cuvinte din urmă, fiindcă dădusem întâmplător peste ceva asemănător într-un eseu despre proza lui Sebald cu câteva zile în urmă: *Write about obscure things but don't write obscurely*. Mi-am petrecut următoarele zile închis în camera mea, imaginând și citind și așezând cu migală și cu nervii încordați într-o pagină de *Word* povestea unuia dintre apropiații

lui Jørgen Brønlund, exploratorul arctic care mă impresionase foarte mult citindu-i jurnalele de călătorie. La capătul a două săptămâni de lucru, în care dormisem foarte puțin și mă simțeam epuizat, i-am trimis povestirea lui Manuel. Răspunsul a sosit la câteva zile, Manuel ținea cursuri și la o altă Universitate dintr-un oraș apropiat și, în câteva rânduri, îmi lăuda priceperea și abordarea, iar entuziasmul său mă molipsise și pe mine într-o atît de mare măsură, încât în acea seară, împreună cu Adrian, prietenul cel mai bun al acelor ani nu la fel de prietenoși, am mers să dăm pe gât mai multe sticle de vin la marginea falezei Dunării, în bătaia unei luni care colora într-un argintiu litografic totul în jur. Trebuie, îmi mai scrisese, să discutăm după următorul curs despre cum am putea aduna în volum câteva povestiri de acest fel, Daniel. În după-amiaza următoare zile, am primit din partea Universității un e-mail scurt în care ni se aducea la cunoștință moartea lui Manuel. În dimineața aceea trebuise să țină un curs la al patrulea etaj, urcase scările în grabă, când ajunsese sus și se tăiase suflarea și se răsturnase pe podeaua rece, răvășind în jurul său toate hârtiile care plutiseră până jos ca niște pene suflate de vânt, îi cedase inima, fusese concluzia. În noaptea aceea am ieșit să cumpăr o cutie de lapte și, fără să bag de seamă, mi-am lăsat pașii să mă poarte la

întâmplare, imaginându-mi că printre hârtiile acelea trebuie să fi fost și povestirea mea, acum pierdută pentru totdeauna, ceasul bătea ora patru dimineața când mi-am dat seama că o ploaie ușoară îmi îmbibase cămașa, iar eu umblam dezorientat, cu o cutie de lapte în mână, gândindu-mă la Manuel, la Jørgen Brønlund și la cariera mea literară care fusese răpusă înainte de-a vedea lumina. Ultimele amănunte despre moartea profesorului și teama care-mi paralizase de-atunci orice încercare de-a mai scrie i le-am relatat sau reamintit, în cazul în care era adevărat că Max mai auzise istoria aceea la mine, oprindu-ne pentru câteva momente în fața intrării în Hirschpark. Istoria acestui loc, mi-a spus Max, coboară mult în trecut, de altfel în partea locului i se mai spune și parcul lui Godeffroy, numele unui comerciant bogat din secolul al XVIII-lea a cărui avere, în mare parte, se datora negoțului cu pânzeturi aduse pe vase din Silesia care mai apoi părăseau Hamburgul cu destinația Cádiz. Se văzuseră obligați la începutul aceluia secol, din pricina edictului de la *Fontainebleau*, să ceară azil în Prusia și să se stabilească, în cele din urmă, în Hamburg, unde Godeffroy, îmi imaginez, nu a putut să nu bage de seamă avantajul enorm pe care bătrânul fluviu îl promitea. Godeffroy tatăl, care într-o oarecare măsură îmi amintea de David Hume, același chip rotund, ochi

blânzi și o linie fermă a nasului, își elaborase și dezvoltase foarte mult afacerile în anii următori – citisem în seara aceea, în camera de hotel, dintr-o broșură pe care o cumpărasem imediat după ce mă despărțisem de Max în poarta casei sale, refuzându-i politicos invitația de-a rămâne peste noapte. Parcul, pe aleile căruia înaintam ascultându-l pe Max vorbind despre acea familie îndepărtată și întrerupându-l uneori pentru a-mi lămuri unele detalii istorice, lăsa impresia unei naturi recuperate după distrugerile provocate de bombardamentele RAF-ului. Fiul lui Godeffroy, Johann Cesar, a continuat Max, care după moartea bătrânului comerciant preia afacerile și, în special, imperiul J.C. Godeffroy & Sohn, hotărăște, în urma numărului mare de animale și obiecte culturale aduse de el sau de oamenii săi din călătoriile maritime, să înființeze un muzeu, destul de timid și slab organizat inițial, dar care continuă să-și sporească în timp curiozitățile exotice și să se diversifice și să fie clasificat de către curatori experimentați. Criza economică din 1857, care lovește puternic și familia Godeffroy, îi obligă să renunțe, pentru a-și putea continua activitatea deja șubrezită, la multe case de vacanță, dar mai ales la muzeul acesta, care a rămas de atunci închis publicului și în ruinele căruia eu am pătruns la câteva zile după distrugerea Hamburgului pentru a

fotografia rămășițele acelei epoci. Cu câteva zile în urmă, mă despărțisem pe treptele muzeului de Sofia Schwarz, profesoară pe atunci în cadrul Facultății de Biologie care ținea în unele zile prelegeri de entomologie câtorva studenți

într-una din acele săli, și pe care eu o cunoscusem încă din 1936 prin intermediul lui Erich Andres, care primise cu entuziasm din partea partidului însărcinarea de-a fi unul dintre fotografiile Jocurilor Olimpice, care în acel an se ținuseră în Berlin. Max mi-a povestit apoi, în linii generale, care fusese atmosfera acelor zile, cum un anumit partid văzuse în eveniment o uriașă oportunitate pentru a-și pune în funcțiune întregul aparat propagandistic. Era pentru prima oară, concluzionase Max, când Jocurile Olimpice erau televizate – închipuie-ți. Din tribună, l-am zărit pe Erich cum se rupe din mulțimea de entuziaști care așteptau să intre, râsetele erau în toi, femeii și bărbații priveau în toate părțile căutându-l pe Owens, vedeta acelei zile.

Protejând-o cu brațul în acea forfoteală umană ca pe un obiect prețios, Erich mi-a prezentat-o pe Sofia și, după un scurt dialog din care nu înțelegeam în acel vacarm decât că era o prietenă bună de care mă ruga să am grijă cât cobora să-i fotografieze pe atleții care se pregăteau să intre pe stadion, ne-a părăsit, nu înainte de-a râde de încurcătura în care mă băgase lăsându-mă singur cu o femeie pe care nu o cunoșteam făcându-ne o fotografie din spatele tribunei, exact cea pe care tu ai găsit-o în biroul meu, Daniel, și care mi-a sosit anul trecut într-un plic ce conținea și o scrisoare din partea unui Erich bolnav, în care îmi relata ultimul detaliu care a completat apoi întreaga imagine a distrugerii mele. Atracția dintre Sofia și mine a venit ca un cutremur, amândoi ne-am pomenit în aceea zi prinși într-o conversație care ne izolare complet de tot ce se întâmpla în jur, nu-mi mai amintesc decât că la jumătatea evenimentului amândoi fugeam pe străzile Berlinului, râzând și strângându-ne în brațe și lăsându-l în urmă atât pe Erich, cât și Jocurile Olimpice. Scrisoarea lui vorbea despre prietenie, despre Sofia, pe care o fotografiase în câteva rânduri pentru o revistă de modă din acele vremuri, dar mai ales despre dragostea pe care i-o purta și despre trădarea pe care o resimțise întorcându-se în tribună și văzând că noi nu mai eram acolo, nu mai eram acolo, într-

adevăr, ci în camera primului hotel care ne ieșise în cale și pe fereastra căruia ajungeau la noi, între încheștări de trupuri transpirate și foșnet de cearșaf cu miros de apret, zumzetul aplauzelor și fluierături și strigăte. Răzbunarea vine întotdeauna în momentul în care te aștepți mai puțin, Daniel, iar plata faptelor mele din acele zile și luni și ani a venit în ajunul distrugerii Hamburgului. În scrisoarea sa, Erich îmi spunea cum în noaptea bombardamentului îi dăduse Sofiei întâlnire într-o cafenea din centrul orașului, la o oră imposibilă și unde el nu avea să mai vină niciodată, lăsându-o singură și vulnerabilă în fața unui apus pe care îmi imaginez că ea îl urmărea prin fereastră, neștiind că în acel moment peste nouăzeci și șase de avioane ale RAF-ului, dintre care cincizeci și două de bombardiere grele *B-17* goneau să-și lepede încărcătura pustitoare. Ani de-a rândul mi-am imaginat panica pulsându-i prin vene la primul și aproape imperceptibilul tremur pe care trebuie să-l fi sesizat privindu-și chipul alb, blând, în ceașca aburindă. O văd punând deoparte lingurița și aruncând priviri în jur, alertată tot mai mult de cuvintele de neliniște și strigătele care se înteteau, probabil vedea pe fereastră siluete alergând în toate direcțiile care, împiedicându-se, ridicau degete îngrozite către cerul din care moartea avea să se anunțe sub forma unui șuierat prelung

și sinistru, asemănător cu cel al unui ceainic uitat pe foc, dar mult mai puternic și mai înspăimântător. Ce stranie ironie, mi-a spus Max, ca din singura femeie la care am ținut cu adevărat vreodată să nu-mi mai rămână decât acea fotografie a gambelor noastre pe care ne-a făcut-o Erich, care cel mai probabil la câteva ore după ce-i telefonase și o chemase să discute cu ea, ieșea cu mine din Hamburg, în urma avertizărilor. Am regăsit-o peste ani în trăsăturile Evei Maria Kiesler sau Hedy Lamarr, cum era cunoscută pe atunci, în filme ca *Ecstasy* sau *The Strange Woman*, acea frumusețe răpitoare care-ți scapă mereu și pe care nu poți decât să o admiri. În ultimii ani de viață, am citit mai apoi într-un articol întors în Cluj, Hedy Lamarr refuzase să mai iasă în public, preferând să poarte lungi convorbiri telefonice cu apropiații, iar eu nu puteam să nu remarc că Max, până într-un punct, nu era pentru mine mai mult de o voce la celălalt capăt al firului. Abia în avionul care mă purta înapoi spre casă am înțeles că greșisem să văd în aducerea în discuție a lui Walser cu câteva săptămâni în urmă o simplă mașinațiune de persuadare, fusesem pentru Max un Carl Seelig mai tânăr și mai naiv, destinatarul bagajului cultural și afectiv al unui autor-fotograf care purta cu sine rușinea unei înfrângeri totale, un bărbat, m-am gândit, în vreme ce-mi așteptam bagajul în aeroport, a

cărui carieră de a organiza istoria fotografică a distrugerii fusese anihilată de la bun început de dispariția singurului chip care îl făcea să uite sau să treacă cu vederea sau să creadă că în lume mai poate exista și promisiunea unui vieți mai blânde. Îmi imaginez că turiștii care l-au găsit căzut în zăpada afânată pe malul Elbei s-au alertat imediat și au chemat o ambulanță, îmi imaginez că girofarul care arunca sclipiri în ochii goliți de viață ai lui Max colora într-un roșu aprins fluviul pe care Godeffroy îl traversase într-un timp vechi, îmi imaginez că cei doi polițiști s-au mirat când au găsit lângă trupul mare și greu o umbrelă neagră în mijlocul lui ianuarie, îmi mai imaginez de asemenea că dacă printre cei de față s-ar fi întâmplat să fie cineva cu un aparat de fotografiat l-ar fi surprins pe Max la fel cum, într-un alt timp, fusese immortalizată moartea lui Robert Walser în zăpada elvețiană, moarte pe care și-o vestise deja într-o povestire din tinerețe. Un salut orizontal către un cer care putea aduce deopotrivă liniștea și anihilarea.

PROZĂ

Zidul de cauciuc

MICHEL A. PAVELESCU

Aerul își făcu iar loc în plămâinii ei după câteva zeci de secunde în care fusese împiedicat de degetele lui strângându-i gâtul ca o menghină. La fiecare inhalare o durere puternică îi străpungea laringele, apăsându-i corzile vocale. Încă o dată el îi luase dreptul la cuvânt și, dacă ar mai fi continuat presiunea în jurul gâtului pentru încă două-trei secunde, probabil și cel la viață. Cu jumătate de corp suspendat deasupra râului, ea nu se putuse mișca de teamă să nu cadă peste balustrada pontonului.

Se uită în jur, în căutarea cuiva care să-i surprindă ochii lărgiți și înfricoșați. Un semn că avea nevoie de ajutor, chiar dacă nu putea să strige. Dar își dădu seama că potențialii salvatori n-ar fi reușit să vadă nimic, din cauza spatelui masiv al bărbatului. Privindu-l, a înțeles încă o dată că n-ar fi ieșit vie dintr-o confruntare fizică. Iar acum îi luase și ultima armă pe care-o avea împotriva lui – glasul. Cu toate astea, nu-și putea permite să cedeze. Dorința de-a riposta se reaprinse în trupul ei slăbit, ca un băț de

chibrit aruncat pe un braț de vreascuri uscate.

Cum ajunseseră în acea situație? Când se transformase acest bărbat într-o brută mânioasă și fără niciun dram de milă sau recunoștință? După câte făcuse pentru el, după câte îndurase... Iată-l, o privea încruntat, cu nasul strâns într-o grimasă, ca un bulldog hămesit. Mirosea puternic a alcool, un miros ce îi intrase parcă în oase în ultimele luni. Era ca și cum alcoolul mirosea ca el, și nu invers. *Să nu mai deschizi gura*, i-a auzit glasul amenințător, dincolo de pumnul care-i atingea vârful nasului, *să o deschizi doar dacă îți dau eu voie, ai înțeles?* Pumnul tremura în fața ei, turtindu-i nasul și buzele. *Zi, ai înțeles?* Ar fi vrut să-l înjure, să-l facă să se simtă ca un om de nimic, să-l îngenuncheze doar cu puterea cuvintelor, să-i demonstreze încă o dată că nu era decât un parazit care se hrănea cu sângele ei, că simpla vedere a mutrei lui o umplea de repulsie, că nu trecea o zi fără a se gândi să fugă.

Nu fusese întotdeauna astfel. Avuseseră și ei zilele lor bune, cinele lor romantice, dansurile lente, privirile spre cerul înstelat, când nimeni nu îi putea vedea stând întinși pe acoperișul blocului, cu bitumul ars de soare în timpul zilei încălzindu-le spatele. Unde-i carul mare, dar cel mic, și centaurul – Alpha Centauri, corecta ea, iar el se strâmba scoțând limba. Ca să-l împace, făceau

dragoste chiar acolo. Ea se uita în sus spre chipul aplecat asupra ei, schimonosit de grimasele de plăcere. Nu îi părea violent, deși uneori o plesnea peste sâni cerându-și apoi scuze. A fost un moment de nebunie, se justifica surâzând cu jumătate de gură. În același timp se gândi la părinții ei, la obraji umflați și ochii învinețiți ai mamei, la zilele când taică-su pierdea câte un meci în lupta fără pauze

împotriva alcoolului și venea acasă izbindu-se de poartă și de uși, spărgând geamuri și farfurii, aruncând cu scaunele în pereți. Auzea din camera ei, de sub perna trasă pe cap, sunetul palmei când loveau carnea maică-sii, însoțite mereu de aceleași cuvinte: *femeie proastă, femeie proastă...* Nu a fost mereu așa, îi spunea apoi maică-sa, când rămăneau singure. *Ne-am luat din iubire, nimeni în sat nu era mai fericiți decât noi.*

Sigur, niciodată nu fusese *mereu* așa. Dar ce mai conta dacă acela era punctul la care se ajunsese? S-ar fi putut

prevedea, desigur, evoluția lucrurilor, iar acum, când era deja prea târziu pentru a se trage înapoi din avalanșa de violență revărsată asupra ei, femeia își reproșa că nu luase exemplu din relația părinților, că nu reușise să identifice la timp comportamentul greșit al celui care își făcuse, între timp, un obicei din a o trata înjositor. Se uită la el cum se leagăna pe marginea râului, de parcă s-ar fi aflat pe o barcă și nu pe o construcție solidă, din fier și lemn, iar dorința aceea de a riposta creștea și mai mult înăuntrul ei. *Nu ai avea nevoie de foarte multă forță,* își spuse. Zgomotoasă și întunecată, apa trecea pe sub ei, spre stăvilarul dincolo de care se prăvălea de la o înălțime de peste cincisprezece metri, într-o spumă albă și păstoasă. Închise ochii și respiră adânc. Ce voia să facă? Ce putea să facă?

Ca întotdeauna, între a vrea și a putea exista o diferență complicată. O scenă i se întoarse atunci în minte. O scenă pe care, din diferite unghiuri distorsionate, cu câteva detalii în plus sau în minus, tot continua să îi deranjeze somnul. Cea mai puternică senzație, care persista mai bine de un minut după ce revenea în realitate, era lipsa de aer. Senzația că se sufocă. Se desprindea cu greu din acea cameră din vis, fără uși sau ferestre, de trupul bărbatului fără trăsături aflat lângă ea, care mai întâi avea proporții normale, dar apoi se mărea și ocupa toată camera, se contorsiona în spațiul

neîncăpător până ce devenea doar o masă de carne. Prăvălindu-se peste ea, în colțul unde se ghemuia cu capul între genunchi, pentru a înghiți cu disperare ultimele guri de aer... Se trezea mereu fără aer, fără vlagă, tremurând. În puținele dăți în care îi povestise visul, el râsese zgomotos: *Te-a stresat rău tac-tu în copilărie, așa e?* - i-a spus o dată, după ce se trezise în starea obișnuită. Era convins că, în vis, cel fără trăsături era tatăl ei și că vocea lui sau o mângâiere fugace ar fi fost de ajuns pentru a o liniști. Nu era așa!

N-ar fi ieșit vie dintr-o confruntare fizică, își repetă, mai mult pentru a se asigura de contrariul afirmației. Poate, dar poate că da! David l-a înfrânt pe Goliat cu o praștie. A potrivit acea pietricică minusculă într-un punct fatal, ochit, lovit. Ea nu avea o praștie și oricum nu și-ar fi pus încrederea într-o pietricică. Dar dorința de-a riposta continua să crească înăuntrul său. Doar un pas în gol, atât îl despărțea pe bărbat de apa întunecată și vuitoare, care părea să-și întindă valurile spre el, nerăbdătoare să-l primească în adâncurile sale. Nu avea nevoie de o forță extraordinară. Bărbatul abia dacă-și ținea echilibrul. O simplă împingere și o săritură înapoi, pentru a se asigura că nu o vor ajunge brațele lui, să o tragă după el.

Se uită în jur. Niciun posibil martor. Își luă suficient elan cât să fie sigură de

forța împinsăturii. Era ca la proba de viteză din liceu, totul stătea în elanul de la început, în plecarea de pe loc. *Zidul de cauciuc, zidul de cauciuc.* Cuvintele îi trecură prin minte pentru un moment. I se părea o expresie foarte nimerită. Cu cât mai puternic te izbeai de un zid de cauciuc, cu atât mai puternic ricoșai înapoi. Unde o auzise? Ah, desigur, la verișoara ei, care se întorsese vara trecută din Italia. Spunea asta foarte des. Verișoara ei, Ada, pe care o surprinsese o dată privind-l cu subînțeles. Iar Ada nu era singura femeie cu care își dăduse seama că el o înșela. Nu știa să se prefacă, ori poate că nici măcar nu-i mai păsa de la o vreme, cu atât mai puțin când se îmbăta, ceea ce o jignea, până la urmă, chiar mai mult decât fapta în sine. De parcă i-ar fi răs în față. De prea multe ori, când stătea lângă ea sforăind și scărpinându-și testiculele, trebuia să-i întoarcă spatele și să-și îndese nasul în pernă, pentru-a alunga mirosul de alcool și secreții ale unor trupuri străine. De prea multe ori îndurase.

Începu să alerge. *Cine nu e gata, îl iau cu lopata*, spunea ea în copilărie, când alerga alături de verișorii ei la țară, în curtea bunicilor. Apoi se lansa într-o cursă nebună, cotrobăind prin toate cotoanele. Îi găsea rând pe rând, pitiți după căpițele de fân, după vreun trunchi de copac, în podul casei sau pe sub paturi. Brațele, ca și acum, o ajutau să-și ia

elanul necesar. În alergare, se apropia tot mai mult de el, iar imaginea lui îi tremură înaintea privirii precum coada unui crotal. *În apă, în apă cu el*, își repeta în gând, încruntându-se și strângând dinții.

Așa își închipuia, că aleargă. Dar până la bărbat nu era o distanță mai mare de o singură săritură, o singură faptă supraomenească, pe care de altfel știa că o poate îndeplini, că se află ascunsă nu atât în trupul, cât în spiritul ei. Și acum sosise momentul să o folosească. Își simți mușchii încordându-se, pregătindu-se de impact mai înainte ca mintea să-i transmită asta. Privirea își aduse și ea contribuția, depersonalizându-l pe bărbat, reducându-l la o simplă umbră legănându-se pe marginea pontonului – un obstacol, din care până de curând nu făcuse decât să ricoșeze, de fiecare dată când se izbise de el. *Zidul de cauciuc*, își aminti încă o dată de cuvintele verișoarei.

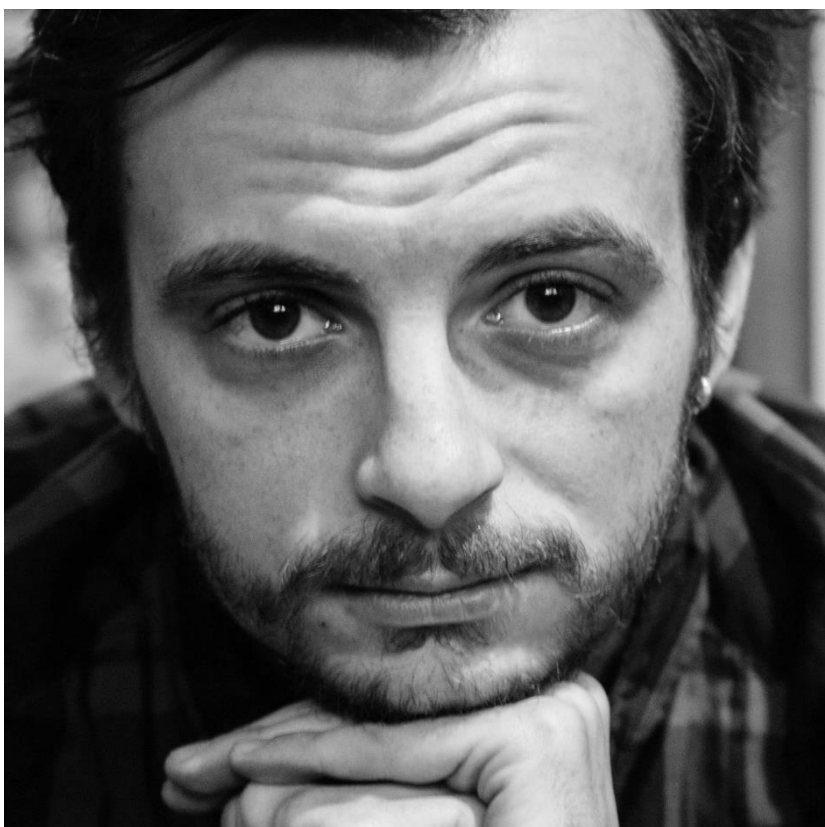
Și acum se lovi de el în același mod în care o făcuse până atunci. Se izbi cu fruntea de el ca de o cărămidă. Imediat, o durere de cap începu să o cuprindă, împreună cu o stare de amețală. Se dezzechilibra și căzu pe spate. Cu ochii încă deschiși, privi cerul. Albastrul său senin era cuprins de nori groși, cenușii. Vântul puternic împingea norii spre mijlocul bolții, creând o buclă, asemenea unui laț. Iar dedesubt văzu ceea ce continua să fie

doar o umbră, clătinându-se haotic pe marginea pontonului, arcuindu-se peste apa care devenise și mai zgomotoasă. Apoi, în acea formă nedeslușită, recunoscu gura bărbatului, a celui pe care obișnuise să-l numească bărbatul ei, cu buzele întinse peste dinții încleștați, și se întrebă dacă încerca să rânjească sau se pregătea să țipe. Își acoperi urechile și închise ochii.

INTERVIU

Cristian Vicol: mi-aș fi dorit să fiu Spooky Mulder

CORNEL BĂLAN: Decît să te întreb cum reușești să faci față pe atîtea planuri - student la doctorat, redactor la Revista Galaxia 42 (cu un design de excepție), scriitor cu cîteva proiecte importante la activ -, spune-mi mai bine povestea tatuajului tău de la mîna stîngă. Cred că în secolul 21 putem (discutabil) spune că prin body art putem cunoaște mai bine un om. Uite, îți pot spune la rîndul meu că nu am nici un tatuaj dar, dacă mi-aș

face unul, ar fi niște pete de leopard tatuate pe omoplatul stîng. (Problema e că în ultimul timp am luat în greutate și aș face de rîs orice leopard ☺)

CRISTIAN VICOL: Salutare, Cornel! Mulțumesc pentru interviu. Da, sunt de acord cu tine, cred că mai bine vorbim despre tatuaje. Sunt mult mai interesante. Poți să cunoști omul prin tatuajele sale, sau cel puțin pe cel care a fost atunci când și le-a făcut. Fiecare tatuaj este o măsură a personalității într-un anume moment, chiar dacă au fost decizii negândite – ele oferă cel puțin cîteva indicii despre gusturile artistice ale fiecăruia, iar asta creează un avatar. Așa că body-art-ul este și o biografie vizuală, care, interpretată corect, îți poate destăinui una-alta, fie că vorbim despre două palme care strâng un rozariu, ori poate numele lui Valy (tăiat) sub numele lui Roby, sau vreun vers dintr-un poet uitat. Eu am mai multe, unele au o semnificație aparte, altele au fost decizii de moment. Pe mîna stîngă am 7 tatuaje. Probabil te referi la cel de pe antebraț – este The Fool (Nebunul, deși eu i-aș spune Neghiobul). Sunt pasionat de cărțile de tarot și de interpretarea tarotului. Fi-rește, nu cred că le poți folosi ca să ghi-cești viitorul, dar mă interesează component mistică pe care noi le-am oferit-o, dar și jocul psihologic ce se desfășoare între cel inițiat și cel căruia i se citește.

Tarotul e foarte vechi, unii spun că există într-o formă rudimentară chiar din antichitate, iar Arcana Majoră (cele 22 de cărți „mari”) nu e altceva decât o colecție de arhetipuri jungiene. Păi ce poate fi mai interesant de atât? Nebunul este personajul principal în toată aventura asta, gata să pornească într-o călătorie inițiativă și să acumuleze cunoașterea de la celelalte 21 de personaje (Magicianul, Marea Preoteasă, Ermitul, etc.). Apoi ajunge la iluminare. Am scris și o nuvelă, unde cărțile de tarot din Arcana Majoră sunt personaje reale, zei care se amestecă în viitorul umanității. A fost publicată în Sfârșitul Inocenței. În fine, m-am lungit foarte tare. Despre celelalte 14 tatuaje vom vorbi altădată.

CORNEL BĂLAN: Cum a început la tine atracția pentru SF și ce scriitor a fost influența numărul unu?

CRISTIAN VICOL: Cred că a început de când eram mic, dar fără să îmi dau seama (pe atunci). Doar dacă stau acum și mă gândesc bine, probabil ăla e momentul. Îmi plăceau la nebunie două genuri de filme – cu bătaii (că așa le zice toată lumea) – adică de acțiune – și science fiction. Aveam un televizor alb-negru, vechi, în bucătărie la ai mei – mai era și unul color în dormitor, dar la ăla aveam acces doar la block-busters și la desene când eram singur acasă. Așa că

stăteam nopțile în bucătărie, televizorul avea sunetul oprit, și urmăream aceleași câteva filme care rulau interminabil pe atunci, în anii '90. Fie că era Bloodsport (de atunci îmi place și de Bolo Young), sau seria Drunken Master, ori Terminator (1 și 2), Alien (care m-a înfricoșat așa de tare, că am rămas pe urmă nedormit vreo săptămână), Screamers, The Abyss, Total Recall, The Thing, etc.

Tot pe atunci citeam (devoram) cu mare plăcere toată maculatura despre fenomene paranormale, niște cărțuții foarte ieftine, publicată pe la edituri de apartament. Eram, și încă sunt, un fan uriaș, Dosarele X. Mi-aș fi dorit să fiu Spooky Mulder. Îmi făcusem și legitimație de FBI cu numele lui. În fine, toate lucrurile astea s-au adunat într-un loc foarte special – nostalgia puternică pe care o am față de copilărie. Și au rămas cu mine de atunci. Cred că ea se traduce azi în exact acest interes pe care îl am și despre care scriu pe la reviste de gen, și anume – pulp-fiction-ul (și cam orice e pop-culture). Ce bine că astăzi există un întreg domeniu de cercetare despre cum literatura și cinematografia pop-culture influențează și modelează societatea. Altfel zicea lumea că am dat (sau am rămas) în mintea copiilor. Ceea ce nu ar fi fost rău.

Cât despre scriitori, sunt mai mulți, dar cel mai important în perioada adolescenței, atunci când am început să scriu,

a fost Kurt Vonnegut, căruia nu îi plăcea să fie asociat cu literatura science-fiction, deși a fost nominalizat la Hugo și Nebula. Sper că sughiță acum, auzind că l-am alăturat unui interviu despre science-fiction. Măcar atâta pot să fac și eu pentru el.

CORNEL BĂLAN: O întrebare pe care i-am pus-o într-un interviu lui Andy Weir ("Marțianul") dar adaug un nume: Între Asimov, Philip K. Dick și Stanislaw Lem pe cine preferi? (cu o mică justificare, please)

CRISTIAN VICOL: Pe Andy Weir – pentru că e proaspăt și are un stil foarte degajat, care mie îmi place, mi se potrivește atunci când citesc science fiction, un gen care de multe ori nu se ia foarte în serios, o chestie, de altfel, faină. Apoi, hai să zicem, pe Dick, pentru că e precum rockul progresiv – îți închipui lumi fantastice, bizare și întortocheate, care deseori funcționează după o logică internă, cum altfel decât prin filtrul unei doze zdravene de acid. Și pentru că s-au făcut o mulțime de filme faine. Unele bune. Multe proaste – faine și ele.

CORNEL BĂLAN: Ce părere ai, literatura SF românească 2020 e mult în urma celei americane? (Nu îndrăznesc să lansez ipoteza, după mine absurdă, că am fi înainte atâta timp cât nu avem pe nimeni

care să scrie, de exemplu, la nivelul lui Ted Chiang).

CRISTIAN VICOL: Nu cred că putem discuta în termenii ăștia. Cred că e altfel. Suntem în Europa de est. Experiența noastră culturală, traumele istorice, felul în care ne-am creat identitatea, toate astea îi oferă literaturii o particularitate deosebită. Deci diferită față de occident și de literatura anglo-americană. Aș putea să îți zic că uneori tindem să o copiem prea tare pe cea americană, și asta nu e tocmai ok. Că nu ne iese. Nimeni nu cumpără Adibas și Naik. Dar cred că atunci când românii scriu despre ce știu, și oferă textului câteva particularități locale, o fac foarte bine. Vezi seria Tenebre, scrisă de Daniel Timariu, un urban fantasy care se petrece în Timișoara și care împrumută din mitologia românească – strigoi, vârcolaci, iele, etc.

E greu să discutăm aici de raftul pe care își are locul literatura SF&F, cine-s mai buni, mai talentați, mai chipeși – noi sau ei?, mai ales că literature SF&F e undeva (fie că e cea occidentală, ori cea de la noi) mai spre genunchiul bibliotecii. Dar avem scriitori buni. Nu o să fac o listă pentru că nu vreau să supăr pe nimeni. Dar sunt destul de mulți autori români de calitate. Nici nu vreau să vâș pe cineva într-un canon care va fi imediat contestat. Vreau doar să menționez că pe lângă scriitori, avem oameni faini

care scriu despre fenomenul SF&F, și o fac la o calitate la fel de bună și de informată ca oriunde în lume; avem traducători foarte buni, Alex Maniu, de exemplu, sau Antuza Genescu, avem și editori de calitate. Nu avem banii, însă, așa că ne descurcăm cum putem. Avem tiraje mici, lucrăm în fanzine, ne agităm pe lângă fani. Una peste alta, nu e chiar așa de rău, deși ar putea să fie mai bine.

CORNEL BĂLAN: Vorbește-mi, te rog, puțin despre Galaxia 42. Revista arată superb (pentru mine e clar că o mare parte din credit îți aparține), are foarte multe traduceri, enorm de mult material și cu toate astea păreți o echipa relativ mică. Cum reușiți să procesați atîta volum de material?

CRISTIAN VICOL: Revista Galaxia 42 (pretindem și noi că le știm pe toate, la fel ca restul) e un proiect ambițios pentru că adună o echipă națională de scriitori, traducători, redactori, etc. Nu suntem mulți, permanenți cred că vreo 9 sau 10. E mult de muncă, uneori suntem epuizați după câte un număr mai generos, dar fiecare trage pe felia lui. Daniel Timariu și Alex Lamba sunt coordonatori, ei scriu, fac, dreg, sunt un fel de libero ai echipei. Miloș Dumbraci și Darius Hupov aduc texte străine, stabilesc contacte cu exteriorul. Miloș cu Alex Lamba traduc. Alex Maniu scrie eseuri

excelente, majoritatea pe teme relevante astăzi, adică vremurile astea bizare pe care le trăim. Florin Stanciu, omul nostru cu diplomă (de doctorat) în genetică, scrie articole științifice dintre cele mai bune. Eu fac grafică și scriu recenzii la filme, jocuri, benzi desenate. Încerc, adică mă străduiesc să găesc colaboratori noi, preferabil tineri. Teodora Matei și cu Lucian Dragoș Bogdan lucrează pe texte, fac observații, corectură. Publică și cronici. Marius Gordan e gamer cu normă întreagă și se adresează celor pasionați de jocuri video. E mult material, se muncește din greu, uneori pare un al doilea loc de muncă, dar biruim. Mai avem și scăpări, e normal ca ele să apară, dar le rezolvăm repede. Suntem la numărul 9 și avem și câteva proiecte secundare revistei, dar tot ale revistei, pe care le vom anunța în curând.

CORNEL BĂLAN: Ești colaborator și la Galaxia Imaginarului, care vor organiza un Festival de Film. Din cîte mi-am dat eu seama, Galaxia Imaginariului este un site care merge pe ideea podcasturilor, așa este? Dacă poți să ne spui care este misiunea acestui tip de format și ce își propune echipa Galactic Imaginarium?

CRISTIAN VICOL: Misiunea noastră, în acest secol în care ochii tuturor s-au sudat de monitoare și ecrane, este să

încercăm să falimentăm oculiștii și să oferim noi clienți otorinolaringologilor. Să ne asculte lumea cu atâta pasiune, la un volum cât mai mare, tocmai ca să nu piardă vreun amănunt important, încât să dezvolte mai târziu problem de auz. Galaxia Imaginarului a fost ideea lui Darius Hupov, care e organizator principal la TGIFF (The Galactic Imaginarium Film Festival), iar planul lui a fost să facem emisiuni radiofonice pe teme SFF. Ele beneficiază și de un supliment – o dezbatere, de obicei în 3 oameni (Darius, Alex Maniu și cu mine) în care învârtim, uneori interminabil, de obicei la un pahar de răchie și la o felie pită cu zacuscă, idei despre filme, cărți, benzi desenate, teme SF&F, etc. E o treabă faină, deși nu am mai făcut-o de ceva vreme pentru că am pornit cu toții noi proiecte și ăsta s-a dus mai la fund. Dar ne plăcea să facem aceste podcasturi și cred că le vom relua după pandemie. TGIFF se adresează atât creatorilor amatori, cât și profesioniștilor de industria de film. Singura limitare e cea de nișă, să fie science-fiction sau fantasy (cu toate sub genurile) și să fie short (scurt-metraj). Organizator principal e Darius Hupov, care, într-adevăr e locomotiva TGIFF. A reușit în decurs de câteva luni să organizeze de la zero un festival de film, să crezeze contacte, să aducă invitați internaționali. Să obțină sponsorizări. Cred că va fi un eveniment excelent, mai ales că pe

la noi nu prea sunt multe asemenea inițiative.

CORNEL BĂLAN: Cît de prezent este SF-ul românesc în afară? Cu toate că SF-ul românesc a pornit spre libertate (după Revoluție) cu o moștenire culturală bună, scriitori buni, o bază de fani cred eu puternică (Almanahurile Anticipația se vindeau ca pâinea caldă - poate și pentru că România avea un număr uriaș de absolvenți de facultăți tehnice) nu am auzit niciodată de autori români care să "dea lovitura" în afară, să ia vreun premiu Hugo sau oricum, ceva de răsunet internațional. Oare de ce?

CRISTIAN VICOL: Din ce am văzut eu, autorii români de SF&F au început să scoată nasul în afara țării. Sunt câțiva scriitori care deja au un număr mare de apariții în revistele de SF&F din Europa și din Asia. Alții au chiar și volume traduse. Cred că se poate și cred că vor fi tot mai mulți. Deocamdată e o problemă de vizibilitate. Se citește multă literatură anglo-americană, pentru că acolo se promovează intens, iar autorii beneficiază de anumite structuri de marketing. E o afacere, una care merge foarte bine. La noi, am scris și mai sus, ține de banii care se investesc în scriitori, de felul în care sunt (sau pot fi) promovați, de anumite structuri care ar putea să le ofere deschidere către exterior, care,

din păcate, deocamdată lipsesc în mediul SF&F. Dar situația se va redresa, mai ales că acum autorul poate face și singur drumul spre o apariție editorială într-o altă țară. Deși nu ar trebui să fie exclusiv așa.

CORNEL BĂLAN: Dau un citat din Philip K Dick: *Acum să definim ce înseamnă SF de calitate. Conceptul, ideea nouă, trebuie să fie cu adevărat original (sau o variantă nouă al unui concept vechi) și trebuie să fie stimuleze intelectual cititorul; trebuie să-i invadeze mintea și să-i trezească posibilitatea a ceva la care el până atunci nu se gândise. Astfel „SF de calitate” e un termen al valorii, nu ceva obiectiv, și totuși cred, există ceva ce obiectiv se poate numi SF bun. Cred că Dr. Willis McNelly de la California State University a dat cea mai bună definiție când a zis că adevăratul protagonist al unei povestiri SF este o idee și nu un personaj. Dacă este un SF bun atunci ideea este nouă, stimulează și, probabil cel mai important, declanșează o reacție în lanț de idei-ramificate în mintea cititorului. Ca să spunem așa, eliberează mintea cititorului în așa fel încât la fel ca mintea scriitorului, începe să creeze. Astfel SF-ul este creativ și inspiră creativitate, ceea ce ficțiunea mainstream nu întotdeauna reușește. Noi cei care citim SF o facem tocmai pentru că iubim această experiență a declanșării*

de idei în mintea noastră, cauzată de ceea ce citim.

Ce reprezintă pentru tine literatura bună SF și de asemenea, tu de ce zonă a literaturii SF ești atras? Cyberpunk, hard SF, ce anume îți propui să scrii?

CRISTIAN VICOL: Paradoxal, mă atrage literatura SF în care elementul științific e minim. Pe aia o citesc, în felul ăsta și scriu. Bine, probabil și pentru că am fost mereu aproape corigent la matematică, iar la științe mă descurcam doar până ajungeam la calcul. Am și câteva traume legate de perioada gimnaziului și a liceului, stresul și frica de a fi scos la tablă pentru a rezolva exerciții. Mă îngrozea. Știi mema aia cu Sigourney Weaver care stă împietrită de groază în timp ce xenomorfii o adulmecă? Cam asta era relația mea cu profesorul de matematică. Un tip foarte ok, de altfel. Nu era vina lui că pentru mine matematica se oprirea la regula de trei simplă.

Așa că între mine și cam tot ce e hard science s-a produs o ruptură. Ne intersectăm uneori, și atunci pășim pe vârfuri, mai ales eu, iar când dau de pagini și pagini de infodump științific, o iau la fugă. Deși, uite, mi-a plăcut Marțianul, dar asta probabil pentru că tot elementul science e îmbrăcat în stilul relaxat al lui Weir.

Literatura SF pe care o apreciez cel mai mult e aia unde știința, contactul

extraterestru, sistemele politice distopice, etc. sunt doar declanșatoare, iar punctul focal se mută pe reacția și contra-reacția umană. Cred că romanul care nu se bazează foarte mult pe elementul de science e mai câștigat pe termen lung, poate fi relevantă o vreme îndelungată. Mai e Asimov azi relevant din punct de vedere științific? Nu. Dar Bradbury? Da. (atâta vreme cât nu dezbatem cultura noastră arhivistică, pe care Fahrenheit 451 o încurajează)

De asta, și textele mele ies cumva din zona science, cred că nici nu ar putea fi încadrate la SF (într-un sens classic), însă ele sunt tot de nișă. Poate undeva la granița dintre fantasy și science. Uneori și horror.

CORNEL BĂLAN: O întrebare la care ți-ai fi dorit să răspunzi și nu ți-am pus-o? 😊

CRISTIAN VICOL: Da!

Is there life on Mars?

Oh man, look at those cavemen go!

PROZĂ

Când America a invadat Afganistanul

ALEXANDRA NICULESCU

Adevărul e că interacționez foarte puțin, cât de puțin se poate, spre deloc, cu vecinii - pentru că majoritatea nici nu salută dacă nu-i salut eu și e moda firmelor în bloc, deci oamenii se tot schimbă -, cu portarii - și ei cam vin și pleacă, unul era amuzant, nu mai știu cum îl chema, dar odată, spre vară, a apărut cu un palton lung până la glezne, și mai era unul de treabă, dar nu prea înțelegeam nicio dată ce zice și toată lumea se plângea că miroase urât, a coteț sau a nu știu ce și a trebuit să plece, mie mi-a părut rău -, cu femeile de serviciu - pentru că tot așa, au fost multe și pe unele chiar nu le-am întâlnit niciodată. Normal că mai aflu una-alta și mai pun câte o întrebare, dar totuși anumite detalii nu țin să le știu, oricât de bine e să fii curios. Așa și acum, s-ar fi putut să fie unul dintre lucrurile pe care nu le aflu, care trec ușor pe lângă mine, dar l-am auzit și pe moment n-am înțeles de ce-am zis ce-am zis și de ce mă deranjează subiectul: fata femeii de

serviciu era gravidă și voia să știe dacă mama cunoaște pe cineva să rezolve problema. Nu credeam că se mai folosesc expresii din astea azi. Sunt cei care protestează pentru dreptul femeii de a dispune de corpul ei și sunt cei care cer dreptul la viață pentru cel nenăscut. N-am participat la niciun protest din astea, nici de-o parte, nici de cealaltă și m-am trezit acum spunând, aproape strigând: E postul Paștelui și dacă tot s-a întâmplat, de ce să nu-l lase? Sau dacă nu, să rezolve singuri. Mă prefăceam că nu știu de ce mă enervează așa tare, dar știam.

Era vara în care s-a lansat sau relansat *Casablanca*, nu, nu filmul, melodia, adică versiunea pe care o cântă Jessica Jay. Asta s-a întâmplat important pentru mine în vara aia: cântecul și rochia. Am primit o rochie și credeam-îmi imagina-m-știam c-o să dau iama-n găini, cum ar zice cineva. Și s-a mai întâmplat ceva, dar nu la fel de frumos. Mai bine să mă țin de rochie un pic pentru că rochie ca asta n-a mai avut nimeni și îmi făceam atâtea iluzii despre ce-o să fie, acum că o aveam. Nu era de seară sau de ocazie, nu, nu genul ăla de eleganță scorțoasă cu paiete și plastice grele înzorzonate. Era o rochie de vară, ideea e că nu știu s-o descriu, uite, dac-aș avea o poză, totul s-ar rezolva, ți-aș arăta, tu ai înțelege și lucrurile ar fi simple. N-am nicio poză cu ea. Cum să zic, pentru că știi că n-o am

cu descrierile - și la școală mă plictiseam de nu mai puteam, era *Ardealul* sau ce mai era și oriunde apărea o descriere, îmi spuneam: bun, mai departe, deci ce se întâmplă? Să-ncerc totuși: era cu bretele, dar nu din alea subțiri, astea erau babane, două fâșii zdravene, ce mai era? Un decolteu cum desenam eu rândunelele, știi? Ca un fel de m de tipar bătut în cap, turtit, și pe urmă venea un corset până la mijloc, da, că oricum corsetul nu se continuă mai jos. Avea niște șnururi fine, lucioase-alunecoase și puteai să strângi sau să nu strângi pentru că erau de formă, era deci un fals corset pentru că exista un fermoar într-o parte. După asta începea distracția: înfuierea rochiei, care nu era nici prea scurtă, ca de parașute, nici lungă de mamaie, era puțin deasupra genunchiului, la mine mai mult - toate îmi vin mie puțin mai scurte -, dar avea un material puternic, nu era ceva moale care să se lipească exact ca o iubită dintr-alea fandosite care atâta știu, să se lase pe câte un băiat: cum vrei tu, iubitu, ce vrei tu, iubitu, unde vrei tu, iubitu, nu știu, tu știi mai bine, alege tu, iubitu. Avea multe straturi partea asta de jos, probabil-sigur, ca să dea mai bine când îți venea cheful să te învârți. Încă nu aveam optișpe ani și știam eu așa, că în vara aia o să se întâmple ceva important. Nu mă gândeam la vreun băiat, la chestii ce se fac cu el, deși toate prietenele mele făcuseră chestiile

astea de la şaispe ani. Parcă erau toate programate: veneau şi-mi ziceau, aşteptând poate să le felicit sau să-mi dau acordul, nu ştiu: auzi, Ava, luni e ziua mea şi cadou de ziua mea o să fiu pentru prima dată cu Tudor; sau invers: ştii, Ava, miercuri e ziua lui Cristi şi, drept cadou, o să fim pentru prima dată împreună. Şi eu aveam programul cu care fusesem programată: întâi facultatea şi pe urmă ce vrei tu.

Acum poate să pară kitsch sau demodată, melodia, nu rochia, ea nu s-ar demoda niciodată dacă ar mai exista. Era vocea Jessicăi când cântă: without your si-i-igh, o lungeşte aşa, într-un fel tânjitor şi mie-mi plăcea. Acum, ca să port rochia voiam să am o ocazie specială, nu era să ies cu ea în oraş şi s-o vadă muncitorii şi golanii, trebuia să apară ocazia şi ştiam că întotdeauna apare, aveam doar de aşteptat puţin, şi vara era oricum lungă pe atunci.

S-a ivit repede ocazia: era ziua unei prietene, era bine pentru că ea avea deja iubit de câţiva ani, deci nu mai era momentul cadoului special. Nu mă duceam des la petreceri din-astea pentru că eram comodă, adică îmi plăcea să zic nu ori de câte ori puteam, dar acum era altceva, pentru că era prietena asta a mea din copilărie, cu care mă întâlneam zilnic, şi aveam rochia care să facă furori şi să intre în istorie.

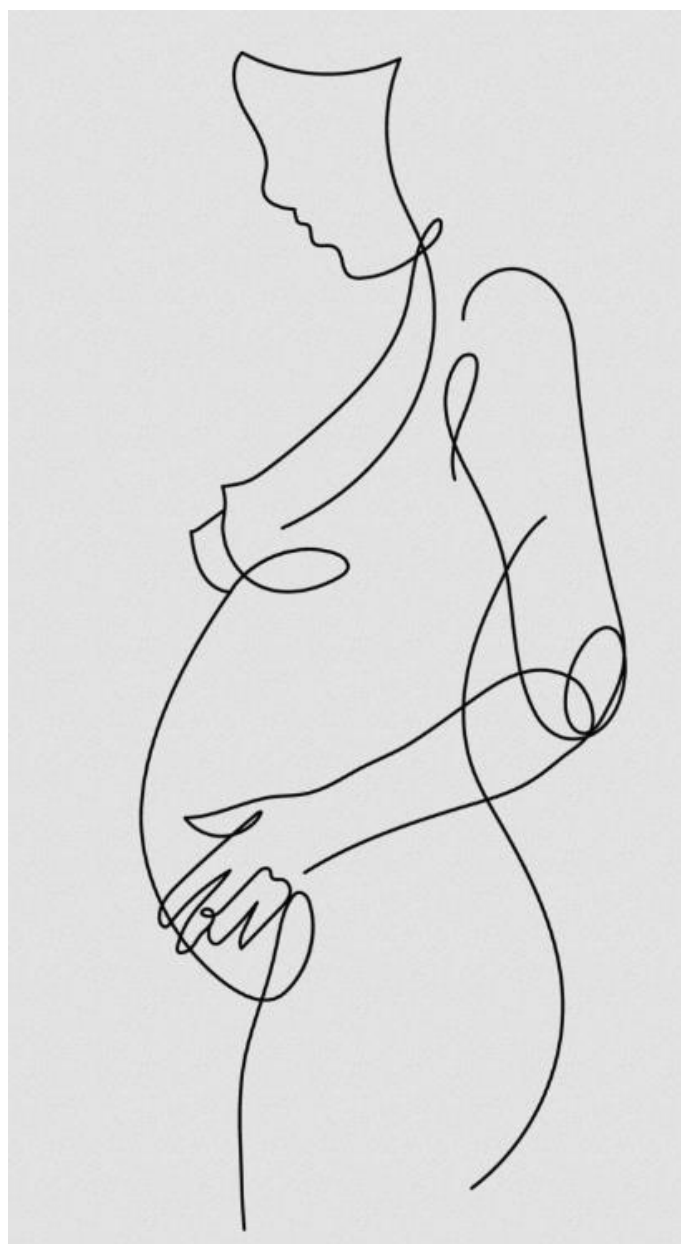
În seara de dinainte m-a sunat şi am început ca de obicei: Ce faci? Bine, tu ce faci? Bine. Măine să vin devreme să te ajut cu pregătirea, am zis. Am pompă pentru baloane, ca să nu ne mai chinuim ca anul trecut, mai ştii? Am şi un tub din alea cu inimioare, nu ştiu cum se face, poate ştie vreunul dintre băieţi. Da, bine, Ava, foarte bine. Pe urmă s-a auzit un fel de fâşâit, o fi pus mâna la telefon sau a trecut pe lângă o perdea sau nu ştiu ce-a făcut şi a spus: Stai să-nchid uşa. Eu n-am înţeles de ce, pentru că maică-sa ştia de petrecere, era de gaşcă, nu era nicio problemă. Am aşteptat mai mult decât credeam că ia să închizi o uşă şi cum îmi pierdeam destul de repede răbdarea am şi întrebat: Hei, ce faci acolo? Te-ai certat cu Tavi? Tavi era iubitul ei, care-mi era antipatic, aşa că de câte ori era nervoasă o întrebam dacă s-a certat cu Tavi. Ea a spus: Ah, nu, nu, doar că i-am spus lu' mama că facem petrecerea la tine, ca să ştii dacă te sună sau mai ştiu eu. Da' de ce?, am întrebat în timp ce deschideam fereastra - de unde mai apăruse şi albina asta sau viespea, ce era? A început să vorbească în şoaptă, prietena, nu viespea-albină şi eu m-am încruntat: Măine mi-am făcut programare ştii tu unde. Deja bănuiam-intuiam ce-o să spună, dar credeam că dacă trag de timp şi reuşesc să pun o întrebare ca lumea, răspunsul ei o să mă liniştească. Ce să faci acolo? E ziua ta şi avem petrecere

mare, ți-am zis că am primit o rochie și ai zis că abia aștepti s-o vezi și eu am zis că la ziua ta. A părut că nu mă ia în seamă sau poate nu se auzea bine: Tavi a făcut programarea, doar nu era s-avem un copil la vârsta asta. A mai spus: A fost cel mai ușor să găsesc scuza cu petrecerea la tine, ca să pot să lipsesc toată ziua și când te mai sună mama, ai tu ce să spui: că sunt în bucătărie, că dansez, că tai tortul, chestii d-astea, nu se prinde ea. Bine, bine, vin să te iau mâine sau ne vedem acolo? Nu, uite, merg cu Tavi, n-o să simt nimic și după ce-mi dau drumul o să dorm vreo două ore la el și gata. Tu doar asta, să ai grijă când sună mama. Am vrut să mai zic ceva, dar mi-a luat-o înainte: Hai, te pup, vorbim, și a închis.

S-a scris din multe, nu din toate, dar din foarte multe perspective: a făcut-o Pamuk (fac ce fac și-l menționez), dar mai e și Agualusa cu șopârta lui sau Ian McEwan cu copilul nenăscut, dar acum o s-o las pe ea să vorbească, să spună și ea ce vrea, deși nu știu ce-ar vrea să spună o piele, cam ce memorie are, ce tip de gândire și ce fel de sentimente.

În primul rând mă bucur că în sfârșit s-a înțeles că eu trebuie să vorbesc despre mine, nu ea despre mine. Am o memorie mare, chiar n-am uitat nimic, am o gândire proprie, de ce n-aș avea, iar sentimentele sunt la fel de adevărate și de

puternice ca ale oricui, doar că nu coincid întotdeauna cu ale ei, la Ava mă refer. M-am revoltat de nenumărate ori, dar ai cu cine să te înțelegi? Eu trimit semnale, vorbesc calm, insist, țip, dar până la mintea ei e cale lungă. Am simțit din cauza ei multe lucruri pe care aș fi preferat să le evit. Totuși eram de acord cu ea prin liceu când venea acasă și dă-i și spală-mă până mă înroșeam, aș fi preferat să nu fie apa așa fierbinte, nu știu de ce are nevoie de atâta căldură.

Auzeam conversațiile ei prin casă, o întrebaam de ce se spală atâta și ea zicea că nu-i place la școală, era sinceră, nu era vorba de microbi, era așa o chestie că dacă mă spăla pe mine îndepărta tot ce se întâmplase acolo. Era problema ei, mie-mi plăcea că se ocupa de mine, am simțit întotdeauna că ne plăcem, avem o relație amoroasă dintre cele mai mișto, doar că ea e puțin în urmă cu înțelesul uneori. Ca să nu rămân pe tărâmurile abstracte: au fost atingeri, lipeli de alte piei de care eu m-aș fi lipsit bucuroasă. Și nu e că tăceam mîlc să nu afle, nu sunt genul ăsta, îmi place să am gura mare și să mă fac auzită când vreau, dar ea n-auzea când trebuia, ajungeau cuvintele mele cu încetinitorul. Eu spuneam: mîi, fata mea, pielea asta ce se lipește de mine nu e bună, cum e pielea e și omul, dacă n-o știu eu, cine? Poate arată bine, poate strălucește, poate e cum credeai că trebuie, dar eu cunosc lucrurile mai bine, simt, miros și zic treci mai departe. Mă supunea la neplăceri, adică de ce să stau eu lipită de-o piele pe care n-o alesesem? Dădeam lupta mea: mă înroșeam cât puteam, dar ea alegea să mă ignore. Abia după mult timp lua și ea decizia cea bună și pe urmă ne îmbrățișam, ca și cum îmi cerea iertare și eu o iertam, știa că făcuse o prostie și acum mă mîngăia întruna ca să uit și ca să uite. Nu știu ce mă deranja mai mult: o piele cu care nu eram în acord sau pupăturile băloase

pe mine. Serios că nu știu care mă enerva mai tare pentru că pupăturile durau mai puțin dar nu-mi convenea să rămân cu scuipații ăia uzi și pe urmă uscați pe mine până catadicsea ea să se spele, pentru că acum nu se mai grăbea cu spălatul. Și aici reacționam imediat, dar cine să vadă pe întuneric și chiar pe lumină: bătea soarele pe noi, pe ea și pe mine și ea se făcea că nu se întâmplă nimic. Până la urmă își dădea seama când mă supăra și ajungea și ea târâș-grăpiș la concluzia mea. Dar îmi place să fiu obiectivă: uneori a fost și foarte bine, adică se prezenta cu pielea potrivită și atunci nu m-aș mai fi dezlipit eu de ea, odată chiar am stat atâta împreună că eram sigură că și cealaltă piele sunt tot eu, chiar dacă ea n-avea alunițe și nici eu pistrui, dar asta a fost mult mai târziu.

Prin 2001 era cu familia în mașină în drum spre București și s-au oprit la o benzinărie. Se auzea pompa sau controlul care arată prețul, adică era zgomot și mirosea puternic cum miroase, iar Ava cu sor-sa stăteau pe bancheta din spate cu câte un ziar mare deschis, pentru că așa erau ziarele, cu foi imense, care abia aveau loc până la scaunele din față. Citau *Evenimenul zilei* și *România liberă* parcă, dar Ava de fapt termina repede pentru că n-o interesau decât paginile de politică externă, alea culturale și da, arunca o privire lungă și la paginile

sportive, voia să știe cine cu cine joacă, cine unde a ajuns antrenor și alte prostii din astea. Atunci a citit că America a invadat Afganistanul. Cum era la pagina politică, a citit tot, normal că erau știri de început, când nu erau lucrurile clare, deși se părea că sunt, dar a zis: asta e o chestie deosebită, ca unul dintre marile evenimente la care învățase la istorie, e unul dintre lucrurile care schimbă ceva, încerca ea să spună ce-ar fi spus un adult. Știa și că n-are cum s-o afecteze pe ea: era Afganistan și erau americani. Și deși mai toți românii au fost atrași de America, doar de-aia folosesc acum atâtea americanisme și copiază tot ce pot din filmele lor, ea rămăsese cu ideea că America e periculoasă și că acolo poate oricând să apară unul cu arma să tragă fără motiv. Să plece din România da, visa de multe ori, dar niciodată în SUA. A continuat să citească de zor la pagina de politică externă și îi era tot mai milă de afgani, nu de talibani - foarte repede s-a răspândit cuvântul ăsta, încât dacă voiai să jignești pe cineva era suficient să-i spui talibanule. Au început să apară poze cu copiii din Afganistan și Avei i se păreau cei mai frumoși copii, așa murdari și prăfuiți și în hainele lor tradiționale învechite.

După un timp - niște ani, acolo - a cunoscut un băiat cu față de țăran sănătos-solid și cu sprâncene de om bun, așa spunea ea, pentru că atunci când se

ridicau formau un acoperiș ce-i dădea o expresie cumsecade, plus că se înroșea una-două la față. Inginer i-a spus că e, deci serios, a bifat ea în gând, și îi tot povestea de o școală pe care o construiau sau reconstruiau sau nu știu exact ce tot îi făceau el și echipa lui. Era american și asta o făcea să-l vadă cu prejudecățile ei, dar așa simplu și direct vorbea mereu, și pe deasupra îl citise pe Camus și știa despre Proust, sau așa spunea el. Într-o seară băiatul i-a spus așa, într-o doară, în timp ce molfăia, de fapt, să fiu sinceră, așa ar vrea ea să spună, dar el mânca foarte elegant: Știi că sunt în marina americană, ți-am mai spus, nu? Ți-am spus și despre când am fost în Afganistan, cred? Ava a făcut ochii mari și a râs, era sigură că sunt glume, deși nu era prea glumeț, era mai mult căzut pe gânduri mare parte din timp. Ai spus inginer, de unde scoți prostiile astea acum? El și-a terminat ardeiul umplut: Nu-i mare lucru, oricum sunt în rezervă acum, poate nici nu mă mai trimit, poate se termină, o s-avem familie și copii, ai zis că-ți plac copiii, câți s-avem? Oricine în locul ei ar fi întrebat imediat: Ai împușcat pe cineva? Chiar se întâmplă ca-n filme? Cum e după? Ce simți? Dar n-a întrebat pentru că și-a răspuns singură: Normal că nu, o spune așa, la sanchi, poate crede că fetele se lasă mai ușor la povestiri din astea și chiar să presupunem c-a fost acolo, n-a făcut el nimic,

uită-te la el, e mereu calm și pașnic, a stat departe de orice luptă, poate studia vreo hartă sau mânca, sigur a vrut să știe cum e mâncarea acolo. Vorbea des despre casă, familie și copii, deci însemna că e bun, chiar dacă ea nu-și imagina o familie cu el.

În după-amiaza în care a făcut ce se face s-au uitat la un documentar cu animale care se sfâșiau și se mâncau unele pe altele, apoi Ava a dat un cap în tavan, pentru că era un tavan în pantă și în momentul respectiv și-a spus: e un semn, nu e bine ce fac, totuși sunt minciunile alea, n-avem mai nimic în comun, nu așa voiam să fie, nu cu el, dar s-a frecat unde se lovise la cap și el i-a zâmbit.

A doua zi l-a dus la aeroport și s-a întors singură și atunci și-a dat seama că nu mai era la fel de curajoasă, îi era frică, pentru că oricât iubea copiii, n-avea cum să fie el tatăl. Te blochezi așa deodată pe o frică, pe un gând și-ți repeți întruna: să nu...,dacă..., ce fac? Și nimic logic nu vine în momentele alea. Și-a cumpărat ceva ce se cheamă pastila de a doua zi: avea o groază de contraindicații și de efecte adverse, le-a citit, și le-a imaginat pe toate, a plâns pe stradă și n-a vorbit cu nimeni acasă. Scria că dacă se întâmplase deja, n-are niciun efect, dar dacă nu, putea preveni. După câteva zile i s-a disipat puțin frica, și-a făcut două teste și deși era hotărâtă să nu mai aibă de-a face cu băiatul american, tot a deranjat-o că nu

i-a scris imediat ce-a ajuns, ci abia după trei zile: era așa vesel și mulțumit și-i trimitea poze cu el. Se întreba câteodată dacă l-a urât, știa că n-are de ce, dar poate da, pentru că apăruse când ea luase o hotărâre prostească și el o dusesese la bun sfârșit.

Toată adolescența auzise despre fetele cu himen elastic, care nu sângerează prima dată și zicea: ce chestie mișto, sigur sunt și eu așa, dar n-a fost. Două cearșafuri a pătat și oricât era de amețită și nervoasă s-a pus pe spălat și parcă roșul ăla nu voia și nu voia să iasă oricât freca. Între timp el s-a plimbat puțin prin cameră, a ieșit pe balcon, s-a întors și Ava a gândit: ce urât e de fapt, și pe urmă s-a așezat răbdător pe un colț de pat și a așteptat ca ea să termine treaba, fără să scoată un cuvânt. După asta au ieșit să ia cina în oraș și ea a ales un restaurant turcesc, ca să poată să asocieze ceva ce-i plăcea mult cu seara aia, dar n-a mâncat mai nimic, iar el bătea încet darabana pe spatele ei și povestea, pentru că acum da, avea mare chef de vorbă: la ce se uită el la televizor, filmele americane sunt cele mai tari, marina i-a plătit facultatea, nu taică-su, să-i fie clar lui taică-su că nu el, și da, era posibil totuși să fie din nou nevoie de experiența lui în Afganistan. La un moment dat l-a apucat râsul și i-a șoptit: atunci când mi-ai zis că trebuie să-mi spui ceva nu m-am gândit nicio clipă că n-ai mai fost cu nimeni,

m-am speriat pentru că am crezut c-o să spui c-ai fost bărbat, asta e cea mai mare groază a mea. Mi s-a întâmplat, sunt multe femei frumoase care au fost bărbați. Bine că nu și tu.

Stătea lângă el, asculta mai mult muzica turcească decât pe el și se gândea că n-are cum să fie din marină, ei nu mănâncă așa delicat. Voia să-i ceară să vină cu el, chiar dacă n-ar fi zis da, voia ca el să vrea, dar nu așa în vizită, ci serios, dar el a spus-o în dorul leii a doua zi, când erau deja la aeroport, mai avea și geaca aia coniac pe el, mirosea prea puternic a piele geaca lui și-l făcea să pară mai bătrân. Simți când ți se spune ceva doar așa, de politețe sau ca să nu zici că nu ți s-a oferit. În zilele în care l-a urât sau nu urât ci nesuportat, ar fi vrut să-i scrie: ai avut dreptate, am fost bărbat, dar nu găsea chef nici măcar pentru asta. Chiar să-i trimită poze cu el vesel?, se întreba întruna. Trebuia să știe că nu fusese ceva vesel, că fusese o spărtură în visele ei, fusese o decizie proastă pe deasupra, fusese ceva ce încerca să șteargă. Și totuși într-o zi l-a iertat și nici de data asta n-avea măcar legătură cu el.

PROZĂ

Tăișul zimțat al nopții

MIHAI POPA

Fotoliul ăsta are aproape vârsta mea. Îmi amintesc când a apărut în casă, împreună cu o canapea învelită în aceeași pânză verde care astăzi mi se pare ordinară. Dar atunci am fost încântat, eram destul de mic ca să pot intra sub el când mă jucam. A rezistat bine, mânerule din lemn încă păstrează mirosul de lac. Nici patul a cărui margine aproape o ating cu genunchii nu e mai nou. Casa a rămas aproape neschimbată. Am senzația că din fiecare ungher stau să iasă la suprafață amintiri neplăcute.

Mă prefac că nu văd cât suferă. Când durerea se acutizează strânge din dinți și la tâmpile îi apar două pete albe. Chiar el mi-a explicat o dată că, atunci când te confrunți cu o suferință intensă, ajută să plângi sau chiar să înjuri, sunt mecanisme biologice care fac ca durerea să pară mai suportabilă pe moment. Dar n-o să scoată nici un sunet cât timp va reuși să se stăpânească. I-a intrat în sânge să mă protejeze de toate mizeriile existenței.

De multe ori s-a pus între mine și mama, ea era tot timpul irascibilă, se simțea prinsă în capcana unei căsnicii care nu mergea bine. Tata umbla pe șantierul lui. Nici mama nu prea stătea pe acasă, venea de la editură, ne făcea repede ceva de mâncare și pleca iarăși în oraș. Am aflat recent, din prefața unei antologii redactată de un critic binevoitor, cum că mama fusese sufletul unui cerc literar și o mare poetă avangardistă sau cam așa ceva. O fi fost, dar ca mamă nu era nicicum. Iar poezia ei, față de care recunosc că nu pot fi obiectiv, mi-a lăsat impresia unui delir care să-i justifice fuga de inconvenientele realității imediate.

Așa că Speriatu mi-a fost mai mult tată și mamă decât frate. Porecla asta i-am dat-o eu. Duminica se transmiteau meciuri la radio, mă așeza pe fotoliu iar el reproducea în mijlocul camerei fazele jocului și plonja pe covor când striga crainicul „apără Speriatuuu!” Mă distrau teribil acrobațiile lui, pe portarul de la F.C. Argeș nu-l văzusem niciodată însă numele mi se părea grozav, pentru o oră sau două uitam că suntem iarăși singuri în casă. Dar meciul se termina, venea seara și de multe ori adormeam în patul lui Speriatu, plângând după mama.

Într-o discuție avută când eram deja adulți mi-a spus că părinții, și mai ales tații, sunt în general de două tipuri: cei care nu se implică mai deloc și cei care

se implică excesiv. Se pricepe la lucrurile astea, a lucrat o viață cu copiii sau, cum zice el, „lucrez cu părinții sub pretextul că fac asistență psihologică pentru copii”. Cred că a avut dreptate, eu i-am sufocat cu atenția pe ai mei, eram ca un elicopter care survolează permanent o zonă de control. Probabil încercam să repar ce nu făcuseră tata și mama pentru mine. Abia când au intrat în adolescență și-au început să-mi trântescă ușa camerei lor în nas n-am mai avut încotro și le-am dat spațiu. Nu știu dacă apreciază că am încercat să le fiu aproape. Înclin să cred că nu.

Tot Speriatu mi-a spus să am grijă la momentul în care copiii devin independenți fiindcă atunci voi căuta în altă parte vehicule afective. Am râs de el și i-am zis să-și vadă de treabă, nu-mi trebuie avertismente din partea unui teoretician fără familie și nici nu înțeleg ce-i cu vehiculele alea scoase din tratatele lui de psihologie. M-am purtat ca un măgar, știam foarte bine de ce rămăsese singur, dar mai grav a fost că a avut dreptate. Când progeniturile mele și-au redus discursul la „nu înțelegi nimic” și „lasă-mă!” am început să petrec toată ziua la firmă, deși aveam angajați buni, nu era nevoie să stau pe capul lor. După aia am început o relație cu o tipă care lucra pentru mine, au urmat și altele, nu-mi plăceau din cale afară dar probabil căutam să umplu un gol și poate să mă

conving că încă sunt bărbat. La un moment dat una dintre tipe n-a mai fost mulțumită cu statutul de amantă, a făcut în așa fel încât să afle nevastă-mea, spera să declanșeze o criză și să rămână ea cu mine. Criza a declanșat-o dar fără finalitatea la care spera, în schimb au aflat și copiii, erau de-acum mari dar penibilul situației m-a făcut să simt că în ceea ce îi privea am eșuat cu brio chiar aproape de final.

Când a aflat de ce nu prea mai stăteam acasă Ana s-a dus plângând la Speriatu, care funcționa pe post de mama răniților pentru toate neamurile și cunoscuții. M-am trezit cu el a doua zi, a încercat să-mi vorbească, eu i-am răspuns insolent, i-am zis că nu-mi trebuie sfaturi de viață din partea unuia care locuia singur în apartamentul rămas de la părinți. S-a înfuriat groaznic și m-am speriat, nu din cauză că mi-ar fi fost frică ci pentru că dintr-o dată fizionomia i se transformase și mi s-a părut că-l văd în fața mea pe tata, care murise de atâția ani încât aproape uitasem cum arăta. Apoi m-a pălmuit, am fost atât de uluit că nici n-am putut să reacționez. Nu mă mai lovide niciodată, de multe ori luase el bătaie în locul meu. Un firicel de sânge a început să-mi curgă din buză, o zgâriasem de dinți, nu era nimic grav dar l-am văzut pe Speriatu cum pălește, trăsăturile tatei i-au dispărut de pe chip, a redevenit cel pe care-l știam. A plecat fără să

mai spună ceva. M-am uitat pe geam cum traversa curtea vilei, un om prăbușit. Ar fi trebuit să alerg după el. Nu m-am mișcat din loc și nu știu cum o să mă împac vreodată cu asta, de fapt eu l-am lovit atunci, ultimul om din viața mea care ar fi meritat așa ceva. Mă bucur că măcar acum sunt lângă el.

Mai e o oră până la următoarea doză. Se vede că îl doare din ce în ce mai tare. Ies periodic din cameră sub pretextul că merg să-i pregătesc un ceai pe care oricum nu-l bea, dar în absența mea se poate chirci de durere, poate să geamă, poate să-și strângă tâmpilele în palme și astea toate îi fac bine. Îmi repetă că nu-i nevoie să stau lângă el, se descurcă singur și eu am desigur treabă la firmă sau acasă, dar simt că se bucură să mă vadă alături.

Ar fi putut să aibă o familie. Cu siguranță și-a dorit-o. Era îndrăgostit de o colegă, o fată foarte plăcută, toți credeau că se vor căsători. Fata i-a cerut, cum era firesc, să se mute într-un loc al lor. A intervenit mama care între timp realizase că îmbătrânește și n-avea chef să rămână fără pajul de cameră. Au urmat scene lacrimogene, mizerii făcute fetei, amenințări teatrale cu sinuciderea. Până la urmă Speriatu a renunțat. A rămas să aibă grijă de mama.

Am ațipit fără să-mi dau seama, fotoliul ăsta vechi e atât de comod. Când eram copii îl culcam pe podea, ne așezam între picioarele lui și pretindeam că e o navă spațială. Speriatu scornea niște povești minunate despre lumi populate de extratereștri, porneam să ne luptăm cu ei, eu manevram tunurile făcute din tuburi de carton, la final eram eroul care salvase galaxia. Alte câteva ore în care uitam să întreb când o să se întoarcă mama acasă.

M-a trezit zgomotul ușor al câinii de ceai așezată la loc pe noptieră. Și-a luat singur pastila. N-are cum să-și fi făcut efectul dar arată deja mai liniștit, probabil anticipează calmul relativ al următoarelor două-trei ore. Și-a așezat perna ca să poată sta cu capul ridicat și mă privește zâmbind. Arată îngrozitor de slăbit, doar ochii au mai rămas din chipul pe care i-l cunoșteam.

- Cum e?

- Ca tăișul zimțat al sarcasmului feminin, încercă să glumească. Un pic dureros, dar te stimulează să găsești o replică. Haide, agață-te de asta.

- Știi, nu te-am întrebat niciodată ... Ai mai ținut legătura cu fata aceea?

- Ne-am văzut acum vreo doi ani.

- Ea s-a căsătorit?

- Da. Din păcate relația nu a mers. Era singură când m-a căutat. Am băut o cafea împreună.

Am ezitat de frică să nu zic o prostie, dar până la urmă l-am întrebat:

- Nu v-ați gândit să o luați de la capăt? Nu mai avea cine să se bage între voi.

- Probabil că ea și-ar fi dorit să încercăm. Dar nu avea sens. Oamenii se schimbă în timp. Soții evoluează uneori în direcții convergente, dacă au personalități compatibile și un dram de bunăvoință. Însă noi mersesem prea mult timp pe drumuri separate.

- Nu te-ai gândit să încerci măcar? De unde știi că n-ar fi funcționat?

Mă privi în același timp amuzat și trist.

- Psihologii sunt de două tipuri: pe de o parte cei care pun un diagnostic și apoi aplică metodele prescrise, pe de altă parte cei care încearcă să înțeleagă oamenii. Nu înseamnă că tipurile astea se exclud reciproc, în orice caz nu integral ... Dar am căutat să fiu mai mult unul dintre cei din a doua categorie.

- Nu pricep.

- Teoretic, am fi putut să încercăm. Dinamica unei relații între oameni fără înclinații abuzive nu poate fi anticipată, poate ne descopeream noi afinități. În principiu nu aveam nimic de pierdut.

- Ți s-a făcut frică?

- După o jumătate de ceașcă de cafea am știut că momentul nostru trecuse. Nu mai exista nimic. Mi-a părut rău că a vrut să ne întâlnim. Pentru mine ar fi fost mai bine să mi-o amintesc așa cum era înainte să o luăm pe drumuri separate.

- Nu înțeleg. Eu aș fi încercat și a doua oară.

- Tu ești un prost care a avut șansa să găsească o femeie ca Ana.

- Știi că lucrurile nu merg grozav nici acum, chiar dacă m-am lăsat de divertismente.

- Atunci când oamenii au probleme cu partenerul, se refugiază afectiv în amintirea unor relații anterioare. Asta e în regulă. Însă uneori nu se limitează la amintiri ci decid să-l caute pe fostul. Urmează o întâlnire de felul celei pe care am avut-o eu, la o cafea sau în altă parte, și adesea cei doi intuiesc că lucrurile nu mai sunt cum au fost. Dar uneori ajung din nou împreună. Și se poate întâmpla ca relația revitalizată să decurgă bine. Însă dacă decurge prost e o tragedie, pentru că nu pierzi doar o nouă relație, pierzi și amintirea idealizată a celei

vechi, care era o sursă de stabilitate afectivă.

- Mi se pare o scuză jalnică.

- Cu toate problemele care există, tu ai totuși o căsnicie autentică. Ține de ea. E cel mai bun sfat pe care ți-l pot da. Dacă aș fi crezut că substanța relației voastre s-a evaporat aș fi fost primul care să vă sfătuiască să-i puneți capăt. Știi că nu te-aș minți într-un lucru ca ăsta. Și, auzi, chiar mă simt mai bine. Te rog du-te acasă, promit că te sun dacă-mi trebuie ceva.

- Stai să se lumineze, unde vrei să pleci acum, noaptea?

Dacă reușești să-l atragi într-o discuție care-l interesează, uită un timp de durere și pastila are timp să-și facă efectul. Îmi urc picioarele lângă el pe pat, bombănind că e atât de gras încât n-ai loc să îți întinzi un pic oasele. Zâmbește și văd cum încet-încet genele i se închid. În sfârșit o să se odihnească puțin.

N-am de gând să plec. Știu că mai sunt doar câteva zile. L-am avut alături de când am deschis ochii. Când am putut să mă descurc singur mi-am văzut de viață, am vorbit doar când el mă căuta, l-am

lăsat să se chinuie cu mama. Dau vina pentru asta pe indiferența mea ereditară, ce bine e când poți întinde degetul spre alți vinovați și nu-i nevoie să-ți scrijelești conștiința. Dar măcar acum sunt aici, așezat pe fotoliul ăsta care-o să fie mereu o bucățică din mine, așteptând să mă cuprindă somnul ca să întind cu un gest reflex mâna în întuneric și să o găsesc pe a lui, cum s-a întâmplat de atâtea ori în nopțile copilăriei mele.

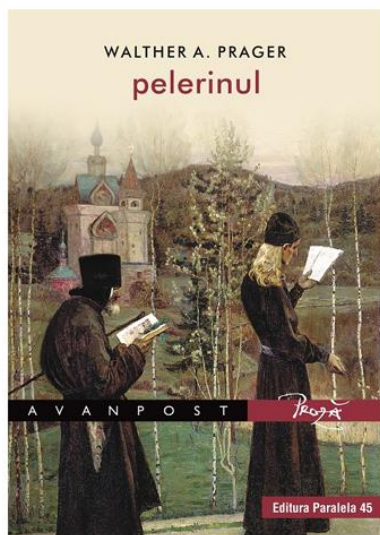
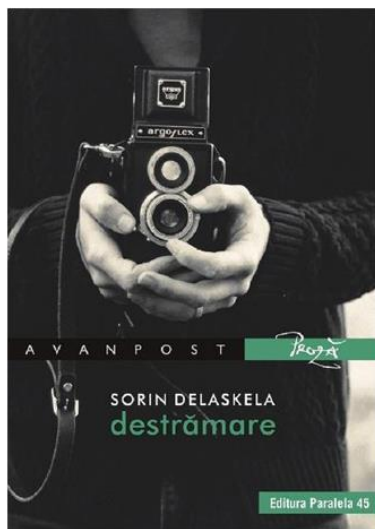
PROZĂ

Nura

CAMIL MOISA

Am adormit ușor, ca de fiecare dată după ce traversam ziua într-o astfel de stare. Seara deveneam prizonierul unui cerc care îmi tăia legăturile cu realitatea. Nici o ispită nu-mi mai da târcoale. Deveneam liber, într-o libertate fără perspective și fără iluzii. Nu-mi rămânea decât să mă adâncesc în somn, ca într-o prelungire firească a stării mele. Singurul refugiu la îndemână... Chiar spiritul meu critic o lăsa mai moale, acceptând somnul ca pe o evadare într-o altă realitate. Acum, orice trăiam în vis devenea ușor credibil, în ochii mei.

De data asta se făcea că mă aflam la o răspântie, între niște dealuri peste care norii treceau alungați încontinuu de vânt. N-aș fi știut, poate, în ce loc sunt, dacă nu apărea, ca din pământ, Nura, vară-mea de la țară. Așa cum stătea în mijlocul drumului, de departe părea gravidă. Nu-i zăream fața, din cauza rotunjimii abdomenului care se înălța până spre creștetul capului. Când m-am apropiat de ea, am văzut că ținea în brațe o minge imensă, pe care nu reușea

s-o cuprindă în întregime cu ambele mâini. Deși pe deasupra acelui balon îi zăream doar linia bretonului, am început să vorbesc cu ea. Vorbeam ca de obicei, dar ca și când nu aş fi văzut-o. Nici când a lăsat mingea jos, nu am avut sentimentul că i se schimbase ceva în alură. Purta niște ochelari enormi, mărginiți de o bandă neagră, care acoperise aproape de tot lentilele. Am continuat să vorbim, eu neștiind cum s-o privesc. Tocmai se întorcea din satul vecin, unde umflase o minge pentru bărbatu-său, mare amator de fotbal, duminica, în cimitirul satului. Numai vremea să fi fost potrivită. Că greu prinzi vreme bună. Stătea bărbatu-său de seara, cu ochii pe cer, să vadă cum e vremea a doua zi. Ea, însă, nu mai vedea bine nici poarta pe care trebuia să intre în curte. Nimerise alături, la o casă vecină, iar lui Erlo, bărbatu-său, atât îi trebuise. Că alături locuia Leghe, un bărbat care trăia mai mult singur decât cu nevasta, care tot pleca și se întorcea, nu se știe de unde. Că lui Erlo îi era ciudă pe vecin, din cauza neveste-sii, mai frumoasă ca Nura, chiar dacă lipsea cu lunile. Toată ziua ar fi stat cu ochii lipiți de gardul ei, s-o vadă ieșind la poartă. Numai că asta era rară la vedere. De plictiseală și de urât, Leghe își cumpăraseră o motocicletă și un câine lup, cu care străbătea satele după Teti, nevastă-sa, ca s-o aducă acasă. Când nu mai avea benzină, câinele urnea motocicleta din loc.

O trăgea după el, ca pe o sanie, iarna. Și tot satul aștepta, după ultima dispariție, întoarcerea nevestei pe motocicleta lui Leghe. Așa visa Leghe: să se întoarcă pe motocicletă, cu nevasta în spate, iar el cu câinele în față, pe ghidon.

Și, vară-mea, Nura, nimerise în poarta vecinilor tocmai în sezonul așteptării lui Teti. De după poartă, o întâmpinase câinele lui Leghe. Când auzise câinele lătrând, ieșise din casă și stăpânul, pe motocicletă (dormea cu ea în pat, de când îi plecase iar nevasta).

Avea o vorbă lentă, parcă și mai lentă de când își luase câinele și motocicleta. Nura scăpase repede de vecin și de câine, numai de Erlo nu putuse scăpa. Cum intrase pe ușă, se pusese cu pumnii pe ea, înghesuind-o, până când Nura își rătăcise ochelarii de la ochi. Atunci se schimbase ceva în felul în care încasa loviturile de la Erlo, fiindcă nu-l mai zărea decât printr-un fel de ceață, cum doar la munte mai văzuse, în copilărie, într-un loc unde mergeau cu părinții să vândă porumb. Loviturile cădeau ca bombele din avion, dar ea le primea simțind că vin de la Dumnezeu, ca pedeapsă că-l luate de bărbat pe Erlo. Când toți o sfătuiseră să nu-l ia, că ăsta nu e bun de soț... De grija ei, neamurile o pitiseră în podul casei, când Erlo venise hotărât s-o ia la el acasă. Dar ea, cum i-auzise vocea, crezuse că venise primăvara în sat, doar de dragul lui. Coborâse de acolo și dusă

fusesse. Acum trebuia să-și adune vederea de pe jos, fiindcă nu le-avusese atunci când trebuise să le aibă, de la Dumnezeu. Apoi încercase să-și repare ochelarii, că bani de alții, noi, n-avea. Nu stătuseră lentilele la locul lor decât cu o bandă neagră și lată, cu care izolau firele electrice. Ca să stea mai bine, le acoperise aproape de tot, doar un ochi lăsase, să-i vină pe acolo lumina. Dacă o mai avea parte de ea, pe lumea asta!

Apoi, pe o sobă mică, lângă fereastră, o mulțime de poze, aflate în mișcare, mi-au lunecat pe dinaintea ochilor. Și, în toate, Erlo apărea ținând de gât câte o cruce din cimitir, ca pe o ibovnică dragă lui. De sub pat, Nura aducea niște cartofi rătăciți printr-o ladă de lemn. Îi curăța

și-i arunca într-o oală înaltă. Că într-o seară îl așteptase până târziu, de nu mai putea de ochi, oricât ar fi fost el de bărbat, se culcase frântă de somn. Erlo apăruse dimineța, și fără mâncare, cum fusese vorba. Adormise în tren și nu știa mai mult. Nu se lăsase până nu-și număraseră toți banii din geanta pe care adormise cu capu' în compartiment. Mâncarea nu mai era, la trezire, câteva stații mai încolo. Pe drum, se oprise la o bodegă și, dintr-un pahar în altul, încurcase drumurile. Pe unul din ele, dase de o babă, care semăna leit cu Teti, doar că era mai bătrână. O urmărise până în satul ei, iar acolo îl văzuseră niște vecini cum voia să intre în casă peste ea. Era să mănânce bătaie de laăștia, dar îl lăsașeră în plata Domnului, când îl văzuseră mai bine. Adormise lângă o văgăună, cu capul în jos, lângă o râpă plină cu oasele vacilor moarte pe acolo. Apoi se trezise în pădure, aproape de casă. Avea în mână o geantă, care nu era a lui, și era îmbracat cu alte haine decât cele cu care plecase de acasă. Acum aștepta reclamația bătrânei, sau așa credea el, că aia nu-l uitase. Că ultima oară, după ce se luase de o babă, alta, n-a mai rezistat și a băut toată soda pe care-o puneau Nura la rufe. Un vagon de rufe o aștepta pe Nura, iar ea nu mai găsisese picătură. Așa dăduse de Erlo, întins pe iarba din spatele casei și tăvălindu-se pe jos, ca un cățelandru. Venise salvarea cu tot cu lume, strânsă

ca la nunta lor. Iar ea nu mai știa dacă să se bucure sau să plângă. Scăpase, până la urmă, că avusese zile. De bucurie uitase să mai iasă din beciul casei. Și, seara, îl găsisese lângă butoiul gol, parcă s-ar fi înecat, cu ochii umflați de vinul din burtă. Ziua-n-amiaza mare se trezise, abia, alergând după niște capre prin grădină, să-și caute ibovnică. Le-ar fi lăsat fără lapte pe toate, de n-ar fi fost ea de față. Că de brânză aveau nevoie ca de apă, tot strângeau într-un borcan pentru iarnă. Și mai rămânea și pentru ai bătrâni, din sat. Că așa se supăraseră cu ei, de la brânza de capră. Când apăruse al bătrân în poartă, ea fugise și se ascunsese în grădină. Că-i era greu să-i spună că nu-l mai recunoștea decât după mers și după umeri. (Așa se mișca drumu', după umerii lui). Că nu mai avea capu' lui și nici vocea nu-i mai era aceeași. Și ăla se întorsese acasă fără brânză, dar nimeni nu observase, că le era groază și să-l privească, dar să-l mai și întrebe ceva. Unde-i era altădată capu' acum avea un dovreac roșu-aprins, ca scos din cuptor. Și nici ora nu era a lui, de întoarcere *de la lucru*. Prea din vreme apăruse. Că explodase conducta pe care o păzea el, când nu dormea. Noroc că nu mai fusese nimeni acolo, ăialalți dormeau prin alte locuri, ăsta era *sectorul* lui. Când îl văzuseră șefii în halu' ăla, credeau că-i altu-n locul lui și-i ceruseră buletinul. Era în

regulă, putea să plece acasă, fără să-ntindă vorba.

Că tot așa se întâmplase și când cu caprele satului. Plecase cu ele devreme, roua la picioare. Și ziua, lungă, iar el, singur, între capre, adormise cu sticla la cap, să n-o fure careva. Era întuneric, la trezire, doar lumini de lanternă vedea prin pădure. Nici câinele nu mai era lângă el, se luase după oamenii care-și căutau caprele. El dormea, când îl treziseră luminile alea. Credea că visase stelele de pe cer și era s-adoarmă la loc.

Până-n sat, venise pe furiș, prin pădure. Pe urmă, prin grădină, ca tâlharii. Doar ce le gâtuisese vulpea, când picase el. Le adunase calde, de pe potecă. Că taman atunci se luase lumina, de îndrăznise vulpea. Fără cotețe la găini, țineau becul aprins, s-o sperie. Venise cu ele ciorchine în casă, ca de la vânat. Toată noaptea lucrase să le pună la găleată. Nici brânză nu i-a mai trebuit.

Acum avea capu' ca pământu', greu și rotund. Îi era groază să-l poarte prin sat, în *concediu medical*. Că așa ar fi trebuit să intre și Erlo, într-un *medical*, poate își revenea. Că ea fusese la doctor, în locul lui, să vadă ce are. Că nu era nevoie de *pacient*, așa bine îl cunoștea doctoru'. Parcă ăla ar fi stat cu el în casă, nu ea. Cum îl întreba ceva, avea și răspunsul. Venise degeaba. Numai părul de pe cap nu i-l cunoștea. Că și de-l tăia, creștea la loc, negru, verde, cum era. Așa și cu

tratamentu', n-atinge rădăcina....(Doar chestia cu păru', o înțelesese, din vorbele ăluia).

Că într-o zi nu-l mai găsisese acasă și nici nu apărea de undeva. Auzise mai dinainte că *ar fi fost frumos* la Leghe acasă. Lume care se aduna de pe drum, să vadă *noutatea*. Ar fi mers și ea, dar îi era de bărbat, după ultima bătaie. Dar cum să stea, când vedea lume venind și ieșind, iar la ea, nimeni. Sta și aștepta ziua de ieri. A lăsat să vină seara, ca să urce în dudul de lângă gardul lui Leghe. Se vedea pe geam ca la televizor, doar că n-avea sonor. Ca la ea acasă îi vedea, întinși la masă și veseli. Ce-o fi fost cu veselie aia? Că ea nu-l zărea pe Leghe nicăieri, doar pe bărbatu-său la masă, ca pe mire. Atunci a înțeles ea de ce nu mai venea. Ar fi mâncat dudu ca un copil, de n-ar fi avut *vedenia* în fața ochilor. Și nici câinele n-o mirosise (l-or fi îmbătat, să intre lumea fără grijă, ca la *cinema*), nici ea nu știa cum a coborât de acolo. Ușa dată la perete, ca pentru oaspeți. S-a făcut liniște, când au văzut-o. Erau gata să ciocnească paharele. Ea-nlemnise cu ochii pe Teti, n-o văzuse prin fereastră, era prea mică. Și în loc s-o întrebe pe aia de bărbat, l-a întrebat pe Erlo cine era femeia de lângă el. *E nevasta mea!* i-a zis ăla liniștit și prostit. *Nevasta ta! Da, a mea!* Și-a luat-o-n brațe...

I-a lăsat acolo ca pe înșurăței.

Nici n-a știut ce să mai creadă, când l-a văzut dimineața pe ușă. Dispăruse Teti, iar, și se trezise cu Leghe în pat. Ăla, beat, da să-l pupe, că-și găsisese nevasta acasă. De bucurie, plângea, și-l ocăra, pe urmă, c-o lăsase pe aia să plece. Tot cu cearta, au ajuns să umble prin sate vecine, după Teti. Degeaba. S-au întors amândoi pe motocicletă și cu câinele pe ghidon. Că până să apară aia, s-a dus anu'. Și când s-a întors, venea cu niște copii după ea, pe unde fusese, că și așa n-avea Leghe copii. Stăteau la el ca la grădiniță. Acum plimba câte unu pe ghidon, în locul câinelui...

Și Nura se îndepărtă de mine, continuând să povestească oamenilor pe lângă care trecea. Îmi pierduesem postura de unic ascultător al întâmplărilor din familie. Acum o vedeam oprindu-se din casă în casă, iar eu știam că de fiecare dată povestea aceleași lucruri. Cu cât se îndepărta, lentilele ochelarilor i se măreau, începând să semene cu niște panouri solare care-i luminau drumul. Ele mă țintuiră cu lumina lor și făcură ca vorbele rudei mele să devină tot mai ușoare, să plutească. A fost imaginea pe fondul căreia mi-a răsărit soarele în feastră.

Text publicat în volumul de povestiri *Amintiri inventate*, Editura Aius, Craiova, 2011

RECENZIE

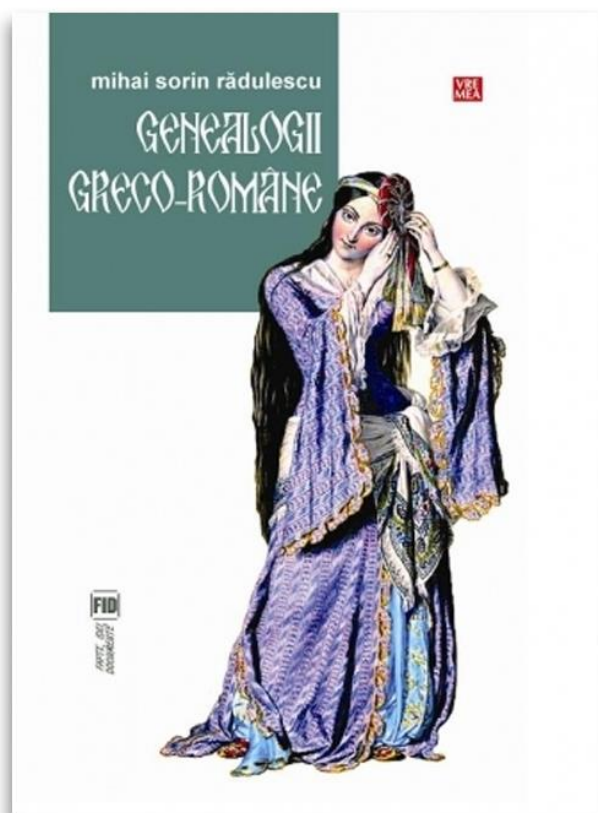
Un istoric în căutarea originilor personalităților reprezentative ale românilor

LIDIA TRĂUȘAN-MATU

E îmbucurător să constăți că tradiția studiilor genealogice „culte”, bogată și relativ îndelungată în cultura românească (se pare că în Moldova începe cu *Hronicul vechimii romano-moldo-vlahilor* al cronicarului Dimitrie Cantemir, iar în Țara Românească cu *Ghenealoghia Cantacuzinilor*, alcătuită de banul Mihai Cantacuzino), s-a îmbogățit cu un nou volum semnat de istoricul și genealogistul Mihai Sorin Rădulescu, intitulat *Genealogii greco-române* și publicat în 2014, la Editura Vremea.

Profesorul Mihai Sorin Rădulescu nu este la prima încercare de acest fel. În oglindă cu cartea pe care o comentez aici este volumul *În căutarea unor istorii uitate. Familii românești și periplusuri apusene*, publicat tot la Editura Vremea, în 2011, sau volumul *Genealogii*, care s-a bucurat de succes și a determinat o

reeditare, revizuită, în 2018 (prima ediție a apărut în 1999, la Editura Albatros din București). Pentru această din urmă carte, Mihai Sorin Rădulescu a fost onorat cu premiul „Eudoxiu Hurmuzaki” al Academiei Române în 2001. Din colecția autorului, pentru cei interesați de originea și înrudirile figurilor reprezentative ale istoriei românilor, mai amintesc încă trei titluri de cărți: *Memorie și strămoși*, București, Editura Albatros, 2002; *Cu gândul la lumea de altădată*, București, Editura Albatros, 2005 și *Elita liberala românească 1866 – 1900*, București, Editura All, 1998. Cărțile semnalate nu sunt simple colecții de biografii, așa cum s-ar putea înțelege la o răsfoire sumară, ci studii temeinice de genealogie și prosopografie. Ele au menirea de a creiona portretul unui personaj prin plasarea acestuia într-un anumit timp, context și spațiu.

De ce avem nevoie de astfel de demersuri istoriografice? Mai întâi de toate, investigațiile genealogice au meritul de a lămuri aspecte ce țin de dimensiunea socială, culturală sau economică a istoriei unei civilizații. În același timp, ele sunt un material neprețuit de interpretare și contextualizare atât pentru istorici și cercetători de felurite specializări și orientări, cât și pentru cititorul interesat sau numai curios. De exemplu, în cazul istoriei românilor, studiile genealogice pot să clarifice întrebări ce țin de raportul și simbioza noastră cu străinii. Mai toți cunoaștem că, încă din epoca fanariotă, mariajul tipic în rândul aristocrației noastre a fost cel între români și greci, însă din cărțile profesorului Mihai Sorin Rădulescu aflăm că familii de mari boieri sau de origini mai modeste, dar cu însemnate realizări în istoria noastră socială, politică, economică sau culturală, s-au înrudit, prin căsătorii, și cu familii occidentale (franceze mai cu seamă, dar și engleze sau germane) sau din Europa centrală și răsăriteană.

Cartea pe care o comentez reunește mai multe studii, publicate deja de autor în prestigioase reviste din țară și străinătate. Ele reconstituie genealogia a paisprezece personalități (politice, economice, intelectuale și artistice) din spațiul românesc, trăitoare în veacurile XIX și XX. Rând pe rând, își găsesc locul în paginile cărții figuri de oameni dăruți,

mai mari sau mai mici la scara istoriei, reconstituite de autor din documente de arhivă națională, locală și de familie (acte parohiale, matricole școlare, foi de zestre, spițe de neam, testamente, pisanii etc.), din cronici, arhondologii și cărți de istorie, din jurnale, scrisori și memorii, din ziare, reviste și periodice contemporane cu personajul investigat, din monografii, enciclopedii și dicționare de specialitate, din diverse colecții de documente publicate, ghiduri de monumente, case sau drumuri și discuții purtate de Mihai Sorin Rădulescu cu descendenți ai familiilor studiate, din muzee, biserici (portrete votive), necropole și alte locuri ale memoriei istorice.

Un bun exemplu este reconstituirea genealogiei familiei doctorului Constantin C. Hepites (1804-1890), doctor de carantină la Brăila, farmacist și profesor la Școala Națională de Medicină și Farmacie din București, iar din 1869 la Facultatea de Medicină. Căutând pe internet personajul, dar și în volume de studii erudite, am remarcat că circulă pe seama lui numeroase afirmații false și confuzii, mai cu seamă legate de etnia și ascendența doctorului. Studiul lui Mihai Sorin Rădulescu lămurește lucrurile și ne convinge că doctorul Constantin C. Hepites era de origine greacă și în primele decenii ale secolului al XIX-lea a imigrat în Valahia, stabilindu-se la Brăila, portul cel mai important al Țării

Românești de după 1829. La Brăila, Constantin C. Hepites și-a creat un mod de viață de la care nu s-a mai abătut. A prestat servicii medicale și farmaceutice în folosul locuitorilor orașului, ajungând renumit în toată țara pentru cunoștințele sale în aceste domenii. Nu întâmplător doctorul Carol Davila (1828-1884), cel mai probabil francez de origine și naturalizat român, dirigitorul Serviciului sanitar al României la un moment dat, va apela la cunoștințele și experiența lui Hepites pentru a alcătui „prima *Farmacopee* românească” sau pentru a preda „Materica medicală și arta de a formula” elevilor de la Școala Națională de Medicină și Farmacie. Doctorul Hepites a fost nu numai directorul „carantinei orașului”, ci și președintele Camerei de Comerț. Un document identificat de autor într-o colecție de *Documente privind istoricul orașului Brăila 1831-1918*, datat 30 august 1837, îl menționează pe doctorul „Constantin Ipitis” boierit, având rangul de serdar. Un alt document, datat 22 octombrie 1848, atestă că „serdarul C. Epitis, locuitor, fost doctor de carantină, [are] case, are spițerie, s-a purtat bine în vremea revoluției” (p. 139). În 1848, doctorul Hepites era căsătorit cu Smaranda Dâmboviceanu, fiica serdarului Ioan Dâmboviceanu, familie de boieri foarte influentă în urbe, și avea patru copii: o fată, Elena, și trei băieți, Toma, Constantin și Nicolae. În anii următori

au venit pe lume încă șase copii: Victoria, Olga, Ștefan, Alexandru, Virgil și Grigore.

Din cei zece copii ai familiei Constantin și Smaranda Hepites, opt au supraviețuit și au fost educați la școli prestigioase în țară și în afara țării. Cel mai cunoscut dintre copiii doctorului a fost Ștefan Hepites (1851-1902). Din studiul lui Mihai Sorin Rădulescu aflăm că la gimnaziul „Matei Basarab” din București, Ștefan Hepites a fost coleg cu Ion Mincu, creatorul stilului neoromânesc în arhitectură. Pregătindu-se pentru o carieră militară, Ștefan a plecat în străinătate să obțină o diplomă de inginer. Aici a început să fie interesat de fizică și matematică. Vocația și-a spus cuvântul și în 1873 își dă doctoratul în „științe fizice și matematice”. Faima savantului avea să se întemeieze pe faptele sale durabile: a fost fondatorul Institutul de Meteorologie (în 1884) și inițiatorul primelor „măsurători seismologice” în România. Am mai reținut că a fost căsătorit cu Maria Athanasovici, fiica doctorului Gheorghe Athanasovici, bulgar de origine și „unul dintre întemeietorii Facultății de Medicină din București”. Casa lor din București, clădită pe bulevardul Lascăr Catargiu, poate fi găsită astăzi la numărul 35 și admirată în toată splendoarea ei.

Un alt exemplu este studiul dedicat genealogiei familiei Nicolae Malaxa.

Viitorul industriaș s-a născut la Huși, în 1884, într-o familie cu origini corfiote și bulgărești. Pe linie paternă, Nicolae Malaxa scobora „din spătarul Iancu Malaxa”, fiul cel mare al pitarului Mihalachi Malaxa, grec „venit din insula Corfu” la Galați, la începutul veacului al XIX-lea, odată cu Mihai vodă Suțu. Tatăl său se numea Constantin Malaxa (1844-1889), de profesie căpitan în armată, și era fiul lui Iancu Malaxa, iar mama, Ruxandra Popov (1861-1940), era de origine bulgară. În a doua jumătate a veacului al XIX-lea, familia pitarului Malaxa, fondatorul neamului, a prins rădăcini în România, s-a extins prin ramificații și s-a îmbogățit. Pe măsură ce vor aduna bani, pământ și ranguri boierești, membrii familiei Malaxa vor încheia căsătorii cu persoane influente, aducătoare de prestigiu și protecție, unele aflate chiar în anturajul domnitorilor. E cazul Mariei Malaxa, sora tatălui lui Nicolae Malaxa și mătușa sa, care a fost căsătorită cu Cezar Librecht, omul de încredere al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, „șeful oficiului telegrafic de la Galați” și întemeietorul „primului serviciu secret din istoria modernă românească”.

E interesant de observat cum două generații mai târziu și Nicolae Malaxa avea să graviteze în jurul puterii, fiind „un membru proeminent al camarilei” regelui Carol al II-lea. Inginerul Nicolae Malaxa a fost căsătorit cu Natalia Crăescu,

descendentă dintr-o familie de mici boieri originari din Covurlui, Moldova, și a avut doi copii: Irina și Costache. În București, familia Nicolae Malaxa a locuit în casa de pe Aleea Alexandru nr. 38 (casa este astăzi sediul Institutului Cultural Român). Tot pe Aleea Alexandru avea să construiască Nicolae Malaxa o casă pentru primul său născut, Irina, căsătorită cu doctorul George Emil Palade, laureat al premiului Nobel pentru medicină. Astăzi în casa soților Palade din București se află Ambasada Republicii Moldova.

Să mai spunem că Nicolae Malaxa era un inginer talentat, cu viziune și opinii ferme. A pus bazele industriei grele românești (cine își mai amintește de uzinele Malaxa? de armamentul și munițiile Malaxa? de vestitele locomotive Malaxa? de automobilul Malaxa?), a patronat construirea mai multor edificii publice în București („blocul Malaxa-Burleanu de pe bulevardul Nicolae Bălcescu”, spitalul „Malaxa”, „aflat nu departe de uzinele sale”, ambele avându-l ca arhitect pe Horia Creangă, biserica „Sf. Nicolae-Malaxa”, clădită în apropierea fabricilor Malaxa, în „anii '40 pentru muncitorii săi”), a „desfășurat o vastă activitate filantropică, a dat burse și mari sume de bani pentru diferite scopuri umanitare” și a susținut financiar oameni, grupări și partide politice. În treacăt fie spus, autorul cărții amintește

și de „acuzările de corupție” care au planat asupra industriașului, mai cu seamă în timpul regelui Carol al II-lea. După instalarea regimului comunist, Nicolae Malaxa s-a refugiat în America. A murit în 1965, la New Jersey.

Nu am cum să mă opresc pe marginea tuturor studiilor ale acestui documentat volum. Însă mi se pare absolut necesar să invoc cele două studii despre Nicolae Iorga și familia sa. Ele reamintesc cititorului că istoricul cel mai reprezentativ al românilor se trage, pe linie paternă, dintr-o familie de greci stabiliți la Botoșani, în Moldova, în veacul al XVIII-lea. Greci de origine au fost și strămoșii familiei Schina, ai Anei Aman, fostă Politimos, soția pictorului Theodor Aman, sau ai familiei Philippide. În carte au fost integrate și câteva studii ale căror eroi nu sunt de obârșie greacă, ci mai degrabă vlahă (e cazul lui Anastase Simu, Vasile Panopol și Georges de Bellio). Trebuie reținut însă că toți cei amintiți în paginile cărții au devenit și „sunt considerați astăzi români întru totul”, pentru că identitatea etnică sau națională nu este o chestiune de biologie, ci una de cultură.

Am citit cu interes și plăcere studiul introductiv al cărții, intitulat „Cuvânt-înainte”, semnat de istoricul Tudor Teoteoi, care călăuzește cititorul în conținutul și semnificația volumului. Nimerită mi s-a părut și ideea autorului de a

înzestra cartea cu câteva fotografii document, mărturii ale unor edificii ce amintesc de unele personaje ale cărții. Notele de subsol sunt remarcabile, ele dau seama de temeinica documentare a istoricului și corectează inadvertențe și erori de informație perpetuate. Aș cita, cu titlu de exemplu, o observație a autorului legată de tendința unor autori de biografii sau monografii de a-i „româniza pe cei veniți în Principate de la sudul Dunării, a căror etnie este adesea dificil de precizat”. Potrivit lui Mihai Sorin Rădulescu „aceștia puteau fi, în general, greci, albanezi, sârbi, bulgari și, e drept, nu în ultimul rând, vlahi. A face însă din toți aceștia aromâni mi se pare exagerat și în afara realității istorice” (p. 59). Aceeași documentare, care privilegiază detaliile, complică pe alocuri istoria personajelor, iar cititorul nefamiliarizat cu stilul autorului îi trebuie ceva timp ca să se dumirească despre ce ramură a familiei este vorba. Acest aspect însă nu scade din importanța și frumusețea cărții, dimpotrivă, îi sporește calitatea și îl recomandă pe istoricul Mihai Sorin Rădulescu ca pe un model clasic de cercetător de arhivă.

PROZĂ

Post Solar Saints

CORNEL BĂLAN

Tristan observă că în ciuda eforturilor de promovare participarea femeilor la conferință era de sub douăzeci la sută. Destul de firesc într-un domeniu cum e cel al Securității Naționale, mai ales la un subiect de dezbătut ce poartă numele *Evaluarea pericolelor post Puls Electromagnetic*. Cei din sală compuneau o amestecătură destul de ciudată: consultanți din Ministerul Apărării care urcaseră scara ierarhică sprijiniți de așa-zisele instincte de inteligență socială și, la polul opus, oameni de știință pe care anii de cercetare și articolele publicate îi transformaseră în vîrfuri ale unui domeniu îngust din astrofizică numit Helioseismologie. Împreună încercau să convingă reprezentanții guvernului (de asemenea prezenți în sală) că posibilitatea unui eveniment (natural sau cauzat de om) ce-ar incapacita tot gridul electric al Americii de Nord transformînd continentul la propriu într-o gaură neagră nu e deloc ficțiune și că probabilitatea ca o astfel de catastrofă să aibă loc ar trebui luată în seamă.

Ca *advisor* al secretarului de stat pe probleme de apărare, *speech*-ul lui Tristan nu trebuia să depășească douăzeci de minute: nu era necesar să se vorbească mai mult despre pulsul electromagnetic la înaltă altitudine care succedă o deflagrație nucleară deasupra solului. Probabilitatea unui atac nuclear soldat cu aproximativ un miliard de victime fusese evaluată la 10%. Pe de altă parte, probabilitatea unei furtuni solare majore în următorul deceniu fusese evaluată de NASA tot la 10%.

- Fie că vorbim de un atac fie că vorbim de un fenomen natural, efectele pulsului electromagnetic ar fi același. Linii de tensiune inutilizabile, transformatoare arse, sateliți distruși - deci, printre altele, telefonie mobilă și GPS inexistente.

După ce a luat loc înapoi în scaun, femeia din stînga lui, pe al cărui ecuson scria *Ursula D'Aoust / U of Seattle*, l-a întrebat semnificația răsăritului care apărea în partea de sus a *slide*-urilor pe care tocmai le prezentase. Observînd că era deosebit de atrăgătoare în ciuda taierului gri, cu tăietură severă, Tristan i-a răspuns în șoaptă, cu un plus de însuflețire.

- Nu e răsărit, e *Starfish Prime*.

- Ce e *Starfish Prime*?

Tristan a zîmbit amuzat imaginîndu-și că totuși pentru europeni această lacună de istorie nucleară era probabil scuzabilă.

- Cel mai puternic test nuclear la înaltă altitudine, în spațiu de fapt. Ce ți s-a părut că e răsărit e de fapt poza exploziei la secunda zece.

Pe 9 iulie 1963, racheta Thor cu focos nuclear a detonat la 400 de kilometri deasupra atolului Johnston. Starfish Prime a provocat un impuls electromagnetic mult mai puternic decât se așteptase, atât de mare încât majoritatea instrumentelor tehnicienilor militari au fost perturbate serios iar asta a cauzat dificultăți în efectuarea măsurărilor precise. Populația din zonă, neinformată dinainte de experimentul secret, află prin forța împrejurărilor - din prisma pagubelor produse aproape instantaneu. Pulsul electromagnetic afectează insulele Hawaii (la 1500 km de punctul de detonare): sînt avariați trei sute de stîlpi de iluminat și se pierde complet legătura telefonică dintre Kauai și restul insulelor.

Tristan avea de gînd să îi povestească toate astea blondei de lîngă el la prima pauză - dacă avea norocul să fi venit singur la conferință și interesată să-i asculte scenariile apocaliptice, de care era atât de pasionat. Obsesia scenariilor apocaliptice nu-i afecta însă deloc atracția pentru femei, cum de altfel cu mintea se teleportase din sala de conferințe tocmai în sauna hotelului Marriot (unde se aflau cazați majoritatea participanților) cu Ursula în fața lui, transpirată și

înfășurată doar într-un prosop alb cu nimic pe dedesubt. Tristan încercă să scape de scenariul plăcut care i se derula în cap, în care făcea concurs cu Ursula de care rezistă mai mult în saună, și făcu eforturi să revină cu atenția la prezentare. Un tip cu aspect de somitate răspundea deja la întrebări, semn că Tristan pierduse tot miezul prezentării acestuia.

- Există un sistem de avertizare?

- Observatorul heliosferic al NASA (SOHO) are un coronagraf spectrometric care în prezent e principalul instrument pentru analizarea perturbărilor magnetice. Totuși apropierea iminentă a plasmei solare este observată întîi de satelitul Deep Space Climate Observatory (DSCOVR), situat la nivelul orbitalei L1. Creșterea bruscă a densității, a forței totale a cîmpului magnetic interplanetar și a vitezei vîntului solar observate de DSCOVR ne previne de sosirea șocului interplanetar cu 15 pînă la 60 de minute înainte ca norul magnetic să lovească Terra. În funcție de viteza de deplasare a undei de șoc, acesta e intervalul de avertizare maxim pe care îl avem acum.

- Un sfert de oră să protejezi tot gridul? E imposibil.

- Tocmai de aceea trebuie să luăm măsuri. Să facem mai mult pentru a preveni o catastrofă iminentă.

- De ce spuneți că e iminentă?

- Pentru că, simplu, analiza probelor extrase din calota de la pol arată repetabilitatea unui eveniment major în medie la fiecare sută de ani și al unui catastrofic la fiecare cinci sute de ani. O furtună solară destul de puternică să pună în incapacitate tot gridul, așa cum este el acum.

- La cât estimați costul de modernizare al rețelei?

- Ei bine, este o cifră mare. Așa că, dacă îmi permiteți, cred că e mai indicat să încep cu o altă cifră: costul să nu facem nimic. Cele mai profesionale estimări pe care le avem plasează costul avariilor după un eveniment de genul Carrington din 1859 la două trilioane de dolari în primul an...

- Două trilioane? E aproape cât pachetul de stimulare după recesiunea din 2008!

- Da. Păi numai avariile flotei de sateliți ne-ar costa 70 de miliarde. Apropo, asta e estimarea NASA, nu a mea. Apoi transformatoarele de rețea. Câmpul electric e produs de voltaj iar câmpul magnetic de curentul electric. Câmpul electric poate fi izolat de un obiect care nu e bun conducător, cum ar fi o cabană din lemn, pe când câmpul magnetic nu. Așa că, imaginați-vă, câmpul magnetic vine frumos din spațiu și trece de-a valma prin tot ce găsește, cum ar fi linii de curent electric sau șine de cale ferată sau transformatoare, iar aici (când trece

prin bobinaj) mută câmpul magnetic de operare din miezul transformatorului și produce niște unde armonice anormale pe care nici transformatorul, nici rețeaua nu le poate susține. Ce am spus aici se traduce în toată rețeaua căzută, toate căile ferate neoperaționale, toate turnurile de telefonie mobilă, și așa mai departe.

Așa că două trilioane e o cifră foarte conservatoare. O „notă de plată” mai reală ar fi cred pe la vreo 20 de trilioane. Așa că acum sînt în măsură să vă spun cât ne costă alternativa: restaurarea cea mai de bază, adică doar înlocuirea părților critice ar costa guvernul federal în jur de două miliarde. Deci două miliarde comparat cu minim două trilioane. E o nimica toată.

- Un chilipir, ce mai!

Mare parte a celor din sală au izbucnit în rîs.

Chiar și bărbatul de pe podium.

Prezentările au continuat toată după amiaza iar la final unul dintre organizatori le-a reamintit programul zilei

următoare. Tristan și-a luat la revedere de la vecina de scaun cu un zîmbet și un *see you tonight* prin care voia să-i semnalizeze că el va fi prezent la cocktailul de seară. Dacă îi plăcea de el acum era mai sigur că își va face și ea apariția acolo după cină.

Hotelul avea un design cum nu mai întâlnise. La parter nu exista decît o sală mare *open space* cu dale de marmură albă și coloane de granit, singurul lucru care ieșea în evidență fiind ușile metalice duble de culoare galben-crom ale celor trei lifturi. Recepția era mai sus, în mezzanine, și tot acolo era barul unde organizatorii trimiseseră invitațiile pentru cocktailul de la 8:00 PM, stil *mix&mingle*. A găsit-o repede acolo, bronzată și îmbrăcată într-o rochie scurtă, albă, de vară asortată cu un colier imitație de perle. Au început conversația vorbind despre conferință, subiecte serioase, ca toată lumea din jur, doar că ei s-au retras la o masă de două persoane într-un colț mai ferit. Tristan a realizat repede cît de diferit raționa Ursula față de el pentru că, de exemplu, ea era de acord să facă lobby pentru modernizarea rețelei electrice doar pentru că era o bună investiție economică - cererea uriașă de transformatoare și alte componente de rețea ar fi creat o mulțime de locuri de muncă. Ar fi scăzut șomajul și așa mai departe.

- Dar în nici un caz nu cred că se va întâmpla un cataclism de genul ăsta în timpul vieților noastre. La urma urmei nu s-a întîmplat niciodată.

- Niciodată pe naiba! Ba și normal că s-a întîmplat. În medie la fiecare cinci sute de ani unul, dar pentru că nu exista curent electric și nici transformatoare sau sateliți oamenii nu sesizau nimic prea din cale afară pînă la acel Carrington Event - care a fost menționat de cel puțin opt ori azi la conferință. Atunci aurora boreală s-a văzut în toată lumea, de exemplu deasupra Munților Stîncoși a fost așa de strălucitoare că i-a trezit pe căutătorii de aur care au început să-și pregătească micul dejun convinși că e dimineață. Tehnologia cea mai de vîrf a anului 1859 era telegraful. Funcționa cu o banală sursă de curent și totuși cînd aia s-a ars curentul indus în fire a făcut posibilă telegrafierea pentru încă vreo două ore. Fără nici o sursă de curent, îți dai seama? Și e foarte posibil ca așa ceva să se întîmple oricînd. Soarele are o activitate ciclică, de exemplu își inversează polaritatea magnetică la fiecare unsprezece ani, nu ca Pămîntul la vreo două sute de mii, iar erupțiile de plasmă sînt și ele ciclice.

- Și dacă nimeni nu o să facă nimic?

- Cel puțin eu să fiu pregătit. Pe lîngă serviciu o să-mi amenajez o micro-fermă să fiu complet independent în caz de ceva.

- Da? Și nu ar fi bine să te și muți mai spre nord, că ai văzut ce au zis: nordul rămîne cel mai protejat de cîmpul nostru magnetic. Cum îți sună Alaska?

Tristan ar fi vrut să-i răspundă că Alaska ar suna ok dacă ar fi și ea acolo dar era prea devreme pentru gluma asta.

- Da, ce tare ești tu: să dîrdîi de frig nouă luni pe an și după fiecare două săptămîni să mă oftici că am stat degeaba și nu s-a întîmplat nimic!

Au rîs. A întrebato-o din priviri dacă să-i ia și ei un pahar nou de pe tava chelnerului care trecea prin mulțime și ea a aprobat.

Pe Tristan îl excita faptul că Ursula nu era în stare să înțeleagă lucruri elementare de matematică.

- Nu, nu nu... Am zis că probabilitatea unui atac nuclear în următoarea sută de ani e zece la sută și a unei furtuni solare majore în următorul deceniu e tot zece la sută. Dar asta nu înseamnă că sînt egale. Dacă o iei intuitiv și dai 1% probabilitate atac nuclear în următorul deceniu.

- De ce?

- Pentru că împărți probabilitatea aia la zece decenii cît are un secol și-ți dai unu.

Ursula îl privi direct în ochi peste masă și ca să scape de teama că fără să vrea o să-i cadă privirea spre decolteul ei, Tristan începu să-i explice cu pixul pe

șervețelul alb cu *logo*-ul „Marriot hotel” în colț modalitatea corectă de a deduce șansa ca un eveniment să se producă în următorul deceniu știind că acel eveniment are probabilitate zece pentru următorul secol.

- Deci știm că $P(T < 100) = 0,1$, da? Dar noi vrem să calculăm $P(T < 10)$ iar asta e echivalent, normal, cu $P(T < 10) = 1 - P(T > 10)$. Adică unu minus *e mic* (numărul lui Euler) la puterea negativ λ 10. Pe urmă funcția λ o găsim din prima formulă, o să ne dea $-\ln(0,9) / 100$. La final nu dai exact unu dar foarte aproape, așa că se poate aproxima fără probleme.

- Da? Și crezi că *roseul* ăsta de mi-l tot dai pahar după pahar mă ajută să înțeleg? Mai bine spune-mi de ce te cheamă Tristan? Ce nume frumos.

- Mai bine spune-mi de ce nu te cheamă pe tine Isolda.

- Ba poți să-mi spui și Isolda dacă vrei, dar numai pînă mîine dimineață.

- Și mîine dimineață ce se întîmplă!?

- Mă transform la loc în asistenta decanului de la *Science*.

* * *

Autobuzul spre aeroport era arhiplin și Tristan observă cu puțină nemulțumire că la cîți oameni în vîrstă se urcaseră trebuia să se mulțumească cu un loc în picioare. Geamurile erau

acoperite de reclame și hîrtii scrise de mîna pe care spunea „noi spre deosebire de ceilalți ne încapățînăm să nu urcăm prețul la bilet!” așa că neputînd privi afară a trebuit să se uite prin autobuz și astfel i-au căzut ochii pe telefonul din mîna unui asiatic imens de lîngă el, ras în cap și cu barbă deasă, ce părea scăpată de sub control - leită cu cea a recepționistului de la Marriot. Întîi a citit puțin din *feed*-ul său de Facebook: bărbatul se uita la poze și citea cu multă atenție tot felul de mesaje idioate (ca, de exemplu, un tip cu o biblie în mîna cu titlul „niciodată nu e prea tîrziu să citești o *Carte!*”) apoi trecea la altă postare, mai în josul ecranului, și după ce a evaluat minuțios vreo alte două postări stupide, aparent a fost cuprins de un moment de remușcare pentru că a revenit înapoi la cel cu biblia și i-a dat un *like*. Din cînd în cînd apărea un cuplu de bătrîni, ba la biserică, ba la restaurant, iar aceora le dădea mereu *like*. Tristan a dedus că erau părinții bărbatului, mai ales că amîndoi erau asiatici. După aceea bărbatul a schimbat *site*-ul. Tristan s-a chinuit să vadă mai bine prognoza meteo de pe telefonul tipului, pentru că asta părea să fie, dar spre uimirea lui nu era vorba de vreme. Era o adresă web pe care o folosea și el des, fiind un site de monitorizare a furtunilor geomagnetice și a apropierii lor *live* de Terra

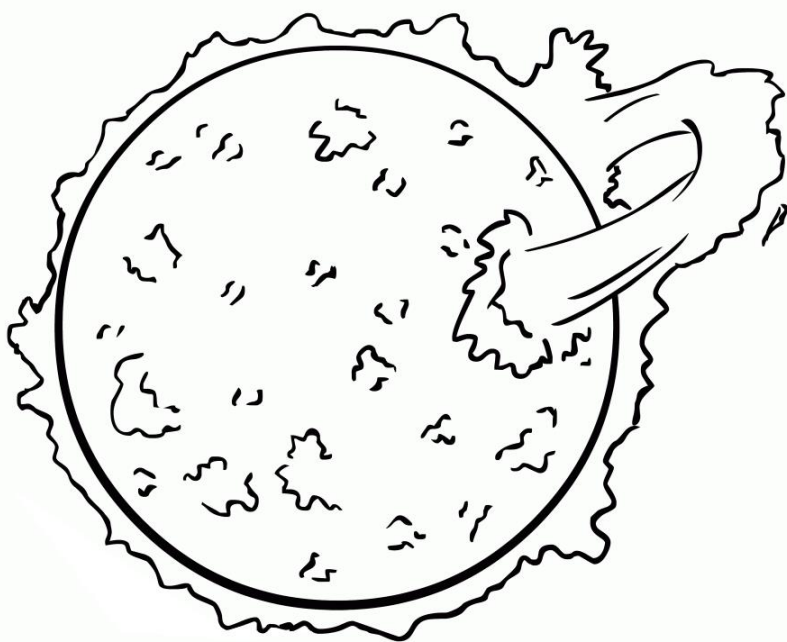
(<https://www.swpc.noaa.gov/products/alerts-watches-and-warnings>) - iar pe ecranul telefonului apărea ultima notificare:

*Space Weather Message Code: ALTK04
Serial Number: 2159 Issue Time: 2020 Jul 25 2259 UTC ALERT: Geomagnetic K-index of 4 Threshold Reached: 2020 Jul 25 2258 UTC Synoptic Period: 2100-2400 UTC Active Warning: Yes Potential Impacts: Area of impact primarily poleward of 65 degrees Geomagnetic Latitude. Induced Currents - Weak power grid fluctuations can occur. Aurora Boreala - Aurora may be visible at high latitudes in Canada and Alaska.*

Cu toate că nu îl observase la conferință, era evident că asiaticul participase și el la prelegeri. Altfel de ce ar fi fost interesat de furtuni geomagnetice? Deși Tristan auzise de existența unui cult nou înființat care prezicea că sfîrșitul lumii urma să fie cauzat de soare (un pîrjol apocaliptic, ceva asemănător cu poporul lui Noe dar pentru care nu aveai nevoie de o barcă pentru a trece cu bine ci să fii antrenat și pregătit să supraviețuiești *off grid*) i se părea greu de crezut ca dintr-o coincidență asiaticul să fi fost nu numai participant la conferință dar pe de altă parte membru al cultului *Post Solar Saints*. Și totuși nimic nu era imposibil, citise de curînd în cartea

lui Yuval Harari, Homo Deus că 25% din studenții la master sau doctorat din Statele Unite cred că Dumnezeu a creat din prima omul așa cum este el în prezent printr-un hocup-pocus realizat acum vreo 10000 de ani - și nu selecția naturală. Dacă ideea selecției naturale e înțeleasă cu adevărat, atunci se înțelege de asemenea că nu există suflet, iar asta e o idee terifiantă pentru orice religie. Nefiind deloc un tip rigid sau intolerant, Tristan intră în vorbă cu Chan, asiaticul, e adevărat, mai mult din curiozitate decât de altceva.

Cîteva luni mai târziu Tristan aderase și el la *Post Solar Saints*.

Inițial numele organizației îl confuzase, cum gruparea nu avea nici o legătură cu religia. Erau mai degrabă membrii unui cult masonic ce se pregăteau activ pentru a prelua dominarea

planetei după următoarea mare furtună solară. În 1858 cavalerii templieri fuseseră expulzați de biserica luterană ca fiind „mileniariști”. Prin mileniarism se înțelege convingerea unui grup sau a unei mișcări politice de iminența unei transformări fundamentale a societății, *una după care absolut totul se va schimba*. În 1859 avusese loc evenimentul Carrington. Dacă umanitatea ar fi fost mai avansată științific, adică mai puțin înfrînată de canoane religioase, dacă la 1859 (în loc de la 1959) ar fi existat electricitate și televiziune și ONU atunci 1859 ar fi fost catastrofic și templierii *ar fi avut dreptate* cu un an înainte de eveniment. *Post Solar Saints* era o astfel de grupare seculară al cărui nume mai potrivit ar fi fost The Scientologists - dacă numele nu ar fi fost deja luat. Religia avea o pondere neglijabilă, strict vorbind. Dar să crezi cu o inconștientă convingere în exactitatea rezultatului probabilistic și în știință nu este oare aproape o nouă religie? Căci, cum spunea Ernesto Sabato, o femeie care a fost sanctificată, Sfînta Teresita de Lisieux, a avut pînă la moarte mari îndoieli în privința existenței unei ființe supreme. Un spirit religios nu e neapărat cineva care crede în Dumnezeu, ci acela care trăiește preocupat și frămîntat de o mare problemă existențială. Un ateu autentic trebuie să fie un ateu pur și simplu; dacă e ateu într-un mod energic și

chiar violent, el este deja un spirit religios.

Pe măsură ce participa la întrunirile grupului, treptat Tristan uita că raționamentul (care reprezintă de fapt combinația a tuturor calităților personale laolaltă cu cunoștințe și experiențe relevante) este cel care ajută un individ în a-și forma opiniile și a lua decizii importante. Existența lui *Solar Saints* era marcată de convingerea mării perturbări ce va zgudui umanitatea din temelii. Scopul era ceea ce-i unea. Eventualitatea ca evenimentul să nu aibă loc în timpul vieților lor ci mai târziu, în cele ale urmașilor lor, devenea un detaliu mai puțin important - un amănunt secundar. Arhitectul piramidei lui Keops știau că nu va trăi să-și vadă proiectul definitivat dar asta nu-i micșorase pasiunea pentru proiect. Într-un mod asemănător, membrii *Solar Saints* erau uniți prin însuși pregătirea planului de salvare și prin convingerea comună că, la un moment dat, grupul va deveni motorul ce va reporni umanitatea *post solar*. O societate mai bună, construită pe baza unor noi reguli și a unei noi filozofii. O nouă societate în care liderii vor fi ei.

* * *

Dis de dimineață, Tristan își conducea atent modelul S Tesla pe Coronation, stradă îngustă marcată de pîlcuri de

brazi ce ascundea spre stînga autostrada I-40. Purta un tricou cu anchior adînc pe care îl primise cadou de la Ursula în aeroportul din Roma unde drumurile lor se despărțiseră. Cu toate că îl spălase de nenumărate ori de atunci, tricoul încă arăta impecabil, semn că materialul era de calitate. El îi luase niște ochelari de soare și-i spusese că *poate* culoarea lentilelor (bleu) o va ajuta să vadă viața strălucitoare și fără el în ea. Nici unul dintre ei nu dorise să își întreprună cariera de dragul unei relații noi. Tocmai împlinise treizeci și șapte de ani dar arăta athletic și părul legat în *man-bun* îi dădea o alură adolescentină. Avea brațele puternice cu mușchii bine definiți iar expresia feței zîmbitoare, probabil și pentru că se uita la niște clipuri amuzante în timp ce mașina naviga singură. Pe partea dreaptă a străzii clădirile erau vechi, din cărămidă maro, toate cu aceeași arhitectură fadă, cu geamurile ferestrelor prăfuite și asfaltul parcarilor plin de crăpături prin care creșteau smocuri de iarbă. Suburbie. Reclame ieftine pe care scria *Dorval Karate te așteaptă* sau *Reduceri finale la echipamente de golf* și de-abia ultima clădire avea o piatră mare de granit cu încrustările *Post Solar Saints*. Clădirea gri strălucea în transparența cerului de cristal tipic lunii septembrie cînd aerele condiționate nu mai merg iar pentru pornit instalațiile de încălzire e prea devreme.

Existau panouri solare pe post de țiglă și încălzire geotermică precum și toate celelalte caracteristici ale construcțiilor *zero-carbon*. Toți membrii *Post Solar* aveau obligația să dețină sau să își construiască locuințe *off grid, zero-carbon*, dar cea în fața căreia parcase, sediul din Washington DC, era cu adevărat *state-of-the-art*.

Umanitatea atinsese un vîrf absolut de prosperitate dar Tristan era de părere că de fapt, de cîtva timp, poate un deceniu, poate două, se trecuse de maximum absolut al bunăstării și începuse să aibă loc un proces de eroziune treptată. Din ce în ce mai mulți oameni erau nemulțumiți. Apăreau proteste peste tot, în toate marile orașe din toate țările, chiar și în cele civilizate, în care nivelul de trai era, oricum, ridicat. Era ca și cum populația își pierduse încrederea în capacitatea sistemului legislativ. Legislația, constituirea partidelor politice sau modul cum se desfășoară activitatea Parlamentului, toate inventate pe vremea cînd aparatul politic se mișca mai repede decît tehnologia. Acum tehnologia lăsase mult în urmă procesul politic, sistemul de votare și legiferarea parlamentară. Totul părea instabil, gata să se prăbușească: bursa, transportul în comun cu un deficit imens, sistemul de sănătate. Protejarea mediului - în prezent doar o lozincă răsuflată: era de acum evident că umanitatea era incapabilă să

pună frîu consumatorismului. Nimeni nu știa ce urma să vină, nimeni nu se putea baza pe vremuri mai bune. Dar toți cei care își parcau calm mașinile în parcare *Solar Saints* erau convinși că foarte în curînd un eveniment inevitabil, de proporții colosale, urma să zdruncine umanitatea din temelii. Un *reset*.

- Ce facem, așteptăm să vină toată lumea? întrebă Tristan observînd că era ora să înceapă.

- Aștia sîntem toți, chicoti Chan. E ședință restrînsă, de la nivelul trei în sus. Nu, că era prea de tot: în ultimele ședințe spre sfîrșit, cînd vorbea toată lumea, aveam senzația că metafizicul preia conducerea asupra realității obiective, ca și cum revin vremurile alea cînd toată lumea credea în telekinezie și în energia piramidelor. În pana mea, mai rămîne doar să ne rugăm la OZN-uri! Nu-ți iei un capuccino?

Tristan alese un espresso, reveni lîngă Chan, își trase scaunul și chiar cînd să se așeze fu oprit de șoapta alarmantă a asiaticului:

- Nu sta pe scaunul ăla! E tare și îți dă hemoroizi!

Cum toate scaunele erau identice, Tristan se uită mirat în jur și atunci realizează că era o glumă idioată în stilul lui Chan. „Mare bou ești!”, spuse în gînd. În jurul mesei luaseră loc doisprezece oameni dar fără să se uite atent unii la alții știau că nu pot fi toți din moment ce

lipsea liderul de grup. Când Rick a împins ușa de sticlă murmurul a încetat și bărbatul la costum și cravată le-a aruncat un *hi* nepăsător.

- Putem începe? a întrebat tânărul care lua stenograme.

- Știu că sîntem în întârziere dar acum ce mai contează cinci minute în plus sau în minus cît să-mi torn și eu o cafea? a cerut Rick.

Prin fereastra perfect izolată nu pătrundea nici cel mai mic zgomot din afară. Și doar la cîteva zeci de metri de ei treceau tiruri cu marfă accelerînd peste denivelări.

Pe mobil Rick avea notate ideile principale ale ședinței, în felul ăsta nimeni din cei prezenți nu putea ști sigur dacă privirea pe care o va arunca telefonului înseamnă reîmprospătarea memoriei sau că își verifica mesajele urgente. Acum stăteau toți la masă dar nimeni nu lua cuvîntul.

- Acum ce așteptăm, întrebă Chan, un orator profesionist?

Rick îi aruncă o privire. Un inginer computerist, își spuse, unul bun. Ce varietate extraordinară de oameni. Un vînzător de mașini. Un realizator de documentare tv. O profesoară de fizică. Un director de întreținere la o uzină de igienizare și purificare a apei. Un secretar de guvern. Profesii în care dexteritatea, munca fizică nu aveau însemnătate - cu toții munceau cu capul, ca majoritatea

membrilor *Solar Saints*. Acesta este atuul numărul unu al organizației, se gîndi.

- Așteptăm să se calmeze toată lumea, zîmbi Rick. Dacă furtuna solară ar fi mîine nu am avea mari șanse să ne impunem cu ceva. Dar lucrurile progresaază bine în favoarea noastră. Avem deja rețeaua de internet proprie care ne leagă de Chicago, Seattle, San Francisco, Miami, New York, Baltimore și Atlanta. Alte orașe se vor alătura în curînd. O rețea solidă, reconcepută de la zero pentru a susține șocul. Totul susținut prin surse de energie alternativă. Printr-un noroc fantastic Tristan a reușit să cooperteze un cercetător de la *Crystal Clear Tech*. Nimeni nu a auzit de ei, sînt *start up* dar știți cu ce se ocupă? Cu o nouă tehnologie de orientare și poziționare globală! Uită de GPS, uită de sateliți! Așa cum Elon Musk a regîndit designul automobilului repornind de la zero, la fel face și *Crystal Clear* cu poziționarea. Magnetometrele inventate de ei utilizează niște diamante speciale. Nu din cele care se înșiră în coliere.

Singura femeie din sală rîse, prilej pentru Rick de a-și înmuia buzele în ceașca de espresso.

- Sînt diamante special construite în laborator și au straturi atomice intenționat lăsate cu „anormalități”, mai exact cu atomi de nitrogen ce prezintă orbitali vacanți. Diamantele sînt nimic altceva

decît cristale de carbon iar în aceste modificări făcute de *Crystal Tech* un anume atom de carbon e înlocuit cu unul de nitrogen - cel adiacent de carbon lipsește. Asta îi conferă o fluorescență atunci cînd e expus la excitare cu lumina laser. Dar configurația fluorescenței se modifică la cea mai mică fluctuație a cîmpului magnetic terestru. Ei bine, cîmpul magnetic terestru variază, nu este în nici un punct exact la fel. Peste tot există mici schimbări iar aceste magnetometre au încorporate în ele toată harta magnetică terestră. Astfel, comparînd luminozitatea ele pot reda locația ta exactă pe glob cu o precizie de treisprezece metri. Ok, nu de compară cu cei 30 de centimetri precizie pe care îl dă BeiDou dar e un sistem independent de sateliți!

- Ce e BeiDou?

- Satelitul pe care tocmai l-au lansat chinezii, noul concurent al GPS-ului american. Informațiile pe care vi le dau sînt de ultimă oră. Vom construi propriile noastre magnetoscoape - asta ne va da poziționare și localizare *post solar*. Vom avea propria rețea de comunicare prin cablu. Nimic *wireless*. Deci vom avea logistică, singurii care vom putea comunica și cu capacitate de a ne orienta și deplasa oriunde pe glob. Toate sediile sînt deja concept *zero-carbon*. Ne lipsesc ce?

- Mobilitatea, accesul la resurse și...

Dealerul de mașini întoarce privirea întrebătoare către Rick.

- Și mai ce?

- Capacitatea de a oferi supraviețuitorilor o alternativă viabilă? sugeră Chan.

- Corect. O alternativă care nu se poate oferi la opt miliarde de oameni. Pentru că nu există sistem de credințe și de valori care să nu aibă ca rezultat, (pe lîngă beneficiul grupului) o acțiune distructivă asupra altor grupuri. Religia catolică se propagă în detrimentul islamului și viceversa. Prosperitatea perpetuă a țărilor dezvoltate, posibilă în detrimentul țărilor subdezvoltate care au acces la mai puține resurse. Dragostea pentru aproapele tău este prin definiție un concept idealizat. Nu îl poți iubi la fel de tare pe copilul care moare de foame în Rwanda ca pe vecinul tău de șaizeci și opt de ani cu Alzheimer. Așa că, evident, trebuie să fim pregătiți moral să ajutăm în primul rînd grupul, să ne ajutăm pe noi. Umanitatea a avut dintotdeauna idealuri grandioase, s-a vorbit despre triumful omului asupra planetei și a naturii dar în procesul de „a deveni mai buni” am ajuns să tratăm animalele ca pe niște obiecte. Ei bine, e timpul să spunem lucrurilor pe nume: și oamenii au fost, sînt și vor fi tratați ca niște obiecte. Istoria ne învață că niciodată nu a avut loc o trecere majoră de la o sistem social la altul fără a se renunța la o parte din balastul uman. Evenimentul solar va fi

echivalent cu asteroidul care a dus la dispariția dinozaurilor. Dacă o specie de dinozauri ar fi prevăzut și contracarat dezastrul, acum acea specie ar avea planeta la dispoziția lor. După taifunul solar, noi vom avea planeta la dispoziția noastră.

Rick făcu o mică pauză pentru a-și drege vocea și pentru a se asigura că e urmărit de toată lumea dar Chan și alți câțiva interpretară greșit și începură să aplaude.

- Ca orice altă companie care se respectă trebuie să ținem întotdeauna un ochi pe competiție. Avem marele noroc de a concura cu un singur competitor. *Guvernul*. Și că veni vorba, Tristan, ai idee dacă se vor lua măsuri sau dacă deja s-a luat?

- După conferința de la Milano s-au pus laolaltă cei patru vectori - cum i-au numit ei -, de acțiune. O să vi-i iau pe rând. Extinderea și achiziționarea surseilor de alimentare de avarie. Nu s-a făcut nimic. Extinderea și urgentarea capacității de repornire după eveniment gen *black-out* total nord-american. Nici o măsură. Protejarea nodurilor critice din rețea. Aici urmează să se voteze un buget care țintește spre două sute de milioane de dolari *upgrade*.

- Poți tergiversa în vreun fel?
- O să fac tot posibilul.
- Asta vrea să aud! Continuă.

- Asigurarea unui număr suficient de persoane instruit corespunzător...

- Cum se stă aici?

- E partea cea mai hilară. În loc să angajeze, s-au dat afară vreo trei sute de oameni. Restructurări datorită fondurilor insuficiente.

- Super. Republicanii sînt prietenii noștri cei mai buni. Dă Doamne să fie realeși!

* * *

Tristan renunță la replica ce sigur ar fi scos-o din sărite și o ascultă în continuare.

- Nici nu știu dacă se mai poate. Aproape s-au închis granițele iar. Virusul face ravagii: e deja la a cincea sau a șasea mutație. Vaccinele nu țin pasul cu ele, mai bine zis birocrația. Pînă se aprobă un nou vaccin deja există o altă versiune a virusului. Ai auzit de avionul Air India plin cu oameni care se repatriau?

- Da, s-a rupt în două parcă.

- Mi-e frică să zbor cu avionul!

- Ți-e frică să zbori? Țin minte că CV-ul tău e plin de participări la conferințe.

- Nu, măi. Acum mi-e frică să zbor să nu iau virusul.

- Al naibii virus! Vreau să vii dar nu vreau să te îmbolnăvești și să fie din cauza mea. Ok, atunci! Mai așteptăm să vedem ce se întîmplă. La mine, cum toți pe

care-i cunosc lucrează de acasă, totul e calm. M-am mutat în casa mea de vacanță din Vermont - de cel mai apropiat vecin mă despart vreo cinci hectare de pădure. Imaginează-ti câtă nevoie am de tine!

Încheie convorbirea reflectînd la cât de surprinzătoare era viața. Ursula care în urmă cu un an nu voia sub nici o formă să renunțe la carieră, acum își pierduse serviciul. Dintr-odată voia să vină la el dar erau din ce în ce mai puține zboruri. La știri filmaseră hangarurile marilor companii aviatice, nouăzeci la sută din flotă stătea neutilizată. Omenirea nu fusese pusă pe linia moartă de vreo furtună solară, ci de un virus.

* * *

Era un cilindru de sticlă pe jumate plin cu M&M de toate culorile. Copiii nu mai văzuseră M&M de foarte mult timp și erau înnebuniți să ajungă la ele. Îi tot dădeau tîrcoale dar *adultul* le spusese că nu au voie să se atingă de dispozitiv. Gravitația le-ar fi împins pe toate afară dacă nu ar fi fost mecanismul de care trebuia să răsucești ca să primești două-trei sau cîte intrau în compartimentul minuscul. Mecanismul fusese modificat în vederea experimentului: nu era de ajuns să răsucești, trebuia să observi că tubul pe care alunecau bomboanele trebuia aliniat cu orificiul de intrare al

compartimentului. Dacă observai că nu sînt aliniate îți putea veni ideea să tragi și să răsucești de mecanism în același timp.

O fetiță șatenă țepea în mersul ștengarului din ce în ce mai aproape de distribuitorul de M&M.

Toți copiii erau acum atenți la ea: o Evă care se apropiase prea tare de fructul oprit.

- Fetițo, nu te mai juca pe lîngă el că o să-l dărîmi! a spus cel cu pantofi prea mari în picioare.

- Nu mă cheamă fetițo! a răspuns sfidător dar băiatul nu a întrebat-o cum o cheamă așa că a început iar să țepea murmurînd încetișor, ca într-un cîntec: „Ali-na, Ali-na, Alina...”

- O să-l dărîmi! a avertizat-o băiatul brunet cu ochi căprui.

„Dacă se dărîmă poate că o să se spargă și or să se risipească toate pe jos” - s-au gîndit toți deodată, chiar și Alina care s-a oprit la un pas de recipient. Acum era un fel de mic zombie, creierul îi fusese substituit de sute de bomboane colorate care îi comandau ce să facă. Întinse palmele, lacomă.

- Nuuu! a strigat cel cu pantofii prea mari.

Alina nu a reacționat. Acum deja se juca singură de-a mersul la magazin. *Băieții sînt proști și nu știu să se joace decît de-a războiul dar fetițele ca mine se joacă*

de-a familia, de-a mersul la cumpărături, de-a gătitul.

Dar aici nu avea cu cine să se joace de-a gătitul pentru că era singura fată. Cei trei băieți se jucau numai între ei. Acum era prima oară când o băgau în seamă. Intuitiv știa și motivul. Pentru că era mai curajoasă ca ei. Pentru că nesocotea indicația *adultului*.

- Oare de câți bani să-mi iau bomboane? Aparatul ăsta merge cu monede de cât? Vreau nouă albastre, trei roșii și șase maro. Ba nu! Vreau nouă roșii și nouă albastre ca să pot să joc țintar eu cu mine și să le mănânc pe rînd!

În timp ce se delecta visînd la alte posibilități și culori de M&M cei trei băieți s-au apropiat chiar lîngă ea.

Pofta i se citea în priviri. Spre deosebire de comportamentul copiilor mai mari sau de cel al adulților, nu încerca deloc să și-o ascundă. Își dorea nu numai bomboanele M&M. La fel de mult își dorea să bage bani în distribuitor, să audă clinchetul monedei rostogolindu-se în intestinele mașinii, să răsucescă mecanismul, să aștepte restul, să strecoare mîna acolo cu puțină teamă, să simtă bombonelele în palmă fără să le vadă.

Apoi să le scoată în lumină și să le vadă toți. Sînt toate doar ale ei!

Dar mașina asta funcționa fără bani. Amintirea Alinei era dintr-un trecut fericit în care existau părinți cu care

mergea la lecții de înot. Cînd peste tot, în stațiile de metro, în școli, în cluburile sportive, existau distribuitoare de înghețată, de Pepsi. Și toate erau reci ca gheața pentru că erau băgate non stop în priză.

Zi și noapte.

Degetele fetei atinseră mecanismul. Acum nimeni nu îi mai spunea să se oprească, se uitau toți hipnotizați cum îl răsucesc. O dată și încă o dată. Nu ieșeau bomboane.

- E stricat, a spus dezamăgită.

Toți patru erau dezamăgiți.

Atunci băiatul brunet cu ochi căprui s-a uitat atent prin geam și i-a spus că dacă trage s-ar putea să meargă.

Alina a răsucit și a tras. Bomboanele au început să curgă într-o cascadă colorată. Reculau la contactul cu gresia, ca niște bile de ping pong iar zgomotul pe care îl făceau miile de M&M frecîndu-se unele de altele și izbind parchetul li se părea asurzitor. Alina și-a dus ambele palme la gură. Băieții au făcut și ei ochii mari. Chiar erau îngroziți. Nimeni nu se așteptase să cadă chiar *toate*.

Adultul a apărut și el, cobora repede treptele scării de metal. Încăperea arăta ca un depozit părăsit.

- Noi am încercat să o oprim dar ea nu a ascultat, a spus băiețelul cel mai mic.

Acum *adultul* o privea doar pe Alina.

Sub privirile lui acuzatoare, fetea a început să plîngă.

- Nu ea e de vină, s-a auzit răspicat vocea celui blond.

Adultul s-a răsucit întrebător spre el.

- Eu i-am spus cum se face ca să curgă bomboanele. Fără mine nu știa cum și bomboanele n-ar fi dat în afară.

Bărbatul purta pantaloni kaki, hano-rac negru și o șapcă verde pe cap. A mîngîiat-o pe Alina pe creștetul capului și i-a spus să fie liniștită, de data asta nu e supărat pe ea. Apoi a făcut un pas și s-a oprit în fața băiatului brunet care stătea cu ochii în pămînt. L-a luat de bărbie saltîndu-i capul pînă cînd privirile li s-au întîlnit.

- Bravo, Saidro, i-a spus. În curînd o să poți ieși afară.

* * *

Nu știu de ce mi-a pus mama numele ăsta. O fi fost un poet din antichitate de care-i plăcea ei sau un mare rege. Mamei îi plăceau mult poeziile, avea o cărticică neagră, cartonată, învelită și sub înveli-toare scria Coran - toată ziua citea din ea. Cînd eu eram foarte mic mergea cu mine în părculețul de copii. Cît timp mă dădeam în leagăn ea citea pe o bancă și de cîte ori o întreba altă mămică ce citește ea spunea poezii. Eu așa am auzit. Tata nu citea deloc pentru că pe vremea aia adulții munceau. Își tot căuta de lucru. Era cu cincisprezece ani mai în vîrstă ca mama, avea părul complet alb, iar

mama nici un fir de par alb, nici cînd a murit.

Am învățat să scriu și să citesc în limba asta în anul cînd am fost la școală. Ultimul an cînd s-a făcut școală normal. Apoi, anul următor cînd se apropia iar luna septembrie și m-am dus la școală cu mama să ne interesăm, era un afiș mare postat la intrare. *De-abia așteptăm să ne reconectăm, dragi copii!* După aceea ar fi fost greu să mai prind limba pentru că cel mai repede învățasem în pauze, cînd mă jucam cu prietenii mei. Alții spun că înainte se învăța și de la televizor sau de pe internet. Mama și tata nu au învățat limba așa că au oricum ar fi murit. Limba te ajută să te descurci și să-ți găsești de mîncare. Cînd mama m-a pus să mă duc la spital să întreb de tata, chiar eu am vorbit cu doctorul și țin minte ce mi-a zis. *Virusii au fost aici înainte noastră. Ei sînt aici dintotdeauna. Noi am intrat în lumea lor, nu ei într-a noastră.*

Deja începuseră să fie trimiși copiii. Virusul omoară orice adult dar nu s-a auzit de vreun copil să pățească ceva. Sîntem imuni, toți copiii sînt. Eu am semnat certificatul de deces al lui tata și am hotărît să fie cremat.

Copiii deja începuseră să ia deciziile grele.

Tata a fost dintre cei care s-au grăbit să facă boala, convins că îi va da imunitate și că asta o să-l ajute să-și găsească

mai repede de lucru după aia - când alții or să stea în carantină, la adăpost de boală. Cei care își permitau să stea la adăpost, nu din ăștia ca tata. Când a făcut-o a doua oară mama i-a spus că trebuie neapărat să lupte că are un copil de crescut. Nu știu cum a reușit să se vindece fără să meargă la spital, doar cu îngrijirile mamei. *Mi-e frică să mă îmbolnăvesc iar*, i-a spus. Și când s-a întâmplat, în ochii lui chiar de la început s-a citit resemnarea. Nu-i mai păsa de nimic, de mama sau de mine nici atât. Tot ce voia era să nu mai treacă din nou prin *simptome*.

Pînă la pubertate orice copil descurcăreț valorează de zeci de ori greutatea lui în mîncare. După aceea nu mai valorezi nimic, ești cum ar veni adult.

Nu pot să spun de ce am intrat în grupul lui. Cred că mi-a plăcut cum a sunat când s-a prezentat *Sînt unul dintre Sfinții solari, Tristan mă cheamă*.

Circulă zvonuri că pe perioada antrenamentelor alți adulți țin copiii în cuști. Tristan niciodată nu ne-a închis. E sever,

dar de treabă. Știe că nu avem unde fugi atîta timp cît sîntem convinși că la el e cel mai bine. Avem echipament *night vision*, avem magnetoscoape cu hărți actualizate, avem locația sediilor *off grid* construite de ei înainte să lovească pandemia. Fiecare locație e un depozit în sine, cu provizii ce pot susține un grup mic ca al nostru doi sau trei ani de zile.

Dar pentru misiunea cea mai importantă dintre toate am trecut o mulțime de teste. Îmi vine să rîd când mi-aduc aminte o fază. Nu suport ideea de unghii piliate și odată, seara la culcare, Tristan m-a întrebat ce aș face dacă aș fi singur pe o insulă pustie și nu aș avea unghieră dar aș avea o pilă, ce aș face: le-aș lăsa imense sau mi le-aș pili?

După ce m-am gîndit ceva timp, mi-am făcut curaj și i-am răspuns.

Cred că mi le-aș roade cu dinții... Am răspuns bine?!

Atunci el a rîs și mi-a spus că a uitat să menționeze că întrebarea asta nu era tot parte din teste.

Dar la final am fost selectat eu, Saidro - singurul copil din grup care nu s-a născut în America.

Să recuperez de pe coasta de Vest, din Seattle, o femeie pe nume Ursula și să o aduc aici în Vermont.

Sînt sigur că o să reușesc.

PROZĂ

Izolatria

ADRIAN SCRIMINȚ

Văzut din spate, domnul Târtănel părea deosebit de impunător, pășind semeț pe caldarâm cu brațele răsfirate. Câțiva pași să fi făcut și îl puteai observa și din față. Pieptul îi sfredelea provocator boarea anemică de aer, căci mergea contra vântului, iar burta carpatică îl făcea să se cabreze nițel, într-un efect de echilibru. În spatele ochilor bulbucăți se ascundea o panică vădită, ce puneă de mai bine de trei luni stăpânire pe el. Cu toate acestea era un adevărat exemplu de cetățean destoinic. Urmărea cu ură cetățenii inconștienți care nu purtau mască în spațiul deschis, sau cutezeau să își scoată nasul în afara acesteia. La o adică, dacă toți și-ar fi ridicat preventiv nivelul peste nas, așa cum o făcea el, țara asta ar fi fost poate singura țară normală la cap pe care ar fi avut-o Europa. Vigilența i se trăgea de la anii de slujire a partidului. Venea la ședințe cu un sfert de oră înainte, fie că era zi, fie că era seară, secetă sau ger, împărțea cu strășnicie pliantele electorale în cutiile poștele, iar la sindrofiile partidului era desemnat cu

aprinderea focului, cu prăjitul micilor, cu împărțitul berii, că nu degeaba era chemat în fruntea petrecerilor organizate de partid - conducătorii acestuia știind că era responsabil și cinstit, nu ca ălalți, de și-ar fi făcut pe ascuns provizii. „Târtănel în sus, Târtănel în jos, Târtănel acolo, Târtănel dincolo”! așa îl alinau șefii din organizație.

Transpirase de atâta mers pe jos, prin caniculă.

- Pune-ți doamnă masca aia pe nas! Vrei să ne îmbolnăvești pe toți??? s-a răstit apoi la o gospodină ce i-a ieșit în cale.

Simțea că nu îi făcea bine supărarea. Chiar îi mărea chinul plimbării pe caldarâm. Era numai o apă. Respira aerul încins cu porția dar nu ar fi renunțat la mască nici sub tortură. Oricum nu mai avea mult și ajungea la magazinul de materiale. Ținea morțiș să își cumpere o draperie. Se simțea spionat de familia Deșteptu, mai ales de capul acesteia. Ieșea așa, cu o nesimțire de nedescris pe terasă, fără să șteargă măcar o clanță, cu hainele infectate, că doar îl vedea atunci când apărea din oraș, de la birou și ieșea pe terasă exact cu aceleași haine cu care fusese la muncă, fără să și le separe de celelalte, așa cum tot sfătuiau medicii populația la televizor, și (și mai și!) stătea în aerul pe care și-l respira de pe balconul aflat periculos de aproape de terasa lui, la mai puțin de vreo 40 de metri.

„L-o fi prostit și pe ăsta cărțile! gândea cu ciudă. După ce că îmi otrăvește urechile cu muzica aia a lui, cu simfoniile lui de nebun, acum îmi iese și neprotejat în dreptul balconului. Mare bou!”

- Auleeeu, tu-i mama mă-sii! Am trecut de magazinul de pânze. Așa-mi trebuie dacă mă gândesc la toți proștii...

Acum Târtănel trebuia să se întoarcă o bună bucată de drum, blestemându-l în gând pe domnu' Deșteptu: să îl mănânce Covidul de să nu se vadă...

...Draperia pe care și-a achiziționat-o cântărea ceva. Special și-a ales-o, ca nu cumva să răzbată fumul de țigară până la el de pe terasa academicianului nebun. Conducea mulțumit spre casă. Zâmbea. Acum chiar că era bucuros că nu a renunțat la mașina lui veche, în folosul alteia, cu câțiva ani mai nouă. Astea nu erau vremuri de cheltuit banii pe mașini noi. Las' că e bună și-a lui. De-abia i-a schimbat uleiul, plăcuțele de frână, iar piese pentru ea găseai până și-n container. Râdea. Îl disprețuia în gând pe prostul ăla de vecin al lui, pe Deșteptu. Ce i-o fi trebuit lui mașină nou-nouță? Astea-s vremuri de fandoseli?! Lasă nene, că-l văd eu vânzând lucruri din casă ca să poată să și-o întrețină.

Domnul Târtănel apropape că se sufoca în propria mașină. Nu avea aer condiționat înăuntru, dar acum chiar că îl bucura dezavantajul. Medicii au spus clar, virusul va muri la căldură. S-a

înroșit nițel la față, de ofuscare. A călcat ușor frâna și și-a deschis din manivelă geamul:

- Bă, sportivule, pune-ți, bă, masca pe față! Ia uite la el, țara arde și baba se piaptănă. Treci, bă, în casă. O grămadă de oameni mor în jurul nostru și ție-ți arde de sport!

Efectul dojana fu cel scontat. Sportivul i s-a abătut din cale pe un trotuar mai lăturalnic...

...Domnul Târtănel s-a străduit nițel cu montatul draperiei și asta spre marea lui satisfacție, pentru că nesimțitul de Deșteptu stătea pe terasă cu picioarele încrucișate pe masă și fuma de mama focului. Normal, fără să poarte mască, pe când el, cocoțat pe fereastră, și-o purta cu strășnicie. Se descurca destul de greu acum de unul singur, recunoștea că avea nevoie de un pic de ajutor la montatul draperiei, pentru că încă actuala lui nevastă (doar în acte) plecase de acasă. Lui îi rămăsese apartamentul cu două camere, iar ea a pus laba pe casa de la țară. „Acolo să stea, dacă-i tâmpită”! o bombănea. Ce ți-era domnule, dacă punea mâna pe-o cârpă și dezinfecta clanța de la ușă? Era chiar atât de greu să pună niște Domestos pe covorul de pe prag? Să separe hainele purtate afară de cele din casă? Doar de gura lui o mai făcea din când în când tâmpita, că cică era conspiraționistă. Și la urma urmei a avut mare dreptate când le-a tras la

amândouă câte-o mamă de bătaie, și ei și lu' fii-sa, atunci când s-a întors de la ultima lui zi de muncă. Adică ce era dacă dezinfecța banii, așa cum le ceruse răstit? S-au trezit toantele să îl părăsească la greu, când lumea trebuia să fie unită. De ce n-au făcut-o înainte, când le zvânta cu bătaia pentru te miri cel? Acum căscăunda mai bătrână umbla pe la tribunal să își schimbe numele. „Feleacu să o cheme, dacă-i proastă! nădușea Târtănel pe îngustul balcon, bătând cu ciocanul pironul ce nu voia nicicum să intre în peretele de beton. Halal nume, Feleacu, n-a auzit de el nici dracu'! Parașute să devină amândouă, că mi-am irosit palmele și pumnii degeaba pe ele... tot nu s-au trezit la realitate”!

Pe când pe el... îl știau toți vecinii și localnicii din apropiere. Păi o bordură ciobită nu găseai pe cele trei străzi pe care i le dăduse în desemnare partidul! A conturat fiecăruia în parte un loc de parcare, a plantat tei în jurul pubelelor de gunoi, ca să nu mai pută, că nu degeaba îl strigau vecinii, chiar și de pe celălalt trotuar: „Târtănicăăă, hai nea Târtănică la o bere”! Și ieșea cu ei, că de aia era respectat.

Nădușea, și transpirația îi ustura cumplit ochii. Și-o ștergea doar cu degetele din mijloc, atent ca nu care cumva să își infecteze masca. De nervi, îl omora și inima, pentru că atunci când reușea să

fixeze un capăt al draperiei deasupra ferestrei, cădea celălalt capăt. Ce chef de bătaie avea acum! Să fi fost ea aici să-i mai tragă câteva. În gând o făcea în toate felurile, că dacă inconștienta ar fi fost în momentul de față lângă el, ar fi montat demult draperia împreună. Coborî de pe scaun și se duse spre magazie ca să își ia o scară. A străbătut sufrageria, însă s-a oprit câteva secunde și în fața televizorului, unde președintele țării tocmai își făcea cetățenii proști pe motiv că nu purtau mască. De-acolo a trecut în bucătărie, unde la radio se anunța că la centrele de anestezie și terapie intensivă nu mai erau paturi vacante din cauza victimelor pricinuite de inamicul invizibil numit covid.

Pe drumul de înapoiere pe Târtănel l-au luat toate frisoanele posibile. Nu mai conta că cu scara i-a fost mult mai ușor, nu mai conta că a reușit să fixeze draperia, nu se mai bucura de victorie, căci de dincolo de draperie, prin crăpăturile acesteia, îl zărea pe dom' Deșteptu cum fuma cu nesaț de pe terasă, și asta fără să se protejeze. Parcă îi simțea mirosul fumului de țigară de la mai bine de 30 de metri (ce purta odată cu el mai mult ca sigur cantități uriașe de viruși). Îl apucară subit pandaliile. Îi și striga din spatele scutului după care se adăpostise:

- Bă, nu mai fuma, bă, fără mască, deșteptu' naibii, că ne bagi pe toți în spitale!

A înlăturat apoi puținel colțul draperiei și îl studie cu ură. Precis că îl auzise. Deșteptu zâmbea cinic, fuma, își sorbea mai departe cafeaua, și citea o carte groasă.

„Omu’ ăsta nu-i normal!” gândea Târtănel, și tare i-ar mai fi sărit la beregată, dar îl ținea în loc depărtarea, și mai ales îl speria faptul că dom’ Deșteptu câștigase proces după proces împotriva lui, după ce îl tot avertizase de nenumărate ori să nu își mai bată fiica și nevasta, că se auzeau până la el în casă. „Prostu’, ia uite la el ce carte citește. Și-ascultă în tăcere muzică de nebuni, din aia la pian și vioară. Crede că nu-l aud dacă a dat-o mai încet? Și la o adică, de ce trebuie să citești o carte groasă?! Ce, nu-i de-ajuns să afli tot din titlurile de ziar, ca mine? Pe Facebook îți dai seama că-i groasă numai din titluri, nu trebuie să intri în toată postarea, să-ți bați capul cu tot felul de prostii. Așa că la o adică, Deșteptu ăsta ce vrea să demonstreze!?”

Clipe de coșmar în acea noapte pentru Târtănel. Avea insomnii pe lună plină, iar de închis televizorul nici nu voia să audă. Așa se obișnuise să doarmă, cu sonorul dat în surdină. De mai bine de trei ore se tot gândea la înțepăturile din gât ce nu-i dădeau pace și îi produceau o tuse seacă. Parcă se înăbușea din acea cauză. Între-căscă ochii și și-i rătăci pe ecran. Un cetățean cam de aceeași vârstă ca el se chinuia să respire printr-un

furtun pe care îl avea înfipt adânc în gât, iar niște doctori îmbrăcați cu totul în niște celofane albe îl întorceau de pe-o parte pe alta. În josul ecranului scria *România aproape că nu mai are paturi*. Pe Târtănel îl prinseră toate frisoanele. Își șterse sleit straturile de sudoare de pe frunte. Își simți gâtul iritat. Se sufoca. Avea senzația că aerul pe care îl trăgea nu îi iriga cum trebuia plămânii. Simțea că îl lua febra. S-a ridicat din pat și s-a îndreptat către dulăpiorul de medicamente, cel montat pe peretele de la baie. Cotrobăi înăuntru și în gând își luă la rost încă actuala nevastă - că numai ea știa pe unde vâra lucrurile. A găsit cu greu termometrul. Șezu sleit cu el sub braț pe muchia patului și își plânse de milă. Avea toate simptomele firești de Covid. Și-atât de mult s-a protejat! Dar așa se întâmplă mereu, iei boala de la nesimțitii care se cred buricii pământului și care îi sfidează pe cei care se protejează, așa cum e idiotul de Deșteptu, de fumează pe terasă fără mască, trimițând fum infectat drept spre balconul lui.

Termometrul îl anunță că avea 36 cu 6. Nu credea cifrele. Cum de i se acoperea fruntea cu broboane de transpirație??? Cu ce chinezărie își măsura temperatura?

Nu a înțeles nimic din ce i-au explicat cei de la 112. Cică experimenta un atac de panică, să stea liniștit, că nu-i nimic.

Da' cum naiba să nu fie panicos, când îl mânca cerul gurii de ziceai că avea pu-reci, tușea ca un fumător înrăit deși nu fuma, și avea temperatură - că doar de aia tot transpira.

Cu greu i-a trecut și noaptea, rămasă pe trei sferturi nedormită. Dacă ar spune că a închis ochii două ore, ar fi mult. Își descețoșa ochii cu o angoasă teribilă. Pe ecranul televizorului se anunța triplarea cazurilor de covid iar președintele țării anunța că situația era aproape catastrofală.

Târtănel nu își mai bău cafeaua.

Călca de zor. În cufăr pusese câteva măști de rezervă, două săpunuri, biscuiți, dulciuri și câteva ziare de sport (chiar și din cele vechi) ca să aibă ce citi. Și-a luat pe el costumul de nuntă. Măcar la spital să se prezinte la patru ace, nu numai la înfățișarea de divorț. În felul ăsta poate cei din comisie l-or pune singur în pat. Să evite ghinionul de-a sta cu altul în pat, că România era plină de surprize, și se puteau întâmpla chestii de-astea. Dar măcar avea mari șanse să se întoarcă tratat, că așa îl calmau știrile: numărul vindecărilor era mai mare decât cel al morților.

Cu cât străbătea mai mult caldarâmul ce-l ducea spre spital cu atât se calma mai mult. Chiar începuse să zâmbescă. Își și imagina în jurul lui fetele tinerele, vesele și drăguțe ce aveau să îl primească, că doar așa le vedea la știrile de

pe Facebook. Din ascunzișul combinezoanelor albe se iveau ele, cu mesajele lor nevinovate: „tu stai acasă pentru noi, noi stăm la spital pentru tine”! Mirosul covrigilor proaspăt scoși din cuptor l-au făcut să se oprească în dreptul covrigăriei „La țățica”. Era înnebunit după ei. Îi cumpără pe toți. Zâmbea cu seninătate la gândul că avea să le servească pe asistente.

Afară începea să se încălzească. Din spate soarele era aproape dogoritor. Îl frigeau și covrigii. Târtănel își aduse aminte de boală. Îi dispăru zâmbetul. Începu subit să tușească. Nu mai avea aer. Îi venea să își smulgă masca de pe figură dar din respect pentru el cât și pentru alții continuă să o poarte cu stoicism. Cei din jur îl enervau. „la uite la ei, de-abia dacă unu din zece poartă mască. Tâmpiții, m-au îmbolnovit cu nepăsarea lor”.

Mai avea ceva de mers până la spital.
Nu îndrăzneala să ia taxiul ca nu cumva să îl infecteze și pe șofer.

S-a așezat pe o bancă să își mai dreagă sufletul.

Îi era foame.

S-a autoservit de un covrig, chiar dacă era pentru doctori. La o adică... ce ți-e dacă duci 19 covrigi în loc de 20?

Nici măcar nu știa câte asistente aveau să îl întâmpine...

Duduia grăsună de la primiri-urgente se rățoia la Târtănel ca să plece acasă, că era groasă treaba, n-aveau timp de prostii. I-a luat pulsul, iar temperatura i-a măsurat-o doar cu palma.

- Se pare că dumneata n-ai înțeles încă ce înseamnă urgente! îi spunea invitându-l să părăsească spitalul.

Târtănel se înnăbușea în dogoarea asfaltului. Îl omora și gândul la kilometrii pe care îi avea de parcurs iar. Bombănea, dându-le acum dreptate conspiraționiștilor de pe Facebook, precum că doctorii îi triau pe unii și îi lăsau pe alții să moară. Adică ce dacă avea 56 de ani și era plinuț? Păi plătise bani grei CAS-ului. Chiar trebuia lăsat să moară?!

Ca un cazan care găfâia, Târtănel își descărcă neajunsurile pe tinerii ce stăteau pe scările barului „Făr’ de griji”.

- Plecați naibii acasă, nu mai căscați gura pe străzi, că o să crăpăm cu toții!

Transpirat sloi, așa a năvălit domnul Târtănel în casă. Din mers a dat drumul la televizor, a deschis apoi și aparatul de radio din bucătărie. Și-a tras urgent pijamalele pe el și și-a pus hainele pe care le-a purtat pe raftul cu haine infectate. Le-a pulverizat rapid cu un spray de șters monitorul.

Era frânt. Se apropia înserarea. Dacă nu ar fi fost atât de bolnav ar fi avut o mare bucurie să își trăiască viața, mai ales că se apropia momentul prielnic al cinei. Aproape că uitase de morții de la televizor și de scopul pentru care l-a deschis de astă dată. Și-a pus în ambele încăperi câte o foaie și-un pix. Voia să afle numărul de telefon al celor de la televiziune și să îi raporteze pe cei de la spital acolo, să îi râdă o țară întreagă pentru că nu l-au tratat de covid. Sincer vorbind, era bucuros că fiică-sa și încă actuala lui nevastă nu erau acasă, că le-ar fi putut infecta și pe ele, deși recunoștea în cel mai întunecat ungher al sufletului că îi era dor de căscăunde.

N-a putut să facă rost de numărul de telefon al niciunui post de televiziune sau radio. Norocul că se mai calmase. În schimb și-a notat un număr de telefon prin care putea să îi denunțe pe cei care nu respectau distanțarea socială. Să fie...

Își luă masa în acompaniamentul televizorului. Anunțau că în țară era prăpăd

și că pacienții erau puși pe jos din lipsă de paturi.

Din motive neclare își dublă porția de țuică. La fel a procedat și cu usturoiul. Dacă medicii nu voiau ca să îl ajute și decideau care erau cei ce aveau sau nu dreptul să trăiască, măcar să recurgă la sfatul bătrânilor, că de aia erau bătrâni: știau ei ce știau.

Masa a făcut minuni. Îi era mult mai bine. Ca să își mențină starea s-a dus direct la dulăpiorul cu medicamente. Mai avea doar două tablete de Paracetamol. Le-a înghițit pe amândouă cu o dușcă zdravănă de țuică. De când cu Covidul... șase cutii întregi consumase. Ce să facă? Era acum dependent de medicamentul care făcea minuni. Slavă Domnului că banii de șomaj îi ajungeau cât să-și ia mâncare, medicamente, plata facturilor și pentru benzină. Haine noi nu îi mai trebuiau, și de vacanțe, Doamne ferește, nici nu mai voia să audă. Voia doar să trăiască, pentru că era foarte tânăr, la numai 56 de ani.

Chiar se detensionase total, și își zâmbea atunci când a intrat pe balcon ca să pună hainele dezinfectate pe sârmă, dar s-a enervat rapid văzându-l pe dom' Deșteptu bărbierindu-se pe terasă, fără să poarte mască. Și culmea, asculta muzică din aia de-a lui, de descreierați, cu viori și flauturi.

Târtănel și-a abandonat hainele dezinfectate cât colo. Le-a lăsat să-i cadă la

întâmplare. A dat buzna înapoi în cameră și s-a baricadat acolo. Și-a închis la maxim termopanul și draperia.

- Stai că te-nvăț eu minte, mama mă-tii de needucat!

S-a repezit direct la notes, s-a uitat peste numărul de telefon, și a format numărul de la denunțuri nepurtat mască. Chiar și la a zecea încercare i-a răspuns același robot (cu voce plăcută de domnișoară) precum că momentan numărul format este nealocat, rugat fiind să încerce chiar și pentru a o suta oară.

- Țara Paștelor mă-tii!

Acum stătea amorf în fotoliu și părea că se uita în gol la televizor.

Vorbea purtătorul de cuvânt al sănătății. Îl simpatiza, și îl asculta mereu cu atenție, chiar dacă vorbea româna cu un puternic accent arab. În momentul de față, printre sutele de sfaturi pe care le tot repetase până atunci, mai adăuga populației unul nou: să poarte masca până și în somn.

S-a vârât în pat și pentru prima dată își potrivea acolo masca pe față.

Adormi zâmbind, cu pătura trasă până peste nas.

PROZĂ

Ficus

IRINA LUPU

- Linia aia cică înseamnă că o să ai gemeni.

- Care?

- Aia maro de pe burtă. Când o să fii mare, o să ai.

Mi-am ridicat pantalonii de trening și am băgat repede tricoul în ei. În timp ce mi legam șnurul în talie am întrebat-o:

- De unde știi tu? Minți.

- Nu te mint, fată, să mor. Înseamnă că ai burta împărțită în două și o să ai doi copii în același timp. Așa a avut vară-mea care are gemeni acum.

Ne jucam în fiecare zi în spatele blocului. Ea nu era de la noi din cartier, dar venea după-amiază și ne aștepta. La început mi se păruse ciudat că o chema Carmen. De ce numele ei nu se termina în „a”, ca numele noastre, Antonia, Cristina, Ana, ca toate numele de fete, de fapt? Aveam impresia că era mai mare decât noi, deși treceam toate într-a patra. Din cauza numelui și din cauza lucrurilor pe care mi le spunea. Ca ăsta cu dunga. Avea părul gras și o carie între incisivi, sus pe mijloc. Acasă nu mai

povesteam nimic despre ea, mi se zisese deja că „e vagaboandă”. Asta după ce mi-a scăpat și mie un „să mor” lângă mama și a trebuit să spun unde am auzit și să promit că nu mai vorbesc în viața vieților mele așa. Și că nu mai umblu cu Carmen.

S-a ridicat și ea, lăsând să-i cadă peste genunchi fusta pe care o ținuse cu bărbia în piept. Am ieșit dintre garaje. La scară apăruseră deja și celelalte fete, dar cel mai rău mă enerva că venise Antonia, nu o suportam. Era la cealaltă clasă și ne povestea chestii pe care uneori nu le înțelegeam. Chestii între fete și băieți, adică. Și voia mereu să ne jucăm *ficus*. Eu nu știam ce înseamnă cuvântul care începea cu *f*, dar nu aș fi întrebat niciodată. Simțeam că acasă aș fi fost certată, iar în spatele blocului s-ar fi râs de mine. Antonia scria cu cretă pe jos *FICUS* iar noi trebuia să zicem nume de băieți cu care ne ieșea că ne Futem, Iubim, Căsătorim, Urâm sau Sărutăm. Când eram cu Carmen nu îmi era teamă. Dacă s-ar fi luat de noi, ar fi părut-o.

- Ce faceți, fată? ne-a întrebat Antonia când ne-am apropiat.

- Ai semințe? Dă-ne și nouă.

Carmen i-a luat punga înainte să răspundă. Era goală, a aruncat-o în aer. Punga cobora lent. Când a ajuns aproape de trotuar, Carmen i-a dat cu piciorul, dar i-a sărit papucul. Până la el a făcut roata și i s-au văzut chiloții.

- Vezi că faci poze, i-a zis Cristina și mi-a întins pumnul plin de semințe. Nu le mai am decât p-astea.

Mie nu-mi plăceau semințele că nu știam să le curăț de coajă în gură. Așa că sugream sarea de pe ele și le scuipam întregi ca să nu mă fac de râs.

- Nu vreau, am spus și m-am așezat pe a doua treaptă, în spatele lor.

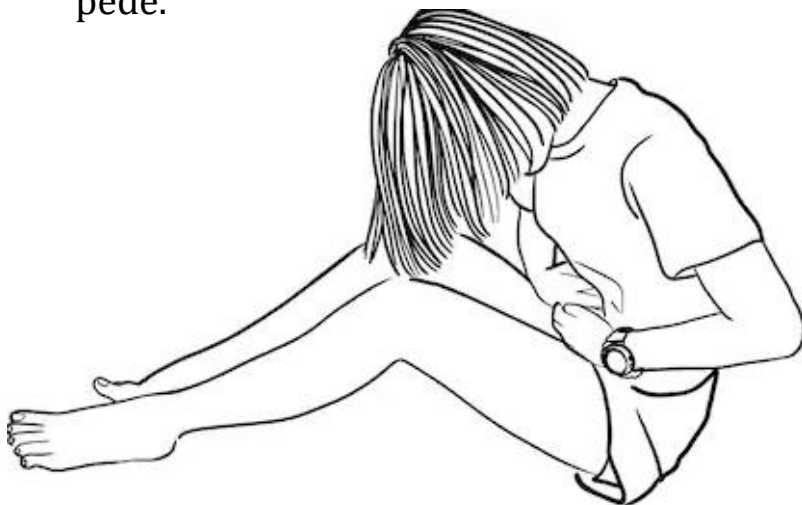
Cu Antonia aveam ceva mai ales de câteva zile, de la faza cu Barbie. Eram toate patru pe o pătură, adusesem câte o păpușă de acasă, eu adusesem și o păpușă băiat pentru Carmen. Antonia a zis: „Barbie ale voastre nu sunt originale, doar a mea e”. Am zis că nu e adevărat, și ale mele sunt și a râs de mine, „ești proastă”, mi-a zis, „nu vezi că la tine nu se îndoaie mâinile și picioarele?” Cristina nu zicea nimic pentru că și ea avea Barbie ca a mea, dar râdea aiurea. Până să spun că am acasă Barbie originală, oricum, dar nu știe ea, Antonia a zis iar să ne jucăm *figus*, dar cu păpușile, până iese cine se căsătorește cu păpușa băiat și am câștigat eu. Seara i-am spus mamei că îmi doresc o păpușă Barbie originală. A zis că ce-i aia, că am deja păpuși Barbie.

- O să am un bebeluș, a zis Antonia după ce a terminat de scuipat cojile de semințe.

Se sprijinea cu coatele de treapta pe care mă așezasem eu, stătea crăcănată cu capul lăsat pe spate.

- Acum? am strigat eu și m-am uitat la burta ei.

Nu știam să sparg semințe în dinți, dar știam de unde și pe unde vin copiii de când urcasem prima și singura dată cu Carmen să facem pipi la mine acasă. Înainte de „să mor”, normal. Când coboram mi-a zis „fată, maică-ta zici că e gravidă la ce burtă are.” După faza asta am preferat să merg cu ea numai între garaje pentru că mama sigur nu era „gravidă”. Burta ei era așa dintotdeauna, nu de nouă luni cum îmi explicase Carmen că e la gravide. Am ascultat-o și am sperat să uite de burta mamei mele cât mai repede.

- Nu acum, când o să fiu mare, a zis Antonia.

- Eu o să am gemeni, am spus.

- De unde știi tu?

Carmen ne-a zis că pe ea o doare burta și s-a ridicat înainte să-i spun eu Antoniei care e faza cu linia de la buric în jos, așa că îmi pierise curajul, am spus repede „treaba mea”, m-am ridicat și eu și am fugit la țâșnitoare. Când am terminat

de băut apă, le-am văzut pe Antonia și Cristina șușotind și fugind în scară. Am dat o tură de bloc cu Carmen, ne-am cățărat în dud, am făcut întrecere între blocul meu și blocul Antoniei și, după un timp mi-a zis să mergem să facem pipi.

- Iar? am zis, deși mă trecea și pe mine deja.

- Unde or fi alea? m-a întrebat Carmen.

- Au intrat în scară, poate au urcat la Cristina. Cred că râd de noi.

- Cristina aia e cățelușu' lu' Antonia, vezi că îi spune tot ce-i zici tu.

Eram sigură că așa e, dar tot m-am enervat. Un singur lucru mă bucura, că nu apucasem să o întreb ce-i cu *f*-ul, deși aveam de gând.

Am intrat între garaje. Carmen și-a ridicat din nou fusta roz, decolorată și murdară, pe care a prins-o între bărbie și piept. Și-a desfăcut între picioare body-ul bleumarin, și-a dat jos chiloții albi cu desene. Am auzit-o spunând „ă-ău!” și m-am uitat acolo. Era o pată. Pe ai mei nu era nimic. Și-a lăsat fusta jos fără mai încheie body-ul și a fugit. Îmi transpiraseră palmele. Știam că de la fereastră bucătăriei noastre se vedea chiar între garaje. Mi-am ridicat pantalonii și am privit spre etajul trei. Mama era acolo, cu buzele strânse și ochii mijiți. Adio, Barbie originală.

RECENZIE

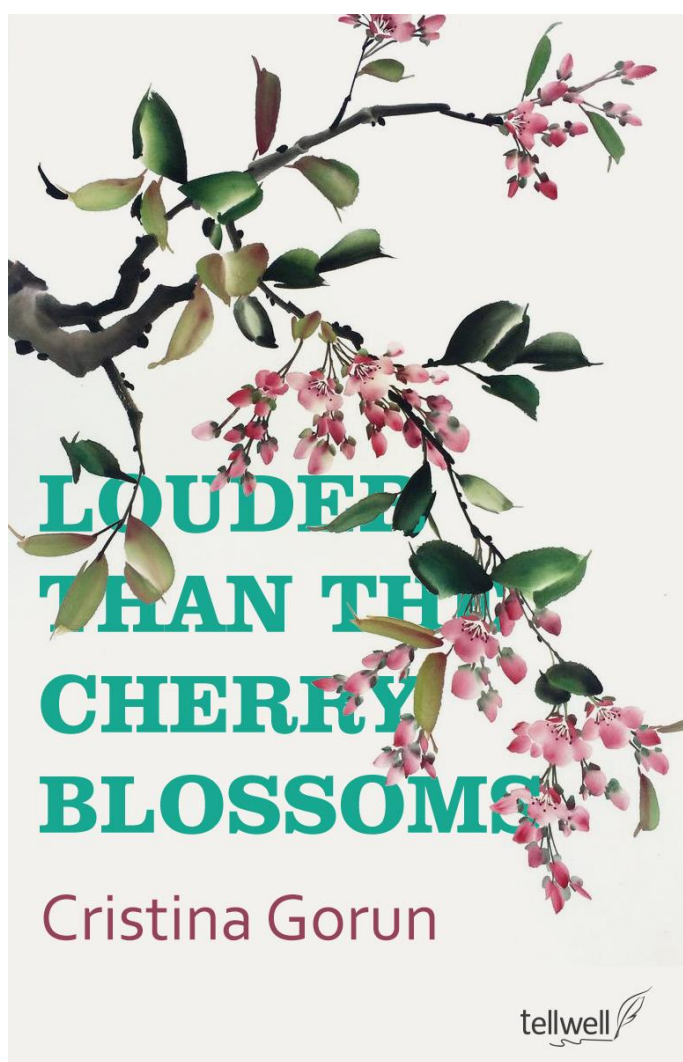
Aș vrea să țiș mai tare decât florile de cireș, de Cristina Gorun

CORNEL BĂLAN

Romanul Cristinei Gorun, româncă stabilită în Boston și necunoscută publicului român din cauza unei emigrări timpurii în semiilegalitate, după cum chiar autoarea însăși povestește într-un eseu autobiografic, atrage prin non-conformism și printr-un erotism deloc ostentativ. Cristina Gorun se remarcă printr-o serie de eseuri literare extrem de reușite care au fost bine primite de critică, iar Cristopher Frasen o include în 2014 într-o antologie a celor mai bune eseuri ale literaturii americane contemporane. Eseul ei, despre un tată emigrant care se încăpățânează să nu cumpere băuturi alcoolice din comerț și continuă să-și fabrice tradiționala țuică de casă, până ce ajunge spre bătrânețe să moară intoxicat din cauza materialelor alese necorespunzător (din aluminu) pe mine nu m-a prins.

Romanul însă este scris într-un stil cu totul neobișnuit, din perspectiva a doi

soți prinși într-o căsnicie disfuncțională, mai întâi un capitol din perspectiva lui, urmat de altul din perspectiva ei, apoi capitolele continuă să alterneze devenind din ce în ce mai scurte. Spre sfârșit avem doar gândurile celor doi care se întind pe o pagină. La final soțul scrie un singur rând iar ea nu mai e capabilă să-i răspundă. Dar pentru a explica mai mult ar trebui să divulg miezul intrigii.

Începutul este asemeni filmelor de groază, cam încet și cam banal. Din gândurile celor doi soți aflăm circumstanțele în care s-au cunoscut, în perioada studenției, pe când amândoi făceau

orele de voluntariat necesare acceptării în programul oricărei facultăți de medicină din America. *El o salută cu o afectare din care ei i se pare că îi aflase de undeva toate inhibițiile, ca și cum voia să o ocrotească, așa îi vorbea, cu o tandrețe al cărui ton liniștitor parcă presupunea ce problemă uriașă urma ea să devină pentru el.* Atracția e totală și cei doi „fac cunoștință intimă în camera de primire a halatelor noi”.

Ca în orice poveste de dragoste te aștepti ca la început versiunile celor doi să coincidă. Sabrina vrea să fie femeia visată de Alan iar el pare să facă de asemenea toate eforturile să-i fie pe plac. Dar pe cât de cordial și atent este Alan la suprafață, pe atât de ascuns și ipocrit apare în gândurile sale cele mai intime. Alan nu o înșală și nu vorbește niciodată nepoliticos și din cauza asta este șocant să afli că în timp ce fac dragoste (atunci când el revine dintr-o vizită de o săptămână în Georgia unde erau părinții lui) o întreabă în gând „cu câți bărbați te-ai culcat târfo în lipsa mea? ... sper că nu cu mulți și sper că le-ai cerut să-și pună prezervativ.” Felul cum face dragoste cu ea (aflăm din gândurile ei) este brutal și nesatisfăcător de scurt dar cu toate astea ea întotdeauna îl susține și îl încurajează mințindu-l că a fost o partidă de sex extraordinară chiar dacă în mintea ei spune exact invers. Practic, scriitoarea ne prezintă o problemă de cuplu ce

evoluează fără ca măcar să existe o explicație clară, logică. Este ca și cum sexul este un al treilea personaj de neînțeles, un *alien* care vorbește o a treia limbă, necunoscută celor doi, o entitate care pătrunde în corpurile lor de la început, odată cu relația și îi devorează încet-încet fără ca noi, cititorii, să înțelegem ce satisfacție obține acest demon din distrugerea celor doi.

Dialogurile dintre soț și soție sunt genial construite pentru a ascunde resentimentele la suprafață și din acest motiv pe alocuri *Louder than the cherry blossoms* m-a făcut să-mi amintesc de *Revolutionary Road* al lui Richard Yates, roman care începe sugestiv cu ceea ce se gândește soțul să-i spună soției dar acel ceva *rămâne nerostit*. Acolo însă, în conversația de zi cu zi, Frank - April Wheeler învățau din ce în ce mai bine să se rănească sau să se dezguste unul pe altul în timp ce cuplul Sabrina - Alan se confruntă numai în planul imaginarului. Desigur, avem parte și în *Revolutionary Road* de așa ceva doar că acolo gândurile-monolog au loc numai în capul lui Frank: schimburi de replici imaginate de el, mariajul prezentat (părtinitor) din punctul lui de vedere, etc.

După o primă perioadă romantică a relației, intrăm în „viața adultă” a celor două personaje, cea de luptă cu problemele cotidianului, luptă care deseori în

literatură duce la erodarea fericirii cuplului: pentru rezidențiat, cei doi viitori doctori sunt plasați la spitale din orașe diferite, Sabrina la *Albany Memorial* iar Alan la *St. Francis* din Charleston așa că decid să își cumpere „o mică dar cochetă proprietate pe la jumătatea distanței, într-o suburbie împădurită în apropiere de Baltimore”. Amândoi parcurg distanța care îi separă conducând și gândindu-se la întâlnirea cu partenerul. Pe plan imaginar fiecare dialoghează cu celălalt despre problemele meseriei, își dau sfaturi, dar ca cititor nu poți ști dacă aceste sfaturi vor fi mai târziu rostite cu voce tare celuilalt pentru că, în general, atât la telefon cât și față în față vorbesc aproape exclusiv despre sex și încearcă să își ațâțe unul altuia imaginația - mai ales că Alan pare a avea nevoie de o doză bună de perversitate pentru a funcționa, alimentându-și imaginația cu tot felul de *fetish*-uri pe care le puteți descoperi parcurgând romanul. Într-unul dintre lungile drumuri de întoarcere ale Sabrinei suntem surprinși de un prim gând parcă complet nepotrivit cu modul în care se derulase acțiunea pînă la acel moment: ea se întreabă dacă nu cumva a simțit mai multă plăcere când s-a satisfăcut singură, cu câteva zile înainte să plece la întâlnirea cu Alan, decât simțise în clipele de amor cu el.

Ca în orice roman (după părerea mea bun) și în acesta simțim cum, pe măsură

ce citim și pătrundem mai adânc în lumile oarecum disjuncte ale celor doi, sîntem atrași spre un deznodământ relevant, un punct de climax absolut al acțiunii. Acest punct este probabil momentul în care Sabrina, acum doctor neurolog, îl anunță pe Alan că și-a cumpărat bilet de avion la Viena pentru a participa la o conferință științifică dar și pentru a se întâlni cu o presupusă fostă colegă de liceu. El o conduce la aeroport unde își iau la revedere în termeni amicali după care, revenit acasă, se ocupă cu detalierea C.V.-ului său. Atunci când are nevoie de imprimantă, Alan observă că aceasta avea o problemă pe care odată ce reușește să o rezolve, are surpriza să constate că mașinăria acum deblocată eliberează *nu doar* C.V.-ul la care lucrase toată după amiaza ci și o scrisoare de dragoste pe care Sabrina i-o adresa iubitului cu care se întâlnea la Viena, scrisoare pe care se înțelege aceasta o trimisese spre a fi printată *dintr-o eroare*. Din acest moment luăm iar contactul cu mintea lui Alan sau mai bine zis cu intimitățile ei cele mai ascunse. Și cât de surprinzătoare sau mai bine zis șocante sunt aceste gânduri! La început ideea că e înșelat îl face să sune de-a dreptul violent. Dar, ceva mai târziu, când pune mâna pe telefon să o sune, tot el se gândește ce ridicol ar fi să îi întrerupă în timp ce fac sex și, mai mult, să spumege la telefon în timp ce un străin, amantul

Sabrinei, ar asculta tot ce ar avea el de zis. Alan se dedublează trăind senzațiile pe care le-ar avea dacă el ar fi amantul Sabrinei din Viena. Iar acest lucru (dedublarea) îi provoacă plăcere! În fine, și mai târziu, la momentul întoarcerii ei din Viena, cumva reușește să se auto-convingă că numele „Chris” pe care îl întâlnise în scrisoare este de fapt prescurtarea de la „Christina” și că astfel Sabrina l-ar fi înșelat cu o femeie. Gândul acesta îl excită, găsește un extaz al plăcerii în posibilitatea de a fi fost înșelat cu o femeie. Toate aceste gânduri în final le va ține secrete și toate răspunsurile Sabrinei la întrebările gen „cum te-ai distrat la Viena?” vor duce spre o derivă erotică în care vor fi amestecate vanitatea, gelozia și mai ales, teribila singurătate în doi - lipsa completă de comunicare cu cel cu care ți-ai ales să-ți trăiești viața.

Arta romanului constă în îndemânarea de a vorbi despre tine însuși ca și cum ai fi altul și despre altul ca și cum ai fi în pielea lui. Nu am cum să știu cât de bine se achită Cristina Gorun de prima parte a cerinței dar cu siguranță o îndeplinește cu prisosință pe a doua.

„Louder than the cherry blossoms”, 320 pg. 2020, Tellwell Publishing company.

PROZĂ

Căderea

PAVEL NEDELICU

I

Și anul acesta vor cădea o mulțime de copaci! Prea subțiri, luați de vântul prea puternic, vor fi doborâți în toamnă, sau poate chiar mai devreme, dacă vara va fi destul de generoasă în furtuni. Copacii rupti de vânt vor fi răspândiți oblic printre puținii vecini rămași în picioare. Înainte să cadă, arborii își vor căuta locul potrivit rezemându-se de coroanele dimprejur. Va fi ultima lor încercare de a rămâne în picioare, ca cea a unui suferind leșinând care, în cădere, se agață de persoanele din jur. Geometria naturală a copacilor va fi iarăși întreruptă brutal, distanțarea lor riguroasă dictând spațiile căderii, trunchiurile perfect verticale repetându-se, trunchiurile perfect verticale repetându-se, trunchiurile, repetându-se. Vertical l l l l l l l / / / _ _ _.

Când de pe drumul ce șerpuiește gropește printre pădurile din ce în ce mai rare ale țării noastre se pot observa versanți întregi de munte cu arborii culcați

la pământ, rupti, smulși sau tăiați, unui inginer al direcției silvice precum Iustin Klein i se pune un nod în gât. Acesta oftează dezamăgit privind contemplativ. Pădurile pe care Iustin le cercetează sunt protejate prin lege, dublată în ultimii ani de reguli europene. Fiecare arbore doborât este o fractură în ecosistem și poate provoca daune ireversibile. Este nevoie de câteva minute pentru a tăia un trunchi; de zeci de ani pentru ca trunchiul să se dezvolte până la o anumită grosime.

Gândindu-se la toate acestea, inginerul Iustin Klein simte că îl cuprinde indignarea, De ce au căzut toți brazii de pe versantul ăla, îl întreabă pe cel aflat la volanul mașinii în care călătorește, Care, întreabă cel chestionat, Acolo, pe lotul

lui Grădinaru, la dreapta, indică Iustin cu arătătorul. Șoferul aruncă o privire fugitivă spre dreapta, apoi continuă să conducă ocolind cu atenție fiecare groapă. Cum să ții și tu o mașină bine, când drumul e de-așa natură? - întreabă el. Iustin îi aruncă o privire încruntată, Ce legătură are asta cu ce te-am întrebat, Niciuna, băi frate, ce mă ieși așa, Păi, fiindcă eu îți pun o întrebare, iar tu o ocolești, Ce vrei să-ți răspund, ce știu eu de ce-au căzut brazii, Nu știi de ce au căzut copacii pe care i-ai inventariat, Da ce ai, băi Iustine, ești de la poliție, ce mă tot chestionezi, Te-ntreb simplu, Mariane, că știu că tu ai fost în control pe lotul lui Grădinaru, ce te ții așa la mine, ori nu-i adevărat, Păi mă enervezi, băi, cu întrebările tale tâmpite, Mariane, întrebarea nu e tâmpită, e foarte simplă: te întreb și eu, care sunt un coleg mai la început de drum, după părerea ta de inginer silvic cu mai multă experiență, de ce crezi tu că au căzut toți copacii pe versantul ăla... Și ce vrei să-ți răspund eu la asta, îl întrerupe Marian, O explicație, dă-mi o explicație, Au căzut ca să se mire proștii, băi Iustine, o fi fost vântul, ai auzit în viața ta de vânt, Eu de vânt am auzit, Mariane, dar nu am auzit ca vântul, chiar și ăla puternic, să doboare *toți* arborii în halul ăsta. Uite, asta nu se întâmpla, de exemplu, când eram noi mici. Și când mai cădeau vreo doi copaci pe an, păi era eveniment!

Iustin îl cunoaște pe Marian din copilărie. În adolescență, se plimbau vara cu bicicletele prin pădure. Urcau pe drumurile forestiere până în poienițele din vârf. De acolo admirau ore bune pădurile din jur. Atunci vântul nu dăruia arborii decât foarte rar, și niciodată în asemenea cantități. Mai cădeau unele fire, smulse cu totul din rădăcini, și atunci grupuri de tineri se urcau în munți cu bicicletele pentru a vedea ce se întâmplase. Era un eveniment rar, povestit apoi luni în șir în satele și comunele învecinate: A căzut un copac uite-așa de gros pe vârful cutare, Nu te cred, Dacă-ți zic, întreabă-l pe cutare și cutare, am fost împreună să-l vedem! Tinerii se adunau în jurul rădăcinii enorme, se așezau pe marginea gropii lăsate în urma căderii sau se cățărau pe trunchiul dărâmat. Vorbeau, fumau, beau alcool sau ascultau muzică la vreun casetofon cu baterii până când erau descoperiți de pădurarul care îi trimitea acasă avertizându-i să nu-și mai aprindă țigări în pădure și să nu mai intre în spații protejate.

Vântul ia pe sus tot ce-i iese în cale, spune Marian, păi tu n-ai văzut ce rafale au fost săptămâna trecută, Ce Dumnezeu, Mariane, ingineria e o meserie exactă, vântul nu ia pe sus o pădure întreagă niciodată, răspunde Iustin categoric, ...sau o ia doar dacă s-au tăiat anumiți copaci de rezistență care, normal,

odată ce sunt tăiați, compromis rezistența pădurii.

Iustin știe că pădurea se dezvoltă și în bătaia vântului, că își dispune arborii în așa fel încât să reziste și rafalelor puternice. Când pădurea se dezvoltă în contra rafalelor, ea crește mai rezistentă decât un codru situat într-o zonă păzită de furtuni. Dacă este lăsată să se dezvolte natural, - Iustin reia acest gând, *dacă este lăsată să se dezvolte natural*, în timp ce în minte i se derulează niște scene în care cineva taie trunchiuri de copac nemarcate, altcineva introduce un teanc de bani într-un buzunar, altcineva transportă mai multe camioane de arbori pe zi cu un singur aviz de circulație - apoi pădurea va ști cum să se protejeze de orice surpriză a naturii. Împletirea aceasta desăvârșită între condițiile naturale de dezvoltare și dezvoltarea efectivă a plantelor îl fascinaseră pe inginerul silvic Iustin Klein încă din perioada facultății. În lucrarea sa de licență despre codrii din regiune vruse să includă și un capitol intitulat *Inteligența naturală a plantelor: direcția de creștere a trunchiurilor de rășinoase*, însă fusese sfătuit de către coordonator să-l excludă, pentru că nu adopta un punct de vedere posibil de susținut prin argumentare științifică. Noi nu facem poezie aici, Iustine, îi spusese profesorul după ce trasase un X roșu în dreptul titlului capitolului. Ingineria e o meserie exactă!

Mașina trage pe dreapta pe o insulă de pietriș și frânează brusc derapând. Vocea lui Marian se aude ca un motor de drujbă abia pornită, Coboară din mașină, spune el, Poftim, Coboară din mașină, Ce ai, Mariane, cum să cobor, Așa cum auzi, coboară din mașina mea! Iustin rămâne locului neștiind cum să reacționeze. Marian îl împinge în timp ce-i deschide portiera. Nu pot să cobor, băi Mariane, cum Dumnezeu ajung eu la muncă, Nu e problema mea, Și ce-i zici șefului dacă mă lași în mijlocul pădurii, doar știe că am venit încoace împreună, Mă doare-n cur pe mine de șef, am zis să cobori din mașină, ori nu înțelegi românește? Iustin închide portiera. Nu cobor din nicio mașină, băi Mariane, poți să mergi înainte, că am înțeles, Ce ai înțeles, bă, ce ai înțeles, răcnește Marian, Am înțeles că te-ai băgat în afaceri dubioase, și normal că acuma te deranjează să vorbești despre asta. Urmează o pauză de câteva secunde. Vântul umflă coroanele înfrunzite ale stejarilor. Frunzele foșnesc întrerupând liniștea dimineții. În depărtare se aude motorul unei drujbe. Marian caută în torpedo și scoate un pachet de țigări început. Își aprinde una și trage adânc din ea de câteva ori. Deschide geamul din stânga și aruncă fumul afară cu iritare. Deschide radioul. Învârte butonul volumului spre maxim. Apoi începe să vorbească aproape de urechea lui Iustin.

Măi omule, de când ne cunoaștem noi, întreabă el aproape șoptit, Ce legătură are asta cu..., Răspunde, băi, la întrebare, care zici că alții nu răspund la ale tale, Ce vrei, mă, să-ți răspund, că ne cunoaștem dintotdeauna, de mici, de când ne jucam în drum împreună, Așa, Iustine, deci de mici ne cunoaștem, da? Marian mai trage un fum și îl expiră pe geamul deschis al mașinii. Acum te mai întreb ceva, și răspunde-mi sincer, că nu s-a întâlnit hoțul cu prostul: de ce te-ai făcut, băi, tu, inginer la Direcția Silvică? Iustin Klein reflectează pentru un moment. Nu s-a întrebat niciodată asta. Nu are un răspuns pregătit, așa că încearcă să recapituleze ce îi place mai mult la munca sa. Apoi răspunde, Pentru natură. Marian izbucnește într-un râs necontrolat. Ce natură, băi, nebunule, Mediul, mă, mediul verde, aerul curat, natura, îmi place natura de când eram mic. În plus, am o legătură personală cu copacii, mi se trage de la tata, de la lemnul pe care-l meșterea el la tâmplărie. Îmi place mirosul lemnului, mirosul pădurii..., Băăăi drogatul, strigă Marian aproape de urechea lui Iustin, ești prost, sau te faci? Iustin îl privește nedumerit. Măi omule, eu te credeam inteligent, dar văd că ești prost tare, De ce, mă rog, mă faci prost, băi Mariane, Că ești, mă, ești prost rău, și hai că-ți spun și de ce, Chiar luminează-mă, hai, de ce? Marian aruncă chiștocul de țigară după ce îl apasă până

la stingere în portiera mașinii. Abia te-ai însurat, este, Așa, și ce-i cu asta, Băăă, trezește-te la viață, ai nevoie în primul rând de-o mașină ca să-ți poți mișca cu-rul în munții ăștia, ori vrei să călătorești mereu pe spatele altora? Apoi, cine-ți plătește ție rata la casă? Vrei copii? Păi sigur că vrei, da te-ai gândit ce le pui pe masă, cât te costă să-i dai la școală, Și eu, și Adela, muncim, Bravo, munciți, cu salariile astea... muncești tu douăzeci de ani și tot n-apuci să te bucuri de viață, Eu și Adela avem bani destui, dacă tot vrei să știi, și trăim bine, așa cum trăim, ne descurcăm, Vă descurcați, Ne descurcăm, Vă descurcați, Da, am zis că ne descurcăm, Bine, descurcați-vă atunci, descurcă-te, băi Iustine, da nu-i mai judeca tu pe ăia care nu reușesc să se descurce, Nu te descurci, Nu mă descurc, Nu te descurci, deci, Nu mă descurc, băi, ce vrei, nu mă descurc, Schimbă-ți locul de muncă, Da, sigur, e ușor e de zis, schimbă locul de muncă, Păi dacă nu consideri că ești plătit bine, ce altceva propui, Băi, eu nu propun, mi se propune, înțelege? Marian face discret cu ochiul. Iustin înțelege foarte bine, însă răspunde, Nu înțeleg!

Motorul este repornit. Mașina se pierde în liniștea matinală. Foșnetul frunzelor nu se mai aude. Păsările cîr-pesc înspăimântate. Drumul urcă spre loturile protejate ale unui Parc Național. Pentru cei curioși, ne aflăm încă la o cotă

joasă, însă în continuă urcare. Informația, la fel ca și numele localității, nu este importantă pentru desfășurarea acțiunii, nici pentru realismul povestirii. Nu vom descrie peisajul prea mult, pentru a nu fi nevoiți să intrăm în detalii. Altfel ar trebui să ne informăm, de pildă, asupra florei și faunei caracteristice zonei? Cu cât mai general scrie un autor, cu atât mai puțin s-a informat. Autorul nostru se află într-o situație de restriște economică, nu își permite să investească mai mult decât a făcut-o deja în documentare. De data aceasta nu l-a trimis pe teren nici măcar pe obișnuitul narator amator, așa că încearcă să închege ceva din puținele surse pe care le are la dispoziție. Puține, însă de primă calitate. Cititorul poate avea încredere! Cât despre narator, acesta s-a obrăznicit din ce în ce mai mult în ultima vreme și tot ridică onorariul pentru deplasare fără niciun fel de considerație pentru valoarea literară a unei opere, ce să mai vorbim de stimă pentru autor sau măcar înțelegere omenească? Ultimele sale cuvinte au fost, Cu literatura, mori de foame, mă duc să mă fac pădurar! După care și-a închis telefonul și s-a făcut nevăzut. Ce tupeu!

Marian spune, Ești încă la început, Iustine, ai să afli curând că nu tot ce zboară se mănâncă. Iustin nu răspunde. S-a hotărât să nu mai vorbească. Nu te lasă ei, continuă Marian, să fii corect.

Ești prea mic să schimbi ceva. Sunt peste tot, ascultă-mă pe mine, la Ocolul Silvic e plin. Și Direcția Silvică de care aparținem noi, și care ar trebui să-i controleze pe ăștia de la Ocol, a-nceput încet-încet să se umple. E vorba de ordine de la ministru, înțelegi? ăștia te distrug, bă, dacă vor! Și-apoi gândește-te mai bine, de ce să nu o faci, Iustine, când pot ieși bani frumoși? Fiecare cu partea lui, toată lumea e mulțumită. Nimeni nu poate demonstra nimic, până la urmă. Dacă pornește vreo anchetă, fii sigur că n-o să te caute pe tine, silvicultorul lui pește din comuna cutare, care ești prea mic să-i interesezi pe ei. Cât încă se mai poate, ascultă-mă pe mine, acceptă ce ți se oferă. Ți-o spun ca de la prieten la prieten, dacă vrei să fie bine, nu încerca să... Mai taci, bă, odată, îl întrerupe Iustin brusc: Hai să schimbăm subiectul!

Vorbesc o vreme despre vreme, apoi despre soțiile lor și despre viitori copii. Mașina urcă tot mai sus pe strada cu serpentine. Primele raze ale soarelui străbat încet printre ramurile brazilor. Două ciocârlii moțate se urmăresc traversând în zbor strada. Un cerb cu coarne uriașe se ascunde într-un pâlț rar de molizi, împiedicându-se de o cioată tăiată. O codobatură de munte, cu pieptul ei galben și coada enormă, traversează o poieniță din apropierea unui râu. Apa curge la vale clipocind. Pietre negre, grele, găunoase rămân nemișcate la fundul apei.

Mașina roșie se îndepărtează ridicând praful în urma sa. Inginerul Iustin Klein, cu o mapă în mâna stângă, un pix agățat de buzunarul de la piept al cămășii și aparatul de fotografiat la gât se îndreaptă spre o cabană înaintea căreia este parcată o mașină de teren. Un aparat radio se aude dinăuntru.

Inginerul bocănește într-un geam mic, prin care se văd doi bărbați așezați la o masă care beau dintr-o sticlă de tărie. Cei doi se ridică în întâmpinarea lui Iustin, Să trăiești, șefule, spune cel îmbrăcat în kaki, întinzând mâna. Pe cap are o șapcă cu un taur roșu încruntat, cu coarne albe, deasupra căroră scrie *Chicago Bulls*. Expresia taurului aduce cu expresia bărbatului. Iustin dă mâna cu el. Noroc, Relule, spune. Celălalt bărbat, îmbrăcat în negru, se îndreaptă deja spre mașina de teren. Nu s-a prezentat. Este înalt, are spatele lat și nu vorbește deloc. Iustin îl cunoaște din vedere. Știe că e angajat la firma de exploatare care s-a ocupat de răritură pe loturile lui Relu. Nu, mulțumesc, repetă Iustin, în timpul serviciului nu obișnuiesc, Ei prostii, ia o cinzeacă acolo, făcută de taică-miu la butoi, să vezi cum judeci mai limpede după aia, Nu, mulțumesc, în timpul serviciului nu obișnuiesc, repetă Iustin mai rar, Mă rog, cum vrei tu, îi

răspunde Relu, poate nu te lasă doamna, Care doamnă, Păi... nevastă-ta, Ah, nu, nu e vorba de asta, Păi și-atuncea care-i treaba, ești religios, nu vă lasă să beți la voi, la catolici, Nu, nu-s religios, și oricum nu-s catolic. Cei doi bărbați se îndreaptă spre mașină. Pe locul șoferului s-a instalat deja bărbatul în negru, cu o mină posomorâtă. Păi nu ești tu sas de ăla, Păi sunt, dar nu suntem catolici, Ah nu, păi și ce sunteți, Evanghelici luterani, Aha, i-auzi, eu oricum știam că sașii beau de sparg, de acolo și vorba că i-a furat luleaua neamțului, o știi? Pădurarul Relu râde înfundat, O știi, sau n-o știi, Da, o știu, răspunde Iustin grav în timp ce se trânteste pe bancheta din spate. Mașina o ia cu viteză spre loturile administrate de Relu.

Peste câteva zeci de minute, Iustin merge printre copaci notând ceva pe o foaie și făcând fotografii. Ceilalți doi bărbați fumează mai deoparte, urmărindu-l de la distanță. Din când în când, Iustin dă din cap dezamăgit. Ce-ai mai găsit iar, șefule, întreabă Relu, ce nu-ți convine? Iustin răspunde indicând cu degetul arătător în diferite direcții împrejurul său. Arată arborii subțiri, de calitate inferioară, marcați, pe care firma de exploatare nu i-a tăiat în urma lucrărilor de răritură. Pentru ca pădurea să crească în condiții optime, firele subțiri trebuie tăiate din când în când, pentru a

permite celor groase să se dezvolte. Arborii subțiri au fost marcați în primă fază de către pădurar, însă când firma de exploatare a efectuat lucrările, i-a lăsat pe picior în loc să-i taie. Au tăiat în schimb lemn secular, protejat, de care nu ar fi trebuit să se atingă. Cine știe cui i l-au vândut mai apoi.

Ce panaramă ați făcut voi aici, îl întreabă Iustin după un timp pe angajatul firmei de exploatare. Ce-au făcut, răspunde Relu imediat, în timp ce se apropie. Angajatul rămâne locului, cu brațele încrucișate. Vrei să spui că n-ai observat ce-au făcut ăștia aici, Ce-au făcut, repetă întrebarea pădurarul, Ți-au lăsat firele marcate pe picior, Relule, și au tăiat arbori protejați, Doamne ferește, cum așa, șefule, Uită-te și tu în jur, sau n-ai ochelarii la tine? Relu aruncă o privire fugitivă împrejur, apoi ridică mâinile în semn de nedumerire, Ce aer curat, spune el după ce inspiră profund, ce frumos miroase! Iustin nu mai spune nimic. Face o poză unui ciot de copac gros, tăiat de lângă un altul, de răritură, subțire, cu marca la vedere. Cine-a făcut mărcile astea, întreabă el, Care mărci, Mărcile, Relule, nu mai știi ce înseamnă să marchezi un copac, Aaah, mărcile de pe copaci, de alea zici, păi le-au făcut niște băieți de la Ocol, Așa, și tu unde erai, Cum unde eram, Erai cu ei, sau nu erai cu ei, Păi eram, normal că eram, Așa, și când a venit firma de exploatare, erai, Aaah,

atunci nu mai eram, Păi de ce, Că fusesem chemat la Ocol, aveam o treabă urgentă acolo, Am înțeles, și după ce s-a făcut răritura și ai inspectat parchetul, ce ai scris în caietul de inventariere, Păi, ce trebuia să scriu, nu, Ca de exemplu, Păi, cum mi s-a predat parchetul, Așa, păi și cum ți s-a predat parchetul, Păi, ce să zic, bine, nu, Bine, nu, Păi da, nu, Păi nu, care da, uită-te cu atenție, Când am venit eu să constat atunci... era și stratul gros de zăpadă... nu prea mi-am dat seama... na, Se mai întâmplă, Da, asta zic, o eroare, oameni suntem... ce să-i faci, Păi așa e, nu, Păi da, sigur, o omisiune, se mai întâmplă, Se mai poate întâmpla, noroc însă cu ingineria, că e meserie exactă!

Iustin continuă după o scurtă tăcere, Deci să înțeleg că, din iarnă încoace, tu nu te-ai mai plimbat pe loturile astea, Păi cum nu, sigur că m-am plimbat, Cam pe unde, așa, Păi, na... pe unde trebuia să mă plimb, Și când te-ai plimbat tu așa pe unde trebuia să te plimbi, nu ți-au sărit în ochi, de exemplu, copacii marcați care au rămas pe picior, Pe picior, Da, Relule, pe picior, în picioare, adică nedoborâți, Care copaci, Uite, de exemplu ăsta, ăla, ăla din spate, ăla din vale, ăsta din stânga, numai într-o sută de metri pătrați pot să număr pe puțin zece fire, Aaah, răspunde pădurarul, eu nu mă plimb pe-aici!

Peste câteva ore, cei trei bărbați iau masa împreună la un restaurant la intrarea în comuna unde locuiește inginerul. Pentru că nu avea alt mijloc de transport, l-au adus cu mașina. Iustin i-a refuzat inițial, sugerând că mai bine și-ar fi așteptat colegul la un popas. Marian ar fi trebuit să coboare și el în curând: se dusesse în control pe niște loturi din apropiere. Hai cu noi, șefule, se oferise Relu zâmbitor, deschizând portiera mașinii de teren. Văzând că tergiversează, pădurarul adăugase cu mai multă hotărâre, Haide, șefule, urcă, ce dumnezeu, că și noi tot la vale ne ducem! Iustin se lăsase convins până la urmă.

Ziua de lucru a inginerului Iustin Klein se terminase. Când a închis mapa, procesul verbal „de control al explorării parchetului” era încheiat. Alți ingineri silvici îl scriu după efectuarea controlului. Iustin preferă să îl completeze pe loc, pentru a nu pierde din vedere niciun detaliu. Raportul complet urmează a fi trimis la Direcția Silvică, alături de pozele de pe teren, desfășurate și introduse în același plic. Un raport atât de prost nu mai fusese întocmit de inginerul silvic Iustin Klein până acum. E adevărat însă că nu lucrează pentru Direcția Silvică decât de două luni.

Cei doi bărbați aflați de partea cealaltă a mesei înfulecă cu poftă. Pe masă se află trei telefoane mobile întoarse cu fața în jos, și câteva sticle de bere.

Pădurarul termină primul, așa că tot el începe să vorbească, Uite cum stă treaba, Iustine, spune îndreptând furculița spre inginer, eu te știu pe tine de mic. Când m-am făcut eu pădurar, tu nici nu terminasei liceul. Ia calm o înghițitură de bere, cu furculița încă ridicată în mâna dreaptă. În stânga lui, bărbatul în negru a terminat deja a doua sticlă. Băi Iustine, eu am tot respectul pentru familia Klein. Taică-tu și cu frate-miu mai mare, doar știi, au fost prieteni buni prin tinerețe. Pădurarul își aprinde o țigară. Eu zic așa, să rămânem prieteni, zic, Iustine, tu ce zici? Iustin dă din cap aprobator. Pulsul începe să-i accelereze. Brusc, îi dispare apetitul, așa că ia și el o înghițitură de bere. Uite ce zic eu, continuă pădurarul Relu, mai bine să nu consemnezi neregulile constatate azi în procesul verbal. Ți-o spun așa, ca de la om la om, îți cer, să zicem, o favoare, o omisiune pentru o greșeală care s-a făcut, doar de data asta. Iustin dă din cap în semn de dezacord, Nu se poate, nici vorbă să nu consemnez ce s-a constatat la control, Haide, mă Iustine, ce dumnezeu, oameni suntem, ne înțelegem noi cumva.

Iustin inspiră adânc, Ai făcut măgării, Relule, i-ai lăsat pe ăștia cu bună știre să fure din lemnul protejat. Iustin indică cu degetul spre bărbatul tăcut din stânga pădurarului, care și-a desfăcut a treia bere și îl privește pe Iustin sfidător. Asta

nu e nicio omisiune, e furt! Copaci seculari, omule, copaci ocrotiți..., Ce ocrotiți, mă, ce ocrotiți, cine-i ocrotește, Tocmai asta mă întreb și eu, Relule, cine îi mai ocrotește dacă pădurarii..., Haide, mă, ce tâmpenii îndrugi tu acolo, cine crezi că se face pădurar ca să ocrotească natura-n țara asta?

Chelnerița trece să ia farfuriile și sticlele de bere golite. Adu-ne nota, te rog, spune pădurarul. Pe terasa restaurantului mai sunt câțiva clienți. Nimeni în apropiere de masa celor trei bărbați. Câteva conversații se poartă la celelalte mese, zgomotul lor în surdină nu reușește însă să acopere vocea puternică a lui Relu. Inginerul Iustin Klein stă cu mâinile încrucișate. Pădurarul spune, Trei mii de lei, Poftim, Am zis trei mii de lei, e bine, Bine pentru ce, Haide, șefule, nu

te fă că nu știi, atât ziceai că vrei, nu-i așa? Nu înțeleg, spune Iustin, deși înțelege perfect, eu nu ți-am cerut nimic, Relule, te rog să nu mă iei așa!

Nu consemna neregulile la Direcție, spune pădurarul, atât te rog, de la om la om, iei și tu, iau și eu, ia și ăsta, toată lumea e mulțumită. Inginerul silvic Iustin îi privește cu hotărâre când pe unul, când pe celălalt: Uitați cum stă treaba, le spune într-un final, eu nu știu ce învârteli ați făcut voi pe lotul ăla, dar am constatat niște nereguli pe teren, iar treaba mea este să trimit raportul mai departe. Asta mi-e meseria, asta trebuie să fac, că vă place sau nu. Nu am nimic cu nimeni. Fiecare are o responsabilitate la locul de muncă. Eu vreau să-mi iau în serios responsabilitatea și locul de muncă, de aia vă spun o singură dată, nu mai insistați, nu am nevoie de trei mii de lei ale voastre, am salariul meu..., Am înțeles, îl întrerupe Relu, cinci mii, Niciun cinci mii, Bine, șapte mii, Nu ai înțeles că nu vreau bani, omule, înțelege o dată, Uite cum facem, gândește-te tu la o sumă, oricare ar fi, și vedem ce putem..., Nu vreau niciun ban, Nu vrei bani, am înțeles, dar poate ai nevoie de lemne pentru la iarnă...

Iustin se ridică ofensat, își ia telefonul și dă să intre în restaurant, Nu-i nevoie, îi strigă pădurarul din urmă, fac eu cinste, Ei, nu se poate, Ei, cum să nu, că doar eu te-am invitat, Parcă mai contează cine a invitat pe cine, Haide lasă, șefule,

măcar atât să fac și eu, Nu, chiar nu-i nevoie, Uite, facem așa, data viitoare dai tu, spune pădurarul. Între timp, a depozitat deja câteva bancnote pe tejghea. Iustin spune, Bine, dar data viitoare e rândul meu, Absolut, șefule, se poate?

Iustin își scoate telefonul din buzunar și, după ce se asigură că nu e văzut, oprește înregistrarea vocală.

—

Iustine, mai gândește-te totuși până mâine dimineață, șoptește pădurarul la ieșirea din restaurant, N-am la ce să mă gândesc, Relu, înțelege odată și nu mai insista, Bă, ascultă-mă, că intru la belele, La ce belele să intri, Relule, pentru o omisiune? Oamenii suntem, se mai întâmplă, nu?

Pădurarul se oprește, determinându-l și pe Iustin să o facă, Ți-am dat eu șpagă? Ți-o spun acum și țiine minte și pentru viitor, Ce șpagă, băi Iustine, ți-am dat eu șpagă? Eu doar m-am oferit să te-mprumut! Dar dacă nu vrei, asta e, nu pot să te ajut cu forța, mai adaugă pădurarul, apoi îl bate prietenește pe umăr, Haide, mergi acasă, îl întreabă, Da, Atunci hai, că e-n drumul meu, te las în fața porții.

Pădurarul ia cheile mașinii de la Adrian. Așa îl cheamă pe al treilea

bărbat, care încă nu a vorbit până acum. Cât Iustin și Relu au fost să plătească, o cunoștință de la o masă alăturată l-a strigat pe nume. Așa am aflat și noi cum îl cheamă pe acest personaj enigmatic, altfel probabil că ar fi trebuit să inventăm. Pădurarul spune, Conduc eu, tu ai cam exagerat cu berea. Adrian nu protestează. Cei doi se privesc un timp, pădurarul pare a-i face un semn lui Adrian, însă cum naratorul nu era de față, nu putem decât presupune asta. Iustin nu a observat nimic pentru că o luase deja spre mașină.

Adrian se așază pe bancheta din spate, așa că locul din dreapta șoferului îi revine lui Iustin. Când peste cinci minute mașina trage în fața casei inginerului, o face de partea cealaltă a drumului, pe o insulă laterală. Iustin și pădurarul își dau mâna. Adrian coboară din spate și se uită circumspect în jur. Când Iustin deschide portiera, brațul îi este prins cu hotărâre de Adrian. Iustin simte că e tras în jos de braț cu toată forța. În cădere, încearcă să se prindă de agresor, însă acesta se îndepărtează în timp ce-l lovește cu piciorul. Urmează câțiva pumni în figură. Iustin nu mai reușește să vadă clar, dar simte lovituri peste față și bocancii lui Relu intrându-i în coaste și în abdomen. Aude bine și înjurăturile acestuia, Futu-ți evanghelia mă-tii de hitlerist, și amenințările strigate lângă ureche, Te bat până te-omor, bă, ai

înțeles? Ia uite, frate, s-au găsit nemții
ăștia să facă legea-n țara noastră!

Apoi cei doi se opresc dintr-odată și se precipită spre mașină. Când autoturismul pleacă accelerând zgomotos, Iustin o vede pe Adela ieșind pe poartă, de partea cealaltă a drumului. Vrea să o strige, însă nu are suficientă putere. Femeia aleargă spre el cu mâinile la gură.

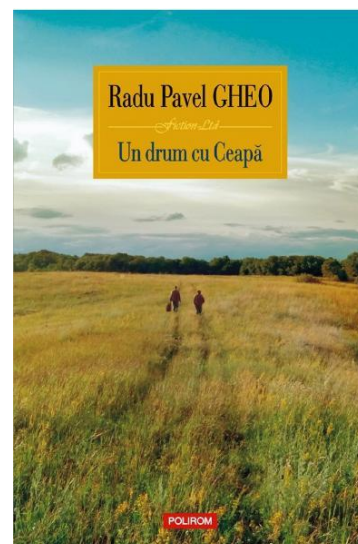
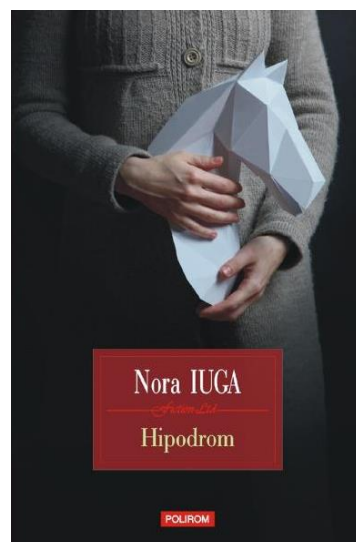
O pătură găurită în mai multe locuri îi acoperă picioarele. Un stativ de fier scrojit, cu brațele rupte, susține prin minune o pungă cu lichid transparent, din care curge încet într-un furtun câte o picătură. Un gândac traversează peretele lăcuit până la jumătate al salonului.

Făceți-mi, vă rog frumos, un piafen, că nu mai pot de febră, spune bolnavul din patul vecin, apoi introduce discret o bancnotă cu Enescu în buzunarul halatului asistentei. Iustin este trezit de vocea suferindă a acestui pacient. Privește în jur cu ochiul nebandajat și o vede pe Adela, așezată pe pat, uitându-se în jur la rândul său. Când privirile li se întâlnesc, cei doi soți surâd cu greutate.

Ai trimis procesul verbal, întreabă Iustin, Azi dimineață, Și pozele, Sigur, pozele în primul rând, Foarte bine! Adela își pune palma pe brațul nebandajat al lui Iustin, Ce vrei să faci mai departe, întreabă ea, Nimic, mergem la poliție să denunțăm toată treaba, Ești sigur că vrei să faci asta, Nu văd altă soluție!

Mi-e frică, spune Adela dându-și părul blond după ureche, Și mie îmi este, răspunde inginerul, dar dacă ne facem toți că plouă, nu vom schimba nimic nicio dată în țara asta a noastră! Vor râde de tine, Nu-mi pasă, Vor spune că ai luat-o razna, Le voi spune același lucru, Vei fi singur împotriva tuturor, Nu chiar, Cum așa, Te am pe tine!

Cei doi soți se sărută printre lacrimile căzânde. Rămân apoi prinși într-o lungă îmbrățișare.

PROZĂ

Moíra

IONEL RITI

Nu s-a lăsat niciodată pradă privirilor lui.

Oricâtă căldură sau insistență ar fi investit el în privirile sale, oriunde s-ar fi întâlnit, ochii ei își vedeau, conștiincioși, de treburile lor, de parcă ar fi fost doi slujbași publici în perioada de dinaintea pensionării. Preocupați și prudenți în același timp, dispuși doar la un minimum de expresivitate fățișă, în pofida amficromiei lor de un magnetism terapeutic, numai bună de activat proceduri alternative de cromoterapie în sanatoriile de reabilitare și recuperare a sănătății mintale.

Citise cândva că psihologii au detectat, în interiorul ființei umane, un limbaj ascuns pentru unii, dar extrem de elocvent pentru cine îl poate desluși, numit limbajul trupului sau comunicarea non-verbală, setat să transmită, în mod tacit, lucrând intim cu subconștientul, infinit mai multe informații decât limbajul uzual, folosit zi de zi în procesul de comunicare între oameni. Acest limbaj poate deconspira informații nebănuite despre starea reală în care se află un individ, la un moment dat, sentimentele care-l animă, gândurile lui, într-o conjunctură sau alta, atitudinea empatică sau antipatică față de anumite persoane, situații sau chiar față de propria persoană.

În cazul ei, nimic din această teorie nu era valabil, niciuna din părțile

trupului său perfect, atât de armonios construit, de-ai fi zis că are tot timpul din lume și îl petrece numai în săli de fitness, aerobic, pilates sau tot felul de alte minuni de-astea, necesare pentru unii, snobistice pentru alții sau simple mondenități, pentru cei mai mulți, la ea, acele foarte bine gestionate părți din dotare, care ar fi fost tentant să-și dezvăluie, măcar cât de cât, secretele, nu spuneau aproape nimic, iar ochii ei, pe care el se străduia cu atâta asiduitate să-i prindă, măcar o dată, în *off side*, se conformau și ei, imperturbabil, aceluiași statut.

Doar că dincolo de aceste opreliști de ordin comunicativ, de sfioșenia ochilor, efectele lor halucinatorii sau de mina aia sobră, cu reflexii de platoșă inexpugnabilă, el simțea că în interioru-i se întâmplă ceva misterios, ceva cu mult mai de intens decât ceea ce lăsa să se vadă în exterior și, pe lângă o profundă delicatețe sufletească, simțea și taina unor năzuințe reprimite, care încercau timid, oarecum, eliberarea dintr-un soi de încorsetare, pe fondul unei nevoi firești de apropiere și afecțiune, de acoperire a unui gol interior care tindea să se mărească pe zi ce trece și care amenința să devoreze tot în jurul lui, ca un virus scăpat de sub control. Dar poate că se înșela, nimeni nu putea ști ceva precis în privința ei.

Se spunea că era singură, că avea un băiețel, de vreo cinci-șase anișori, dintr-o căsătorie anterioară, scurtată brusc de un accident tragic al celui pe care, parese, nu și-l putea scoate din minte-trupochi, copil pe care îl creșteau mai mult bunicii, dar asupra căruia ea își revărsa, cumpătat și constant, toate simțămintele și instinctele materne, tot ceea ce zăcea latent în ea, rămas încă neconsumat din punct de vedere emoțional-afectiv. Când a avut loc nefericitul eveniment, se afla în maternitate, era un început de iarnă nehotărâtă, afară nici nu ploua, nici nu ninge, iar soarele părea supărat pe toată lumea. Ajunsese acolo cu o zi în urmă, pentru un control de rutină, credeau ei, a rămas totuși și peste noapte, dar dimineață, când toată lumea se odihnea, a început travaliul, cu dureri și disconfort general mai mari decât se așteptase, avea impresia că o piatră de moară imensă s-a prăbușit peste întregul edificiu al moralului său, i se părea că e singură pe lume, că totul se năruie în jurul ei, că el ar fi trebuit să-i fie alături, că numai el era de vină în tot ceea ce i se întâmplă, l-a sunat, l-a certat, a spus vorbe grele, nesăbuite, el a sărit repede pe „motor”, dar nu a mai ajuns niciodată.

A aflat despre tragedie abia după naștere.

Nu avea puterea să-și reamintească, niciodată nu pomenea de el, în puținele

și scurtele discuții extra-profesionale pe care le avea cu colegii sau alte persoane cu care venea în contact, de parcă se temea ca nu cumva o involuntară scăpare ce ar fi putut fi interpretată, de te miri cine, ca o destăinuire, să nu degenereze, cumva, în mod neprevăzut, într-un potop de capete de acuzare împotriva nesocotinței sale de-a îngădui, chiar dacă doar prin voia hazardului, alunecarea pe o pantă atât de necruțătoare a întregii sale existențe private, împotriva acelei hotărâri tacite de acceptare a cruntului sentiment al ratării, care i se cuibărise perfid în cele mai ascunse unghere ale ființei sale. Erau pricinile pentru care ducea acea viață solitară, motivate și de un reflex permanent de-a se feri de curiozitatea oamenilor, tristețile surde ale părinților sau întrebările și nemulțumirile copilului. Până în acea zi fatidică se crezuse invulnerabilă, credea că nimic rău nu i se poate întâmpla ei, că toate forțele malefice ale universului sunt neputincioase în fața norocului, liniștii și fericirii ce o desfătau grijulii, zi de zi, era sigură că avusese la naștere, ca ursitoare, doar zeițe bune și generoase, care îi hărăziseră frumuseți fizice și morale greu dăruite unui muritor de rând, avusese parte de niște părinți minunați, care o crescuseră cum nu se putea mai bine, școala-i fusese un șir continuu de succese și premii în fiecare an, pe linie sportivă se clasase mereu pe locuri

fruntașe, își alesese o profesie de care era îndrăgostită și acum, iar Venus i-l scosese în cale pe cel mai de treabă bărbat de prin părțile locului, pe care îl iubise și de care fusese iubită, erau de o compatibilitate incredibilă în toate privințele, cele mai autentice și predestinate suflete pereche.

Puținele clipe de relaxare pe care și le îngăduia, discret, fără să pară, nici măcar față de sine însăși, că și le-ar oferi cu o anumită doză de voluptate, erau cele din fața computerului, unde descoperise un refugiu reconfortant, în lecturi interminabile, cu muzică în surdină, pe care și le selecta cu o rigoare demnă de exigențele celui mai iscusit critic literar și din care-și extrăgea seva necesară justificării unei existențe, oricum, mai mult pusă în slujba altora, decât a sa. Și mai era *jogging*-ul, un fel de nevoie de curățare a mentalului și primenirii fizicului, acea singurătate a alergătorului de cursă lungă, atât de utilă celor croiți prechipul și asemănarea ei.

Când avea timp și povara gândurilor se dovedea a fi peste puterile ei de acceptare, ieșea pe dealurile din imediata vecinătate a orașelului, unde își descărca toate frustrările și își reîncărca, pentru o nouă perioadă de timp și suportabilitate, bateriile. Alerga, nu se gândea la nimic, alerga.

Ajungea, de multe ori, în evadările sale, la un schit vechi care părea, mai

degrabă, un fel de bivuac din lemn cioplit, decolorat în toate nuanțele posibile de gri, cu stâlpii și grinzile mustind de senectute, adunate într-o grămadă deformă, apăsată de povara anilor care jeleau, fără lacrimi, peste slujenia lor, ferindu-se, prudent, ca nu cumva umbrele vreunei vecernii, prelungită în indolența unui crepuscul mai lung, să le primejduiască existența precară. Zăcea atâta vechi într-însele, că și carii, uitați de vreme, abia mai ronțăiau, știrbi și oboșiți, din măduva uscată. Psalmi și versete biblice, cuibărite pe undeva prin neființa lemnului și a tristeții din urmele de culori care cândva vor fi fost icoane murale, se consumau temporal, evocând dezolant rugăciuni și incantații uitate, împletite hieratic în miasme perene de ceară și tămâie. Fagi și molizi, ajunși la vremea gârbovelii, străjuiau conștiințios limitele abia ghicite ale încremenitului așezământ, ascunzându-l de privirile nepăsătoare ale vreunor pelerini grăbiți, lespezi de piatră roasă și crăpată abia se mai ghiceau pe cărarea șerpuitoare, înghițită de ambrozia întinsă peste tot, ca o molimă hulpavă, conturând ceea ce părea a fi fost singura cale de legătură cu lumea de neunde care, oricum, n-ar mai avea de ce să purceadă dimprejur spre această, parcă, cea din urmă oază a absenței și a uitării. Aici se simțea bine, aici adăsta de fiecare dată, ca și cum aici ar fi aflat, imaginar, ceva

pierdut, dar nu de tot, ca și cum aici ar fi fost acea acasă pe care nici ea nu mai știa precis pe unde să o mai afle.

Schitul aparținuse, cu câteva zeci de ani în urmă, unor călugări tunși în sfintele taine ale ritului greco-catolic, care se nevoiseră pe aici vreo câteva zeci de ani. Fuseseră alungați, în iarna lui '48, nimeni și niciodată nu a reușit să afle unde, odată cu intrarea în ilegalitate și controversata „revenire” la ortodoxie a Bisericii Greco-Catolice Unite cu Roma. Mai marii și tarii ortodoxiei de atunci, cu conștiințele încărcate mai ceva decât pomul cunoașterii binelui și răului din Grădina Edenului, or fi considerat, dogmatic, că o mână de „disidenți” uitați, în rasă cernită, ar putea avea acces mai direct acolo, în înalturi, din pustietatea lor, că vor fi mai repede și mai temeinic ascultați de către Cel de Sus!

Erau mai bine de șapte decenii de când cuvintele încetaseră să își aștearnă semnificațiile peste locurile acelea aproape uitate de oameni și de Dumnezeu, de când nici binele, nici răul nu mai catadicsiseră să-și arunce măcar o privire fugară peste dealurile împădurite din zonă. În seara aceea, dinspre schit parcă se auzea un murmur stins, ca o frunzăreală de pateric, răzbind de peste liniști, se întâmpla ceva, scurt, profund, fără pripă, fără teama nopții de ieri, fără jindul zilei de mâine, o retragere a timpului în vastul necuprins al propriei

ființe, în taina și confortul propriilor gânduri, a propriei nevoi de purificare lăuntrică...

... al Tatălui, al Fiului și al Sfântului Spirit... să ne rugăm îndurărilor Tale... apără-mă în vremea ispitei și nu mă lăsa... și ne răsplătește cu darurile cele bogate ale bunătății Tale... în purtarea Crucii mele... întărește-mi voința ca să pot stârpi din inima mea toate patimile și pornirile păcătoase... pentru ca în curăție să-mi petrec viața... cuvântul Tău este o candelă pentru picioarele mele... pururea și în vecii veecilor...

Dar nu dură mult, totul se stinse ușor, întregul areal se re-diluă lent, curgând spre aceeași amnezie divină, prăvălindu-se, din nou, în propriile-i liniști, uitări și trecuturi...

Ea se opri câteva minute din alergat, cât să-și tragă sufletul, mintea-i învălui necuprinsul înconjurător, simțurile încercuiau, cu febrilitate, să înțeleagă ceva...

Și se lăsă, iar, pradă neființei lui.

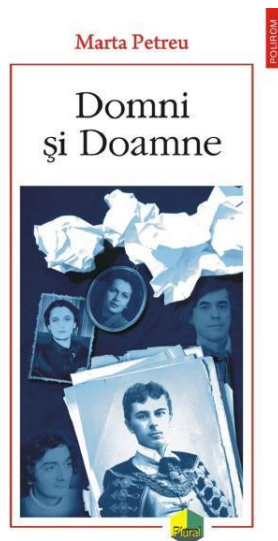
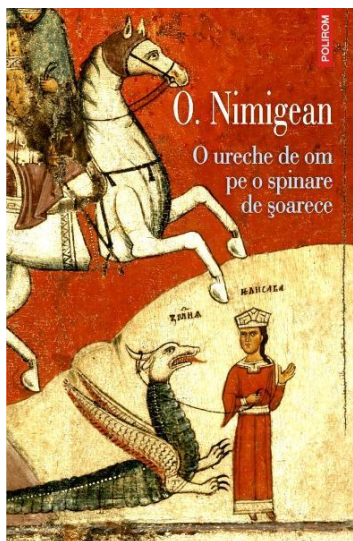
PROZĂ

În ceață

IOANA SEROTA

Ce împletește ea ziua, eu desfac seara. A doua zi dimineață îi dau din nou “ca-dou” așa făcută ghem ca să împletească ciupici la nepoți, și de fiecare dată se pune pe treabă cu avânt. Nu-i face mai mari de-o palmă, că doar așa vă mai știe, de copii mici; atunci când vă mai știe.

Pe mine se enervează cel mai des, că sunt mereu aici pe capul ei, în gospodăria ei. Se supără că i-am schimbat prin casă, eu, care nu i-s decât noră, și îl cheamă pe Victor să rezolve. Lui i se plânge și de el ascultă. Nu știu ce-o să facem când n-o să-l mai știe nici pe el. Doctorița zice că așa e în boala asta, se pierd amintirile recente mai întâi, și pe rând, tot așa, până la cele din copilărie. Regresie. Uite, că voi, nepoții, sunteți la casele voastre, cu copii, a uitat demult; dar vă recunoaște în pozele de când erați mici. Și totuși, pe morți îi știe că îs morți, chiar și în zilele proaste, când e cea mai dezorientată, nu întreabă nici de Tătaia, nici de maică-ta. Cred că o durere de genul ăsta rămâne întipărită mai bine, ca un adevăr, nu ca o amintire.

Nu prea putem să o mai lăsam singură. E căpoasă și n-ascultă nici ce înțelege; se apucă să facă mâncare, uită focul deschis, se duce să prăsească grădina în căldură, cară apă la pui... ce știa ea că trebuie făcut în curte. Numai că de-acuma nu mai poate, acuși are 90 de ani, și ne temem să nu cadă, să mai ajungă și ținută la pat. Așa... cum e ea mărunțică, măcar se descurcă singură să meargă la veceu, să mănânce, să se spele, să se îmbrace. Na, tot e bine...

Da, are și momente când își amintește mai multe. Tot mai rar, ce-i drept, dar parcă se întoarce în corpul ei. Atunci e cea mai tristă. Cere să o ducem la cimitir, să plângă acolo pe săturate. Îmi spune că am schimbat urât în curte și că i-am stricat casa. Se jalește că e defect capul și că mai bine l-ar tăia. Apoi facem recapitularea cu ce vrea la înmormântare. Ei, cum să nu știi? Sigur ți-a spus și ție. Are ea lada aia de vreo douăzeci de ani pregătită cu prosoape pentru pomană, haine, un plic cu bani devalorizați și tot ce e nevoie pentru rânduiești; crucea ei cu poză, fără data decesului, e deja pe mormânt. Și mai ales să o înmormântăm peste Tătaia; zice că măcar după moarte să fie ea de-asupra lui, că o viață întreagă a călărit-o el. Victor se supără, dar o să facem cum vrea ea, când a fi să fie. Da, e voie, cum să nu? Se mai practică, nu e loc în cimitir să-i aliniezi pe toți, mai trebuie și îngrămădiți.

N-ar schimba cu nimic lucrurile dacă ați suna mai des, doar dacă vrei tu să o mai auzi. Nu mai vorbește cu orele ca pe vremuri, mai mult de politețe și închide repede, ai văzut și tu. Nu mai are ce să spună și asta o supără, fără ca măcar să știe măcar de ce. Și aproape de fiecare dată, după ce închide telefonul, ne întreabă cu cine a vorbit. Asta e... știi, noroc că i-au plăcut oamenii la viața ei, mereu i-a fost drag să aibă musafiri; povestea cu un om pe care abia îl cunoscuse, de parcă l-ar fi știut de-o viață. Așa e și acum, vorbește cu voi, se dă cu părerea, dă sfaturi, ca și cum nimic nu s-ar fi schimbat. Și la sfârșit întreabă tu de unde ești și cu cine ai venit la ea.

Ne-a zis doctorița că se dezorientează și mai tare când o scoți din spațiul ei. Așa e, să știi, când o mai luăm cu noi iarna, la

oraș, se rătăcește și în două camere căutând baia. Înțeleg că vrei să o ajuți, dar cataracta e ultima ei problemă. O să fie foarte greu pentru ea, și nu mai spun pentru tine. Ai văzut că ieri nici nu știa cine ești, ei, închipuie-ți că se trezește în casă străină, înconjurată de oameni străini, semi-oarbă, după operație. Poate să iasă rău tare, să-ți facă vreo criză. În plus, sincer, poate e mai ușor pentru ea așa: mintea în ceață, ochii în ceață... cum ar fi să vadă bine tot ce nu recunoaște? Ar fi și mai dureros. Așa... se lasă încet ceața cu totul peste lumea ei. Ce să-i faci, asta-i viața, nu alegem cum ne ducem. În jurul ei toți care au murit, s-au dus repede și dintr-o dată. Asta-i soarta ei, să se topească încet. Și a noastră să o îngrijim; că și ea ne-a ajutat mult când eram tineri.

Să mergem să o luăm, cred că s-a terminat perfuzia. Hai, nu mai plânge, că nu e vina ta, n-ai știut să încui poarta. Bine că n-a fost mai rău. Cine știe, poate de la lovitura la cap i se mai resetează puțin calculatorul și poți să povestești cu ea zilele astea cât mai stai. Intră aici și cumpără-i ceva dulce umbrei care a rămas, cu asta o cucerești sigur. Te aștept afară.

PROZĂ

Rucsacul

ALIN BUZOIANU

- Cine sună-n halul ăsta? Deschideți voi, se aude mama din bucătărie.

Mă ridic și ies din cameră. Pe hol, tata vine și el.

- Ce dracu?...

Ajung primul și deblochez yala.

- Dă-te, bă! dă buzna Matei.

Mă împinge la perete și fuge în bucătărie. Lasă în urmă picături mari de sânge. În spatele lui e doamna Manuela, de la parter. Clatină din cap și-și ține mâinile la gură. Sunt stropi de sânge și pe etaj. Se înșiră de la ușa noastră la lift.

- Matei! țipă mama.

Tata se repede și el în bucătărie.

- Matei, ce-ai făcut, tată?

Intru după ei. Doamna Manuela se oprește-n ușa bucătăriei.

- L-au bătut unii, tovară'... domnu' doctor! Trei derbedei, adineauri. Chiar aici, în fața blocului, i-am văzut pe geam. Chemați miliția, domnu' Munteanu!

Matei stă aplecat peste chiuvetă. Încearcă să-și spele sângele de pe față. Încă nu s-a oprit apa, e abia șase. Matei

tușește și scuipă. Își aruncă fesul cu Petrolul pe jos.

Mama îi ia fularul, iar tata îl ajută să-și scoată scurta de fâș. Mâneca dreaptă și un buzunar sunt rupte. Pe cealaltă mână, matricola e aproape smulsă. Mama ar vrea să-l atingă, ba pe frunte, ba pe obraz. Își retrage mereu mâna, speriată.

- Ce-ai făcut, Matei? Ce-ai făcut?

- Adu-mi toate alea, o întrerupe tata. Și tu, fă loc pe masă, îmi zice.

Adun tezele lăsate de mama. Nici jumătate nu sunt corectate, iar o să stea până la două. I le pun în sacoșa verde de pânză. Cana de ceai i-o pun pe bufet, iar ochelarii și stiloul cu cerneală roșie în geantă, pe spătarul scaunului.

Tata ține o mână pe umerii lui Matei, iar cu cealaltă îl spală pe față și pe gât. Sângele îi curge printre degete. Stropii sar pe farfuriile din uscător.

- Dă-mi un prosop curat!

Deschid sertarul de jos și scot tot teancul.

Mama se-ntoarce cu o cutie mare și grea în care tata are de toate, de la spital.

Matei se așază încet pe scaun. Are arcada stângă spartă. Sub fâșiile de piele răsfărânte se zărește stratul de grăsime din care sângele țâșnește negru. Ochiul stâng e aproape închis, celălalt e plin de lacrimi. Obrajii îi ard, respiră greu și-i curge nasul. Buza de jos i-e crăpată. Matei și-o cercetează cu limba.

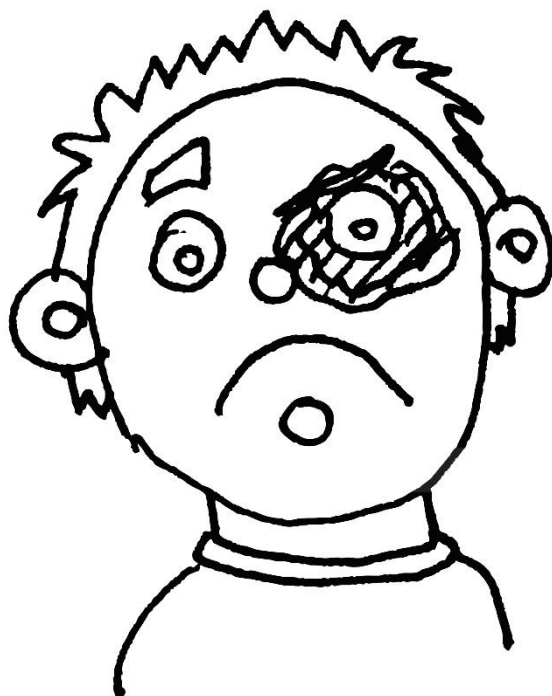
- Las-o, zice tata. Ai răbdare! Hai să scoatem uniforma și cămașa. Cravata unde ți-e?

Matei arată cu capul spre rucsacul aruncat pe jos.

- Nu mai purtați voi cravată, nu? Sunteți șmecheri de-a doispea...

- Sandule, nu vezi în ce hal e? spune mama.

Tata n-o bagă în seamă. Desface concentrat spirtul și apa oxigenată și agită flaconul de Rivanol. Îl curăță fără grabă pe Matei. Bucățile folosite de tifon și vată le aruncă în chiuvetă.

- Chemați miliția, domnu' doctor. Nu se poate așa ceva, spune doamna Manuela.

- Dar ce s-a-ntâmplat, doamnă? Ce Dumnezeu s-a întâmplat? spune mama.

- Doamne, doamne... Mă uitam și eu pe geamul de la bucătărie. Ce să fac, femeie bătrână. Acum, iarna, numai acolo stau.

Cât sunt gaze, le țin aprinse. Și-am văzut că vine băiatul. De la liceu, mamaie, nu-i așa? Și după colț, de la fabrică, ies unii. Eu am crezut că-s prieteni, că băiatul s-a oprit. Nu știu ce-au vorbit, că odată sarăia pe el! Doamne, doamne! Și încep să dea-n el și cu mâinile, și cu picioarele. Voiau să-i ia ghiozdanul. Trăgeau de el, trăgeau de el... Dar băiatul, nimic! Uite-așa ținea de ghiozdan! Și dădea și el. Cu picioarele, cu capul... Darăia, trei găligani. Am deschis geamul să strig la ei. Lăsați, mă, derbedeilor, băiatul! Lăsați, mă, băiatul, că chem miliția! Și-a ieșit și Simion de la unu la balcon. Bă, lăsați băiatul, bă! Și ei s-au speriat de gura noastră... I-au mai dat un brânci și-au fugit. A căzut băiatul cu capul de ciment! Cu ghiozdanul în brațe. Vai de capul lui! Da' s-a ridicat și a intrat în bloc. Eu am ieșit pe scară, l-am prins la lift. Am zis să vin cu el. Dacă nu erați acasă? Da' bine că sunteți, domnu' doctor. Păi dacă la noi, în Ploiești, oraș mare, se-ntâmplă d-astea... De ce, mamaie, nu le-ai dat ghiozdanul? Te lăsauăia-n pace.

- E Adidas, intervin eu, din Germania, de la...

Tata mă oprește din priviri.

- Du-l în cameră, îmi zice arătând spre rucsac. Ia și hainele astea. Pune-le în ligheanul mare, cu dero, la-nmuiat. Să nu rămână pătate.

- Nu ne mai ajunge apa dacă le pune în ăla, zice mama. Mai umplu niște oale.

Iese și o aud pe hol cum izbucnește în plâns.

Duc rucsacul lui Matei în camera noastră. E prăfuit, dar întreg. Dacă-l șterg bine, e ca nou. E din piele neagră, groasă, iar scrisul și dungile sunt albastre. La al meu sunt verzi. Fermoarele sunt din metal vopsit tot în negru, cu dinți mari, solizi. Se închid perfect. Nu mai are nimeni rucsac ca ăsta, doar Matei și cu mine, în tot orașul.

În baie, mama pune o oală sub robinetul de la cadă. Apa abia mai curge. Deschide și furtunul de la duș în altă oală.

Pun cămașa și sacoul lui Matei în ligheanul mare și iau detergent din cutia albastră. Amestec cu mâna, dar apa e ca gheața. Nu iese nici un pic de spumă.

Mama își suflă nasul cu hârtie igienică. Suspina, mâinile îi tremură. Se șterge la ochi. Aștept lângă ea, la chiuveță, vreau să mă spăl pe mâini. Privirile ni se întâlnesc în oglindă. Mama mă mângâie. Anul ăsta m-am înălțat, îi ajung la umăr.

În bucătărie, tata a terminat. Matei are fața plină de plasturi. Ochiul stâng îi e acoperit complet de pansament. Respiră normal, iar obrajii nu-i mai ard. Îmi face cu ochiul nepansat.

- Unde-ai dat cu capul de ciment? îl întreabă tata.

Matei își duce mâna la cap, în spate, puțin în dreapta. Tata-l ia de bărbie:

- Ține capul fix. Uită-te după degetul meu. Ai amețeli? Îți vine să vomți?

Ochiul lui Matei se mișcă dintr-o parte în alta.

- Ce zi e azi? continuă tata.

- Joi, zice Matei.

- Bă!

- Miercuri, tovarășu' doctor, miercuri!

N-am nimic la cap.

- Poți să stai în picioare?

Matei se ridică.

- N-am dat așa tare de ciment. Nici nu mă doare. Da' mi-e frig.

Caloriferele sunt sloi. Matei își încrucișează brațele pe bustul gol. Nu poartă niciodată maieu. Nici tata. Mama mai cumpără doar pentru mine. Dar la anul intru la liceu și jur că n-am să mai port nici eu.

Mama intră cu un lighean și o cârpă.

- Am pus oalele să se umple în baie.

Are ochii roșii. Lasă ligheanul și-l ia în brațe pe Matei. E înalt, mama poate să-și țină capul pe pieptul lui.

- Ce ne facem, Sandule? Unde-o să ajungem?

Îl sărută pe Matei. Afară, deja s-a întunecat.

- Au! face Matei. Mâna...

- Te doare și mâna? zice tata.

Începe să-l palpeze peste tot. Încheieturile, brațele, umerii, coastele.

- N-ai nimic rupt. Unde te doare?

Matei îi arată încheietura dreaptă.

- Parcă mă durea dinainte. Poate e de la fotbal.

- Hai să chemăm miliția, spune mama.

- Ce să facă miliția? spune tata. Crezi că de asta le arde lor?

- Poate te cunoaște vreunul de la secție. Te știe lumea în oraș, ești doctor la Județean. Poate ne ajută...

- Să ce? Mai bine, hai să strângem aici. Tu, du-te și întinde-te puțin, îi spune tata lui Matei.

Mama se reazemă de perete.

- Ce facem cu copiii ăștia?

Doamna Manuela clatină din cap:

- Eu am plecat...

- Sărut-mâna, doamnă, mulțumim, spune tata. Sănătate!

Mama o ia de braț și o duce spre ușă.

- Luați-o pe scări, că acum taie ăștia curentul. Să nu rămâneți în lift.

Mă duc cu Matei în camera noastră. Cum intră, se uită să vadă unde i-am pus rucsacul. Îl ia de pe fotoliu și se așază pe pat.

- Nu te îmbraci? îi zic.

- Dă-mi și mie hanoracul, îmi răspunde.

Îl iau din dulap și i-l arunc.

- Mișto, nu? zice Matei, arătând cu capul spre o carte de pe pat.

E almanahul *Anticipația*, deschis cu fața în jos, cum l-am lăsat. A apărut acum, în noiembrie. Matei l-a cumpărat ieri.

- Abia l-am început, zic. Am avut mult la mate.

Coperta almanahului e ilustrată cu o stație spațială. Are o puzderie de lumini,

iar în jurul ei orbitează vehicule și astronauți. Lustra cu un bec se reflectă în cartonul lucios. Paginile netede încă miros a tipar.

- Chiar au fost trei, să mori tu? îl întreb.

- Puteau să fie și zece, răspunde Matei.

- De ce n-ai lăsat rucsacul? Ne mai trimitea tanti Nina. Sau ți-l dădeam pe al meu.

Matei tace. Își trage cu grijă hanoracul pe cap. Nu vrea să-și atingă bandajele.

- Ți-l dădeam, serios. Ce dacă e cu verde?

- Să citești *Sfârșitul eternității*, zice Matei.

Mă așez la celălalt capăt al patului.

- O să citesc tot.

- Nu te grăbi.

Își deschide rucsacul. Un teanc de cărți și caiete se revarsă pe pat. Matei caută printre ele penarul de vinilin în care își ține cele două stilouri și creioanele. Nu scrie niciodată cu pixul. Scoate stilourile și le verifică, nu curge nimic, par întregi. Din buzunarul din față scoate trei casete audio, toate cu carcassele sparte.

- Futu-i, face Matei.

Bagă iar mâna în rucsac și scoate carnetul albastru. Îl știi bine, e plin cu desene în creion. Matei îmi arată mereu când face unul nou. Din carnet, scoate un plic. E mic, seamănă cu cele în care

primește mama mărtişoare. Nu scrie nimic pe el.

- De la cine e? îl întreb.

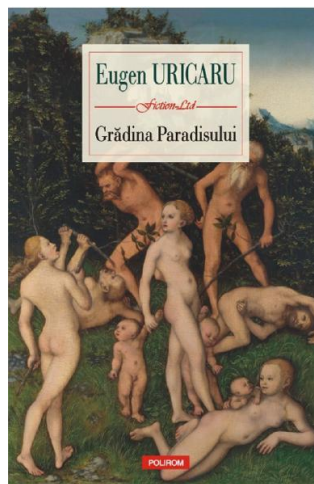
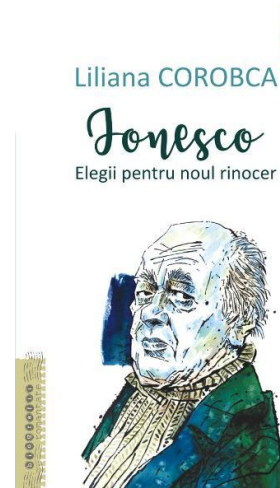
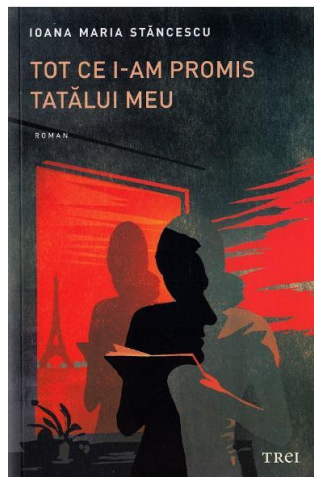
Matei nu răspunde. Buza i s-a umflat rău. Deschide plicul cu grijă și scoate o pagină dictando împăturită în patru. Ochiul nebandajat i se însuflețește.

Deodată, intră tata. Vrea să spună ceva, dar se oprește. Matei dă să ascundă biletul, însă tata l-a văzut. Se uită la bilet, apoi la plic și la rucsac. Ochi-i zâmbesc.

- Îmbracă-te, îi spune lui Matei după câteva clipe. Mergem la spital să te cos.

Se răsucesc să iasă, dar adaugă din ușa către mine:

- Vii și tu? Hai, că mergem cu mașina.

RECENZIE

Exalare, de Ted Chiang

CORNEL BĂLAN

E amuzant cum am ajuns să-l citesc pe Ted Chiang. Acum o lună. Dintr-o listă imensă de nume ale unor autori „de succes”, mă uitam doar la cei de care nu auzisem în viața mea. Am selectat vreo patru (printre care și Chiang) cu gândul ca într-un viitor apropiat să încerc să cumpăr ceva de ei. Apoi am făcut o căutare google cu numele lui și am aflat că are la activ patru premii Nebula, patru Hugo și patru Locus. În plus, scenariul filmului *Arrival* e după o povestire de-a lui. Nu se mai pune problema să-l „amîn” nici cu o zi!

Ultima lui carte (a scris doar două) care conține nouă povestiri complet diferite, a apărut în 2019 iar traducerea în română, *Exalare*, în 2020 la editura Nemira.

După mine, proza lui Ted Chiang reprezintă ce are mai bun de oferit literatura science fiction, dar ea nu trebuie citită doar de iubitorii de science fiction pentru că există aici, în *Exalare*, un teren

comun cu literatura obișnuită: poveștile lui au suflet și umanitate ce depășesc cadrul SF-ului tipic.

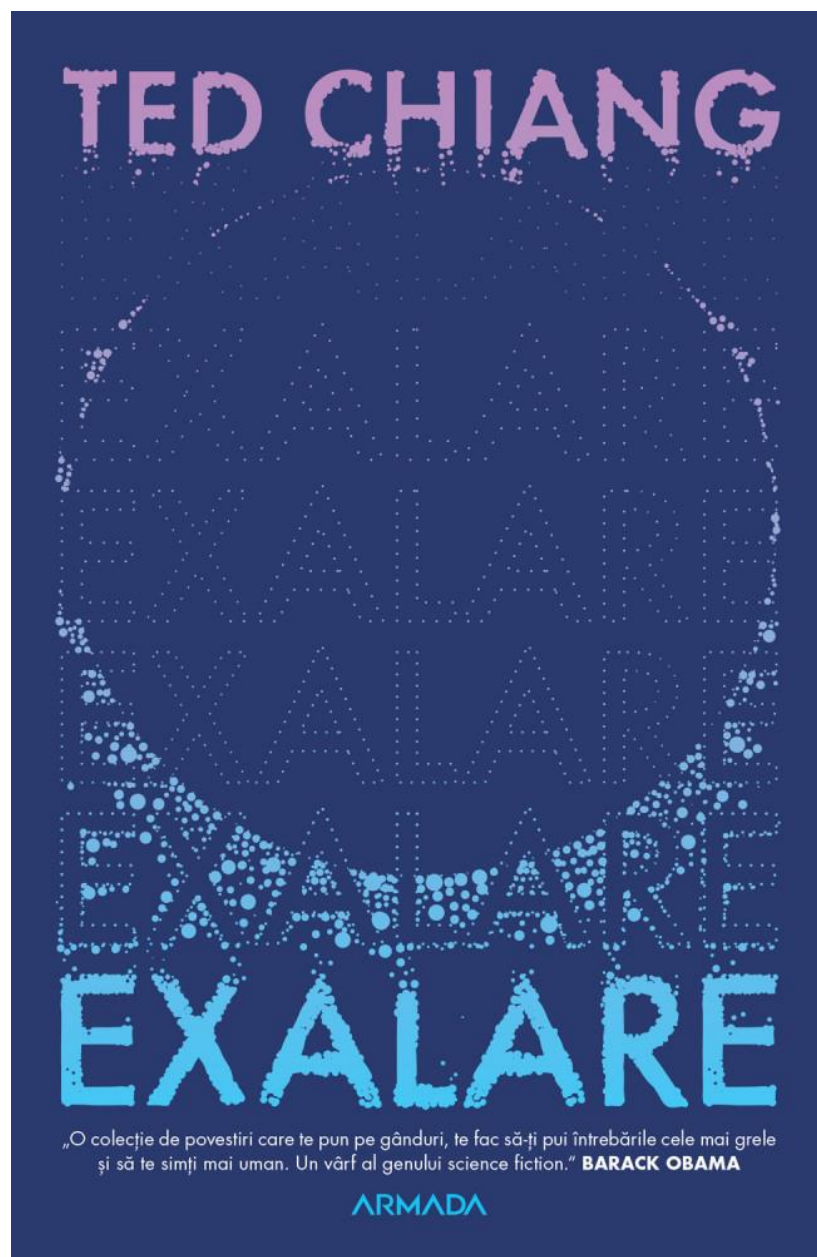
Unele din povestiri sînt de-a dreptul filozofice și aici trebuie să menționez „*Omphalos*” (grecescul pentru „buric”), scrisă din perspectiva unei arheoloage care se declară a fi om de știință ce-și desfășoară activitatea de cercetare în domeniul găsirii dovezilor Genezei. Și dovezi sînt destule pentru că acțiunea se desfășoară în zilele noastre, numai că avem de-a face cu un „prezent” modificat (sau cu așa numita „realitate alternativă”). Așa că Dorothea Morrell urmează să vorbească la o conferință științifică despre arbori *primordiali* și fosile de scoici preistorice din perioada Genezei. Dovezile că lumea a fost creată de Dumnezeu sînt cît se poate de clare: la trunchiurile fosilizate ale arborilor *primordiali* inelele anuale de creștere dispar la un moment dat, cum înainte ca lumea să fie creată (de divinitate) nimic nu exista. Primii oameni, primii arbori și primele scoici au fost create de Dumnezeu din neant și de altfel, în realitatea alternativă din universul Dorotheei, există niște mumii descoperite în deșertul Atacama ale „oamenilor primordiali” - acei oameni făcuți de Dumnezeu (și nu născuți), astfel că nefiind necesar un cordon ombilical, acelor mumii le lipsesc buri-cele.

Pentru că pe trunchiurile acelor copaci, există un punct de la care inelele de creștere se opresc. Numărînd înapoi din-spre prezent, cel mai vechi inel de creștere s-a format acum opt mii nouă sute doisprezece ani. Nu există inele de creștere înainte de asta, le-am spus, pentru că acesta este anul cînd Tu, Doamne, ai creat lumea. În centrul fiecărui copac al acelei ere se găsește un cerc perfect din lemn omogen, clar, și diametrul ariei fără cercuri indică mărimea copacului la momentul Creației. Aceștia sînt copacii primordialii, creați direct de mîna ta și nu crescute prin sădire. Le-am spus că absența inelelor de creștere în secțiunile acelor copaci sînt la fel de semnificative ca inexistența buricelor la mumiile din Atacama.

Fără să divulg mai mult, povestea e superbă, scrisă după toate regulile artei - o adevărată „delectare intelectuală”. După părerea mea ar trebui să fie lectură obligatorie atît pentru credincioși cît și pentru atei.

După ce am terminat-o de citit m-am întrebat de unde oare i-a venit ideea acestei povestiri? (Am obiceiul ca atunci cînd îmi place o carte să caut mai multe despre autor, incluzîndu-se aici lecturarea de interviuri și a altor recenzii, etc). Ei bine, în 1857 un om de știință englez, Philip Henry Goose chiar scrie o lucrare în care încearcă să împace

Geneza cu descoperirile științifice ale acelor vremuri. Așadar este un text cum ar fi fost el scris de Philip Henry Goose dacă acesta ar fi trăit în 2020. Dar adăugați aici sarcasmul (în stare latentă) și implicațiile filozofice, ramificațiile gîndite de Ted Chiang pentru secolul nostru.

Ideile dezvoltate de Ted Chiang sînt cu totul și cu totul originale, mai mult, el este un creator de noi domenii în SF -

cum pînă la el nu am citit povestiri ce juri că sînt luate copy/paste din „1001 de nopți” *dacă* autorii anonimi din Evul Mediu s-ar fi gîndit la vremea respectivă la proza SF. De fapt, cu un astfel de stil s-a lansat în 1990, anul publicării povestirii „Turnul Babilonului”.

În Exalare, Ted Chiang continuă cu cîteva povestiri de acest gen. În „Neguțătorul și poarta Alchimistului” e vorba despre un portal de trecere din prezent în trecut, doar că „făuritorul de porți” poate face unele mai simple, cu care te întorci în trecutul recent de acum cîteva secunde sau unele mai complicate pentru a reveni cu zeci de ani înapoi.

Bashaarat și-a introdus brațul prin cerc prin partea dreapta, dar nu a ieșit nimic prin stînga. În loc de asta, a fost ca și cum brațul era secționat de la cot iar el își flutura ciotul în sus și în jos și după aceea l-a scos afară intact.

Nu mă așteptasem să văd un om învățat ca el să facă un truc de magie, dar fusese bine realizat și am aplaudat politicos.

- Acum așteaptă un moment, a spus făcînd un pas în spate.

Am așteptat observînd atent, un braț a ieșit afară din cerc prin partea stîngă, fără ca un corp să-l susțină. Mîneca pe care o purta se potrivea cu cea a robei de pe Bashaarat. Mîna a fluturat un sus și în

jos apoi s-a retras înapoi în cerc pînă cînd a dispărut.

Primul truc mi se păruse o pantomimă inteligentă dar acesta din urmă îmi păruse mult superior pentru că pedestalul și cercul erau clar prea înguste pentru a putea ascunde un om.

- Foarte inteligent! am exclamat.

Fără să traduc prea mult pentru a vă demonstra (eu am cartea în engleză), trebuie să mă credeți pe cuvînt: dialogurile merg strună. Scriitorul este destul de apt pentru a realiza personaje credibile, care evoluează și se transformă sub ochii noștri, cum se întîmplă în cea mai lungă dintre povestiri: „Ciclul de viață al obiectelor de software”.

Aici avem de-a face cu o lume virtuală, gen *Second Life*, în care se pot crea avatari și personaje luate și construite de la zero. Personajele virtuale au la început comportament de copii nou-născuți. Totuși ele se comportă ca niște forme de AI care procesează intuitiv informația apoi tot ele singure își corectează erorile, își dau propriul *feedback* și aleg de capul lor cea mai bună opțiune. Cu alte cuvinte, în timp, își formează o gîndire proprie și un set de valori pe care tu, ca proprietar o poți influența dînd răspunsuri bune sau mai puțin bune. Cînd nu e mulțumit atunci AI singur realizează că ceva îi lipsește - o anume informație care ar conduce la o decizie și mai

corectă. Ca o ființă umană. Mai târziu în povestire, realizatorii programelor creează opțiunea ca aceste programe ce formează entitățile AI în jocul gen *Second Life*, să poată „evada” din virtual în real cu ajutorul unor “costume” de roboți. La început roboții sînt asemeni unor copii neștiutori și naivi dar pe măsură ce cunoașterea lor evoluează, și dorințele lor se schimbă. Mentorii lor sînt puși în dileme din ce în ce mai complicate iar problemele de etică sau moralitate sînt ceea ce ține povestea palpitantă.

Genul de povestiri SF ale lui Ted Chiang ar trebui să se numească “SF intelectual”. Tehnica lui constă în a introduce o singură idee sau paradox apoi de a-l dezvolta și dramatiza. Poate cu excepția poveștii scrise din perspectiva unui papagal inteligent. În cazul acesta povestirea nici nu este SF. Chiang doar a citit în *National Geographic* despre studiul real asupra lui Alex, papagalul antrenat de o psiholoagă în domeniul inteligenței animalelor. Alex cel real ajunge să comunice la nivelul unui copil de cinci sau șase ani ([https://en.wikipedia.org/wiki/Alex_\(parrot\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Alex_(parrot))).

Exalare are pe Goodreads patru stele din cinci.

Eu i-aș da nouă din zece.

